

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Leevi Laisi

OPPAAN LAATIMINEN ETELÄ-KARJALAN ALUEELLA AUTISMI-
KIRJON HENKILÖILLE TARJOLLA OLEVISTA KUNTOUTUMISTA
TUKEVISTA PALVELUISTA

Opinnäytetyö
Toukokuu 2020

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2020
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
(013) 260 600

Tekijä

Leevi Laisi

Nimeke

Oppaan laatiminen Etelä-Karjalan alueella autismikirjon henkilöille tarjolla olevista kuntoutumista tukevista palveluista

Toimeksiantaja

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksote

Tiivistelmä

Toiminnallinen opinnäytetyö käsittelee autismikirjon häiriöitä ja autismikirjon henkilöiden kuntoutusta. Työssä toteutettiin kehittämisprojekti, jonka aikana kartoitettiin Etelä-Karjalan alueella tarjolla olevia autismikirjon henkilöiden kuntoutumista tukevia palveluja. Projektin tarkoituksena oli parantaa palveluihin liittyvän tiedon saatavuutta sekä palvelujen tunnettavuutta. Tavoitteena oli edistää autismikirjon henkilöiden hakeutumista ja ohjautumista tarvittavien palvelujen piiriin. Autismikirjon henkilöille on tarjolla palveluja monipuolisesti, mutta niiden muodostama kokonaisuus on hajanainen ja se hankaloittaa palveluihin hakeutumista ja ohjautumista.

Laadin alueen palveluista oppaan yhdessä toimeksiantajan ja yhteistyöverkoston kanssa, jotka edustavat alueella palveluja tuottavia julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita. Palveluoppaan laatimisen taustalla oli tarve selkeyttää monimutkaista ja hajanaista palvelujen kokonaisuutta kokoamalla helposti saatavilla oleva sekä selkeästi kirjoitettu ja jäsenelty opas alueen palveluista.

Oppaaseen on koottu tietoa palveluista ja ohjeet niiden piiriin hakeutumisesta. Palveluopas on suunnattu autismikirjon henkilöille ja heidän läheisilleen sekä autismikirjon henkilöiden parissa työskenteleville. Sitä voi käyttää myös palveluohjauksen tukena.

Kieli

suomi

Sivuja 81

Liitteet 2

Liitesivumäärä 28

Asiasanat

autismikirjo, kuntoutus, palveluopas

THESIS
May 2020
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
FI 80200 JOENSUU, FINLAND
+358 13 260 600

Author

Leevi Laisi

Title

The Development of a Guide Booklet to Rehabilitation Services for People on the Autism Spectrum Available in South Karelia

Commissioned by

South Karelia Social and Health Care District Eksote

Abstract

This thesis is about autism spectrum disorders and the rehabilitation of people on the autism spectrum. A development project on rehabilitation services available in South Karelia was carried out as part of the thesis. The aim of the project was to promote the application and referral of people on the autism spectrum to the required services. There are a wide range of services available in the area, but the services form a fragmented network which makes it difficult to apply for and be referred to those.

I developed a guide booklet to rehabilitation services available in the area. The booklet was developed in cooperation with the commissioner of the thesis and the regional network which consist of different service providers on public, private and third sector. The development of the booklet was based on the need to clarify the complex and fragmented network of services by providing accessible information that is clearly written and structured.

The guide booklet contains information about the services and instructions on how to apply for those. The target group of the booklet is people on the autism spectrum and people close to them, as well as professionals who work with them. It can also be used as part of case management.

Language

Finnish

Pages 81
Appendices 2
Pages of Appendices 28

Keywords

autism spectrum, rehabilitation, service guide booklet

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Autismikirjo	6
2.1	Lapsuusiän autismi	7
2.2	Epätyypillinen autismi	8
2.3	Rettin oireyhtymä	8
2.4	Disintegratiivinen kehityshäiriö.....	9
2.5	Aspergerin oireyhtymä	9
2.6	Autismin syyt, esiintyvyys ja liitännäissairaudet.....	10
3	Autismikirjon henkilöiden kuntoutus.....	11
3.1	Kuntoutus.....	11
3.2	Lapsen kuntoutus.....	12
3.3	Nuoren kuntoutus.....	16
3.4	Aikuisen kuntoutus.....	18
3.5	Ikäihmisen kuntoutus	20
3.6	Autismikirjon henkilöiden kuntoutus.....	21
3.7	Palvelujen kokonaisuus ja siihen liittyvät haasteet	22
4	Aihepiiriin liittyvät aiemmat opinnäytetyöt ja tutkimus.....	25
5	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	26
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	26
5.2	Tarkoitus ja tavoite.....	27
5.3	Toimeksiantaja ja yhteistyökumppanit	27
5.4	Kohderyhmä.....	28
6	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	29
6.1	Tiedonhankinta	29
6.2	Osallistaminen	30
6.3	Arviointi	30
6.4	Opinnäytetyön prosessimalli	32
7	Opinnäytetyön prosessi	33
7.1	Opinnäytetyöaiheen valitseminen ja tavoitteen määrittely	33
7.2	Aiheeseen tutustuminen ja projektin suunnittelu.....	35
7.3	Tiedonhankinta ja toteutus.....	38
7.4	Projektin päättäminen ja arviointi	40
8	Palveluopas	41
9	Johtopäätökset ja pohdinta.....	44
9.1	Eettisyys ja luotettavuus	45
9.2	Merkitys ja hyödynnettävyys	47
9.3	Jatkokehitysideat	49
9.4	Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu	49
	Lähteet.....	51

Liitteet

Liite 1 Opinnäytetyön tuotos, palveluopas

Liite 2 Opinnäytetyön tuotos, selkokielineen palveluopas

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee autismikirjon henkilöiden kuntoutusta. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksote ja opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä toimeksiantajan edustajan sekä alueen palveluntarjoajista ja autistien ammattilaisista muodostuvan verkoston kanssa. Ajatus opinnäytetyöstä heräsi, kun toimeksiantajan edustaja kertoi valmistelevansa verkoston kanssa Etelä-Karjalan alueellista autismistrategiaa, jonka yhdeksi osa-alueeksi oli määritelty alueella tarjolla olevien autismikirjon henkilöiden kuntoutumista tukevien palvelujen kartoittaminen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä alueella tarjolla olevien palvelujen tunnettavuutta, sekä edistää niihin liittyvän tiedon saavutettavuutta. Opinnäytetyön tavoitteena on edistää autismikirjon henkilöiden hakeutumista ja ohjautumista tarvittavien palvelujen piiriin. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena laaditaan palveluopas, johon kootaan tietoa alueella toimivien julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden tuottamista palveluista. Palveluopas on suunnattu erityisesti maakunnan alueella asuville autismikirjon henkilöille sekä heidän läheisilleen ja autismikirjon henkilöiden parissa työskenteleville ammattihenkilöille.

Opinnäytetyön keskeisiä teemoja ovat autismikirjon häiriöt, autismikirjon henkilöiden kuntoutus, kuntoutumista tukevat palvelut sekä palvelukokonaisuus. Teoriaosuudessa käsitellään työn teoreettista viitekehystä näiden teemojen pohjalta. Lisäksi raportissa esitellään lyhyesti muutamia teemoihin liittyviä aiempia tutkimuksia ja opinnäytetöitä sekä kuvataan toiminnallisen opinnäytetyön ja kehittämisprojektin keskeiset lähtökohdat, vaiheet ja hyödynnetyt menetelmät. Raportin päätteeksi opinnäytetyöprosessin ja kehittämisprojektin eettisyyttä, luotettavuutta, merkitystä ja hyödynnettävyyttä arvioidaan tekijän oppimiskokemusten ja ammatillisen kasvun sekä opinnäytetyön kohderyhmän näkökulmista.

2 Autismikirjo

Autismikirjon häiriöt on yhteinen nimitys laaja-alaisille psyykkisen kehityksen häiriöille, jotka aiheutuvat keskushermoston poikkeavasta kehityksestä. Autismikirjon henkilöiden neurokognitiiviset kyvyt poikkeavat neurotyypillisten henkilöiden kyvyistä ja käyttäytymisessä on havaittavissa kolme kirjon häiriöille ominaista piirrettä, jotka muodostavat yhdessä autistisen triadin. Triadin muodostavat sosiaalisen vuorovaikutuksen haasteet, kielellisen ja ei-kielellisen kommunikaation haasteet sekä kaavamaiset, toistavat ja rajoittuneet toimintamallit ja mielenkiinnon kohteet. (Kerola & Kujanpää 2009, 23–26; Partanen 2010, 26–27.) Monella autismikirjon henkilöillä esiintyy myös aistimusten erityispiirteitä, kuten aistien ylitai aliherkkyyksiä (Halonen-Malliarakis, Parikka & Puustjärvi 2017, 41).

Sosiaalisen vuorovaikutuksen, kommunikaation ja käyttäytymisen erityispiirteet aiheuttavat haasteita päivittäisessä arjessa. Piirteet vaikuttavat kielteisesti lapsen kehitykseen ja oppimiseen sekä aikuisen toimintakykyyn ja hyvinvointiin. (Vanhala 2014, 84.) Autismikirjon henkilöiden yhteisistä piirteistä huolimatta, kahden autismikirjon henkilön tuen ja ohjauksen tarve voi olla täysin erilainen. Taso vaihtelee vaikeasti kehitysvammaisesta keskimääräistä älykkäämpään. Autismikirjon henkilöiden toimintakyvyn tasossa esiintyy suurta vaihtelua esimerkiksi tarjottavasta tuesta ja kuntoutuksesta sekä diagnoosista ja henkilökohtaisista ominaisuuksista johtuen. (Kerola & Kujanpää 2009, 23; Partanen 2010, 26.)

Neurotyypillisistä henkilöistä poikkeavaa käyttäytymistä ja erityispiirteitä on pyritty selittämään erilaisten teorioiden avulla. Mielen teorian mukaan autismikirjon henkilöillä ei ole kykyä ymmärtää, että muilla ihmisillä on oma mieli, ajatukset ja tunteet. Tästä johtuen autistisen henkilön on vaikea asettua toisen ihmisen asemaan, tarkastella asioita eri näkökulmista tai ymmärtää ihmisten toimintaa ja käyttäytymistä. (Kerola & Kujanpää 2009, 39–40.) Heillä on vaikeuksia ymmärtää sosiaalista ja emotionaalista viestintää sekä sosiaalisia sääntöjä ja toimintatapoja. Tästä johtuen empaattinen ja vastavuoroinen vuorovaikutus sekä käyttäytymisen säätely tilanteen mukaan tuottavat vaikeuksia. (Moilanen ym. 2016, 227; Vanhala 2014, 84.)

Eksekutiivisen teorian mukaan autismikirjon henkilöillä on haasteita toiminnanohjauksessa. Siihen liittyvät haasteet ajankäytön ja toiminnan suunnittelussa sekä toiminnan toteutuksessa ja arvioinnissa. Myös tarkkaavaisuuden suuntaaminen ja ylläpitäminen tuottaa vaikeuksia. Autismikirjon henkilö elää hetkessä ja ajantajuun puute johtaa ajankäytön haasteisiin ja toimintaan jumiutumiseen. Autistinen henkilö keskittyy vain yksittäiseen asiaan kerrallaan, joten syy-seuraussuhteiden hahmottaminen on haasteellista. (Kerola & Kujanpää 2009, 116–119.)

Sentraalisella koherenssilla tarkoitetaan tapaa hahmottaa asiat kokonaisuuksina ja nähdä pienemmät yksityiskohdat osana suurempaa kokonaisuutta. Teorian mukaan autistisilla ihmisillä on heikko sentraalinen koherenssi, joten he kiinnittävät huomionsa pienempiin yksityiskohtiin, jolloin suuremmat kokonaisuudet jäävät hahmottamatta. (Moilanen ym. 2016, 227.) Kyseessä voi olla joko suurten kokonaisuuksien hahmottamisen vaikeus, jolloin pienemmät yksityiskohdat vievät huomion tai erityisen hyvä kyky hahmottaa pieniä yksityiskohtia (Partanen 2010, 29).

Autismikirjon häiriöt diagnosoidaan käyttäytymistä arvioimalla ja diagnosointi perustuu käytössä olevaan ICD-10-tautiluokitusjärjestelmän kriteereihin. Suomessa otetaan lähivuosina käyttöön uudistettu ICD-11-luokitus, jonka myötä erilliset diagnoosit yhdistyvät autismikirjon häiriö -diagnoosiksi, mutta diagnosoinnin keskiössä tulevat edelleen olemaan samat autistiselle käyttäytymiselle ominaiset piirteet. (Castrén 2019a, 47–48; Timonen 2019a, 40.) Tämänhetkisen luokittelun mukaan autismikirjoon kuuluvat lapsuusiän autismi, epätyypillinen autismi, Rettin oireyhtymä, disintegratiivinen kehityshäiriö ja Aspergerin oireyhtymä (Kaski, Manninen & Pihko 2012, 99).

2.1 Lapsuusiän autismi

Lapsuusiän autismi todetaan lapsuudessa ennen kolmen vuoden ikää. Lapsen ensimmäisten kuukausien kehitys vaikuttaa normaalilta, mutta ensimmäisiä merkkejä autismista saattaa näkyä jo 6–12 kuukauden iässä. Tyypillistä on, että lapsi ei reagoi omaan nimeen tai puhuttelemiseen, katsekontakti on puutteellista

ja puheenkehitys viivästyy. Lapsi vaikuttaa vetäytyvältä, eikä hakeudu vuorovai-
kutukseen. Lapsella voi olla maneeereita sekä rutiininomaisia liikkeitä ja ilmeitä.
Diagnoosi tehdään usein noin 1,5–2,5-vuotiaana, kun lapsen kielellisen kehityk-
sen viivästymän syytä aletaan selvittää. Noin 70–75% autisteista on myös älylli-
sesti kehitysvammaisia. (Grönfors, Tani & Timonen 2011, 217; Halonen–Mal-
liarakis ym. 2017, 42; Vanhala 2014, 83–84.)

2.2 Epätyypillinen autismi

Epätyypillisen autismin diagnoosi voidaan antaa silloin, kun lapsessa on havait-
tavissa vahvasti autismiin liittyviä piirteitä ja käyttäytymistä, mutta autismin dia-
gnostiset kriteerit eivät täyty joiltain osin, eikä lapsen kohdalla ole mahdollista
diagnosoida muita sairauksia (Timonen 2019b, 30). Diagnoosilla on kolme eri
alatyyppeä: alkamisiältään epätyypillinen autismi, oireiltaan epätyypillinen autismi
ja sekä alkamisiältään että oireiltaan epätyypillinen autismi (Terveystieteiden ja hyvin-
voinnin laitos 2018).

2.3 Rettin oireyhtymä

Rettin oireyhtymä on varhaislapsuudessa todettava geenimutaation aiheuttama
etenevä neurologinen sairaus, jota esiintyy pääsääntöisesti vain tyttölapsilla.
Rett-lapsi kehittyy syntymän jälkeen normaalisti 7–18 kuukauden ajan, jonka jäl-
keen lapsen pään kasvu yllättäen hidastuu ja kehitys muuttuu taantumavai-
heeksi. Taantumavaiheen aikana lapsi menettää jo opittuja taitoja ja lapselle il-
maantuu Rett-lapselle tyypillisiä käsiliikkeitä kuten ”käsienpesua” ja taputtelua.
Liikuntakyky heikentyy merkittävästi tai häviää kokonaan, jonka lisäksi ilmaantuu
erilaisia kohtauksia ja hengitys muuttuu epäsäännölliseksi valveillaolon aikana.
(Timonen 2019b, 31; Vanhala 2014, 89.) Oireyhtymä aiheuttaa laaja-alaisia häi-
riöitä, jotka heikentävät ajattelu-, oppimis- ja kommunikaatiotaitoja sekä lisäävät
käyttäytymiseen, uneen, ruoansulatukseen, luustoon, lihaksistoon ja verisuoniin
liittyviä haasteita sekä kasvuhäiriöitä ja epilepsiaa (Dawson, McPartland
& Ozonoff 2009, 29–30).

2.4 Disintegratiivinen kehityshäiriö

Disintegratiivisessa kehityshäiriössä lapsi ja hänen taitonsa kehittyvät ikätasoon nähden normaalilla tasolla noin kaksivuotiaaksi asti, jonka jälkeisen taantumisvaiheen aikana lapsi kadottaa nopeasti jo oppimansa taidot. Suurin muutos tapahtuu kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidoissa, jotka taantuvat merkittävästi ja lapselle kehitty vaikea autismin oirekuva. (Dawson ym. 2009, 30–31; Vanhala 2014, 83.)

2.5 Aspergerin oireyhtymä

Aspergerin oireyhtymä on keskushermoston poikkeavuudesta johtuva laaja-alainen kehityshäiriö, johon liittyy autismitilanteille tyypillisiä haasteita sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, kielellisessä ja ei-kielellisessä kommunikaatiossa sekä erikoisia, rajoittuneita ja toistuvia toimintoja ja mielenkiinnon kohteita (Grönfors ym. 2011, 217). Lapsuusiän autismitilanteesta sen erottaa autismitilanteelle ominaisten haasteiden ilmeneminen ja oireyhtymän diagnosoiminen lapsuusiän autismitilanteita myöhemmässä vaiheessa. Aspergerin oireyhtymään ei liity myöskään lapsuusiän autismitilanteiden tapaan älyllistä kehitysvammaisuutta, vaan henkilöt voivat olla älyllisesti hyvin lahjakkaita. Vaikka kielellinen ja kognitiivinen kehitys on normaalia tasoa, tarvitsevat he usein tukea koulunkäyntiin. Tuen tarve voi johtua esimerkiksi häiriöherkkyydestä, joka aiheutuu aistiärsykkeiden käsittelyyn liittyvästä ali- tai yliherkkyydestä. Monet samanaikaiset ärsykkeet, suuri ihmismäärä sekä vakiintuneista tavoista ja aikatauluista poikkeaminen aiheuttavat henkilöille henkistä kuormitusta. Oireyhtymään liittyy usein myös syömisen ja nukkumisen haasteita. (Vanhala 2014, 88–89.)

Sosiaalinen käyttäytyminen on usein kömpelöä ja käyttäytymisen mukauttaminen tilanteeseen soveltuvaksi on vaikeaa, joka aiheuttaa Asperger-henkilöiden arkeen ja elämään merkittäviä haasteita. Haasteita aiheuttavat myös vuorovaikutustilanteet, joissa he voivat kokea tulevansa väärinymmärretyksi. Tyypillistä on alentunut kyky tulkita asioita ja taipumus ymmärtää asiat kirjaimellisesti. Myös katsekontaktin luominen voi olla vaikeaa tai epämiellyttävää sekä toisen ihmisen

asemaan asettuminen ja asioiden tarkastelu toisten ihmisten näkökulmasta on hankalaa. Asperger-henkilöillä ei usein ole läheisiä ystäviä ja saattavatkin vältellä muiden seuraa. Sen sijaan he viettävät usein aikaa yksin esimerkiksi jonkin erikoisen ja rajoittuneen kiinnostuksen kohteen ääressä. (Kerola & Kujanpää 2009, 179–183.) Asperger-henkilöiden on haastavaa muodostaa ja hahmottaa kokonaisuuksia, mutta omaksuvat mielellään pieniä yksityiskohtia. Asperger-henkilöille on tyypillistä, että heillä on johonkin yksityiskohtaiseen ja monimutkaiseen asiaan liittyvää tietoutta, johon uppoutuminen vie paljon aikaa ja tavalliset arkeen liittyvät tehtävät tuntuvat epämiellyttäviltä. Tällaisten asioiden suorittaminen voi olla hyvin haastavaa ja kiinnostuksen ulkopuoliset asiat voivat jäädä hoitamatta. (Vanhala 2014, 88–89).

2.6 Autismin syyt, esiintyvyys ja liitännäissairaudet

Autismikirjon häiriöitä on tutkittu paljon, mutta tutkimuksista huolimatta niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä ei ole pystytty selvittämään. Nykyiseen käsityksen mukaan niiden syntyyn vaikuttavat perintö- ja ympäristötekijät sekä geenien ilmentymistä säätelevät epigeneettiset tekijät. Tutkimuksissa on pystytty selvittämään erilaisia syntymää edeltäviä riskitekijöitä, jotka ovat yhteydessä häiriöiden syntyyn. Tällaisia ovat esimerkiksi vanhempien korkea ikä ja diabetes. Kaksos-tutkimuksissa on saatu näyttöä siitä, että myös geneettiset tekijät vaikuttavat häiriön syntyyn. Mitkään tutkimuksissa esiin tulleet seikat eivät voi kuitenkaan yksitään aiheuttaa tai selittää häiriöiden syntyä. Myös häiriöiden monimuotoisuus ja vaihtelevuus tukee käsitystä siitä, että niiden syntyyn vaaditaan useampi samanaikainen riskitekijä. (Castrén 2019, 74–75, 85.)

Autismikirjon häiriöiden esiintyvyyttä on selvitetty kymmenissä tutkimuksissa ympäri maailmaa. Tutkimusten pohjalta tehdyn arvion mukaan esiintyvyys on noin 6–7/1000 lasta. Myös Suomessa on tehty useita esiintyvyyteen liittyviä tutkimuksia. Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin 8-vuotiaisiin lapsiin kohdennetun tutkimuksen mukaan kaikkien autismikirjon häiriöiden arvioitu esiintyvyys on noin 8,4/1000 lasta. (Moilanen & Rintahaka 2016, 228.) Autismikirjioon lukeutuvien

häiriöiden esiintyvyydessä on merkittäviä eroja. Aspergerin oireyhtymän esiintyvyydeksi on arvioitu 2,9/1000 lasta ja lapsuusiän autismin 4,1/1000 lasta (Moilanen & Rintahaka 2016, 228.) Sen sijaan desintegratiivisen kehityshäiriön esiintyvyydeksi on arvioitu vain 0,1/1000 lasta ja Rettin oireyhtymän vain 0,01/1000 lasta (Vanhala 2014, 83).

Esiintyvyydessä on myös sukupuolten välillä selkeä ero. Autismikirjon häiriöitä esiintyy pojilla 3–4 kertaa enemmän kuin tytöillä. (Halonen–Malliarakis ym. 2017, 42.) Pitkäaikaistutkimuksessa autismikirjon häiriöiden esiintyvyyden on todettu lisääntyneen. Esiintyvyyden muutoksen syiksi on esitetty tietouden lisääntymistä ja autismikirjon lievien muotojen tunnistamisen helpottumista. Myös ympäristötekijöiden vaikutuksia autismikirjon esiintyvyyteen on tutkittu. (Vanhala 2014, 83.)

Autismikirjon henkilöillä esiintyy usein erilaisia liitännäissairauksia. Yleisimpiä ovat kehitysvammat (60%), käytöshäiriöt (40%), ahdistuneisuus (40%), ADHD (40%), nukahtamisvaikeudet (30%), nykimishäiriöt (20%) ja masennus (15%). Myös syömiseen ja ruoansulatukseen liittyvät ongelmat ovat yleisiä. Liitännäissairaudet voivat aiheuttaa kovaa kuormitusta ja niiden mahdollisuus on tärkeää selvittää, sekä ottaa huomioon kuntoutuksen suunnittelussa. (Moilanen & Rintahaka 2016, 226.; Vanhala 2014, 85–86.)

3 Autismikirjon henkilöiden kuntoutus

3.1 Kuntoutus

Kuntoutus on toimintaa, jolla pyritään vahvistamaan kuntoutujan fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen rajoitteen alentamaa toimintakykyä. Toimintakyvyllä tarkoitetaan henkilön edellytyksiä toimia osana fyysistä tai sosiaalista ympäristöään. Tätä toimintakyvyn vahvistumisen prosessia kutsutaan kuntoutumiseksi. (Autti-Rämö, Lappalainen, Leino & Mikkelsson 2016, 56–58.) Jotta kuntoutus olisi mahdollisimman tuloksellista, tulee kuntoutusprosessi aina aloittaa suunnitelman laatimisella (Partanen 2010, 49). Kuntoutussuunnitelma laaditaan aina yksilöllisesti ja se perustuu laaja-alaiseen toimintakyvyn arviointiin. Suunnitelmaa laadittaessa

selvitetään henkilön toimintakykyä rajoittavat vammat ja sairaudet, sekä kartoitetaan hänen yksilölliset voimavaransa. (Autti-Rämö ym. 2016, 56–57.)

3.2 Lapsen kuntoutus

Vastuu lapsen kehityksen seuraamisesta kuuluu yleisesti neuvolan tai kouluterveyden- ja oppilashuollon työntekijöille (Autti-Rämö ym. 2016, 59–60). Lapsen kehitykseen ja oppimiseen vaikuttavat monet tekijät. Tällaisia tekijöitä ovat erilaiset ympäristö- ja yksilötekijät, sekä lapsen kehitykseen tiiviisti liittyvät herkkyyskaudet. (Kauppila, Sipari & Suhonen-Polvi 2016, 110.) Lapsen kasvua ja kehitystä seurataan säännöllisesti ja verrataan iän mukaiseen tasoon. Jos kehityksessä huomataan viivästymiä, tarjotaan vanhemmille tukea ja keinoja lapsen kehityksen tukemiseen. Tarpeen mukaan lapsi voidaan ohjata myös erityistyöntekijöille tai sairaanhoidon puolelle kuntoutumistarpeen selvittämiseksi tai tutkimusten toteuttamiseksi. (Autti-Rämö ym. 2016, 59–60.) Päävastuu autismikirjon häiriöiden tutkimisesta, hoitamisesta ja kuntoutuksesta kuuluu lastenneurologian, lastenpsykiatrian tai neuropsykiatrian yksikölle (Autti-Rämö ym. 2016, 125).

Varhaisessa vaiheessa aloitettu kuntoutus ja lähipiirin ohjaus ovat avainasemassa hyvien tulosten saavuttamisessa (Moilanen & Rintahaka 2016, 228). Lasten neurologiseen kehitykseen liittyvä aivojen muovautumiskyky eli plastisuus toimii tehokkaimmin kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana. Tänä aikana aivojen neurologiset yhteyden muodostuvat herkästi ja aivojen kehitys on nopeimmillaan. Kolmen ikävuoden jälkeen plastisuus vähenee ja kehitys hidastuu, jolloin uusien yhteyksien muodostuminen vaatii enemmän toistoja ja uusien asioiden oppiminen vie enemmän aikaa. (Kerola & Kujanpää 2009, 217.)

Autistisen lapsen kielellisessä kommunikoinnissa on usein haasteita ja asioiden hahmottaminen perustuu visuaalisuuteen. Arkisten toimintojen, sosiaalisten tilanteiden, oppimisen ja kommunikoinnin tukena voi käyttää esimerkiksi erilaisia kuvia ja esineitä. Kielellisten haasteiden vuoksi kommunikoinnin tueksi on tarjolla vaihtoehtoisia visuaalisia kommunikointimenetelmiä. Kommunikoinnissa voi hyödyntää esimerkiksi kuvakortteja tai pikapiirtämistä. Kommunikaatiota tulee tukea

varhaisesta vaiheesta saakka, sillä kommunikointitaitojen omaksuminen ja kyky itseilmaisuuun vaikuttaa positiivisesti autismikirjon lapsen elämänlaatuun. Etenkin puhumattomien lasten kanssa on visuaalisten kommunikointikeinojen ohella tärkeää vahvistaa auditiivisuutta, jotta puheen kehitykselle luodaan edellytykset. (Kerola & Kujanpää 2009, 72–73, 77, 84, 220; Moilanen & Rintahaka 2016, 228.)

Lapsen kuntoutuksen keskiössä on aikuisten kotona ja arjen toimintaympäristössä tarjoama tuki. Lasten kasvatusta, opetusta ja kuntoutusta muodostavat tiiviin kokonaisuuden, eikä niitä voida erottaa toisistaan. (Kauppila, Sipari & Suhonen-Polvi 2016, 110.) Autismikirjon lapsen arjen keskiössä tulisi olla kasvatuksellinen kuntoutus, johon erilaiset terapiat kuuluvat olennaisena osana (Kerola & Kujanpää 2009, 16). Terapian toteuttaminen lapsen arkiympäristössä eli kotona, päiväkodissa tai koulussa yhteistyössä lapsen perheen ja lähipiirin kanssa auttavat opeteltavien asioiden ja taitojen yleistymistä. Kuntoutus on tärkeää integroida osaksi arkea, sillä autismille tyypillisistä erityispiirteistä johtuen lapsen voi olla haastavaa yhdistää arkiympäristön ulkopuolella opitut asiat ja taidot osaksi arkielämän todellisia tilanteita. Nämä seikat huomioimalla kuntoutus vastaa parhaalla mahdollisella tavalla arjen haasteisiin ja luo hyvät edellytykset kuntoutumiselle. (Moilanen & Rintahaka 2016, 228–229; Partanen 2010, 50.)

Autismikirjon kuntoutuksen pääpaino on viime vuosina kääntynyt yhä enemmän kohti vuorovaikutuksellisuutta. Kuntoutuksessa pyritään hyödyntämään lapsen kehitykselle luonnollisia herkkyyksia. Herkkyyksien aikana oppimista ja kehitystä voidaan tukea harjoittelemalla kommunikaatiota ja toimintaa muiden kanssa kannustamalla lasta positiiviseen vuorovaikutukseen arkiympäristön aikuisten sekä kuntoutuksen ammattilaisten kanssa. Kuntoutuksen alussa oppimista voi tukea motivoimalla lasta erilaisilla palkkioilla. Kuntoutuksen edetessä sisäistä motivaatiota oppimiseen pyritään herättelemään ja konkreettisista palkkioista luovutaan vähitellen kokonaan. (Moilanen & Rintahaka 2016, 228–229.)

Arkiympäristössä on hyvä turvata riittävä aikuisen tuki varhaisessa vaiheessa, jotta keskittymistä edistävien, henkilökohtaisten ja yksilöllisten toimintojen, toimintatuokioiden sekä opetustilanteiden järjestäminen olisi mahdollista. Myös op-

pimistilanteissa on tärkeää kiinnittää kommunikoinnin ja opettamisen monikanavaisuuteen, jotta henkilölle tarjotaan mahdollisimman monipuolisia aistiärsyksiä, sillä autismikirjon henkilöille kuunteleminen on usein haastavin tapa oppia ja omaksua uusia asioita. (Kerola & Kujanpää 2009, 167–169, 220–222; Moilanen & Rintahaka 2016, 228–229.)

Päiväkodilla ja koululla on tärkeä rooli osana kuntoutusta. Erityisryhmät tarjoavat pääsääntöisesti hyvät edellytykset oppimisen ja kuntoutuksen tukemiseen. Tavalliseen ryhmään sijoitettaessa on arvioitava henkilökohtaisen avustajan tarvetta sekä kiinnitettävä huomiota siihen että työntekijät saavat riittävää ohjausta ja tukea oppimisen ja kuntoutuksen tukemiseen. Sekä varhaiskasvatuksessa että peruskoulussa avustajan tehtävänä on toimia lapsen kasvatuksellisenä kuntouttajana. (Kerola & Kujanpää 2009, 220–222; Moilanen & Rintahaka 2016, 228–229.)

Oppimista ja kehitystä tapahtuu parhaiten vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tämän vuoksi lasta tai nuorta tulisi kannustaa vuorovaikutustilanteisiin. Ajan myötä tuen määrää voi vähentää sekä kannustaa lasta ja nuorta lisääntyvissä määrin viettämään aikaa ja toimimaan muiden kanssa, jotta vuorovaikutustaidot kehittyisivät. Aikuisten tarjoama sosiaalisten tilanteiden tulkitseminen auttaa lasta kaverisuhteiden rakentamisessa. (Kerola & Kujanpää 2009, 167–169, 220–222.) Oppimisen ja opiskelun tukemiseksi lapsi saattaa tarvita ohjausta ja ohjattua oppimista neuropsykiatrisen perehtyneeltä henkilöltä. Liiallista auttamista ja puolesta tekemistä tulisi kuitenkin välttää, koska sillä on passivoiva vaikutus. Sen sijaan lasta tulisi kannustaa ja rohkaista itsenäiseen tekemiseen ja harjoitteluun. Tällä voidaan kehittää lapsen toiminnanohjauksen taitoja ja edistää arjessa selviytymistä. (Moilanen & Rintahaka 2016, 228–229.)

Autismikirjon lapsi tarvitsee arkiympäristössään runsaasti tukea ympäristön jäsentämiseen. Kotona, päiväkodissa ja koulussa tulee kiinnittää huomiota struktuureihin eli arjen toimintojen, aikataulujen ja toimintaympäristöjen selkeyttämiseen. Esimerkiksi kuvitettu päiväohjelma tukee lapsen selviytymistä arjessa. Myös kaikille esineille ja välineille olisi hyvä etsiä pysyvät paikat, joissa niitä aina

säilytetään. Säännöllisyys, selkeys, ennustettavuus ja toistuvat rutiinit tuovat turvaa ja luovat hyvät kasvatuksellisen kuntoutuksen edellytykset. (Kerola & Kujanpää 2009, 167–169, 220–222.)

Kasvatuksellisen kuntoutuksen ohella käytetään myös laajempaa pedagogisen kokonaiskuntoutuksen käsitettä. Pedagoginen kokonaiskuntoutus on termi, jonka alle lukeutuu kasvatuksellisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen lisäksi myös sosiaalisen, opetuksellisen ja ammatillisen kuntoutuksen osa-alueet, joiden avulla lasta pyritään tukemaan kokonaisvaltaisesti kehityksen, käyttäytymisen, terveyden ja toiminnan osa-alueilla. Kuntoutusta toteuttavat yhdessä lapsen arkiympäristön aikuiset, eli vanhemmat, lähipiiri, sekä terveydenhuolto-, sosiaalipalvelu-, varhaiskasvatus- ja opetushenkilöstö. (Kauppila ym. 2016, 111.)

Lapsen kasvun, oppimisen ja kehityksen tueksi voidaan laatia monenlaisia suunnitelmia esimerkiksi terveydenhoidon, sosiaalipalveluiden, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen piirissä. Tällaisia suunnitelmia ovat muun muassa terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen piirissä laadittava kuntoutumissuunnitelma, varhaiskasvatuksen piirissä laadittava varhaiskasvatussuunnitelma sekä perusopetuksen piirissä laadittava henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Yksilöllisesti arvioitavat taidot, ominaisuudet ja tarpeet otetaan huomioon suunnitelmia laadittaessa, jolla pyritään löytämään jokaiselle lapselle yksilöllisesti parhaiten soveltuvat tukitoimet. Tuen järjestämisen tarkoituksena on tukea lasta sellaisilla osa-alueilla, joissa hänellä on haasteita, jotta hän saisi parhaat edellytykset kehittyä oikeassa suhteessa ikätasoonsa nähden. Suunnitelmia laaditaan yhteistyössä lapsen, lapsen perheen sekä moniammatillisten työryhmien kesken ja niiden laatimisessa tulisi ottaa huomioon suunnitelmien yhdessä muodostama kokonaisuus, jotta lapsen saama kokonaisvaltainen tuki sekä vanhempien ja ammattilaisten välinen tasavertainen yhteistyö, kasvatuskumppanuus, toteutuisi. (Kauppila ym. 2016, 111–112.)

3.3 Nuoren kuntoutus

Peruskoulun päättävät toisen asteen koulutukseen siirtyvät nuoret ovat elämässään merkittävässä nivelvaiheessa, jonka yhteydessä nuorta on tärkeä tukea löytämään elämänvaiheeseen, kouluttautumiseen ja ammatinvalintaan liittyvät mielenkiinnon kohteet. Oppilaitosten opinto-ohjaajat ja ammatinvalintaohjaajat tarjoavat kouluttautumiseen ja ammatinvalintaan liittyvää ohjausta ja tukea. Erityistä tukea tarvitsevia nuori voidaan ohjata ammatilliseen erityisoppilaitokseen, joissa on hyvä valmiudet tukea kouluttautumisessa ja tulevassa työllistymisessä. (Autti-Rämö ym. 2016, 60.)

Jos nuori jää ilman koulupaikkaa on hän vaarassa tippua palvelujen ulkopuolelle ja syrjäytyä. Erityisessä vaarassa ovat erityistä tukea tarvitsevat nuoret. Kunnat tarjoavat tällaisissa tilanteissa tukea ja moniammatilliset työryhmät voivat arvioida tilannetta yhdessä nuoren ja hänen lähipiirinsä kanssa, sekä pohtia millaisia toiveita nuorella on ja millaisia mahdollisia toimintakykyä rajoittavia tekijöitä hänellä on. Työntekijät tekevät nuoren tilannetta koskevan yksilöllisen arvion ja karitoituksen sekä laativat yhteistyössä nuoren kanssa yhteisen suunnitelman. Suunnitelman laatimisessa on tärkeää pyrkiä asettamaan realistiset tavoitteet. (Autti-Rämö ym. 2016, 60–61, Kiviranta, Koskinen, Munck, Tuulio-Henriksson 2016, 145–147.)

Nuoruusvuosiin liittyy monenlaisia suuria muutoksia, kun nuori kohtaa murrosiän mukanaan tuomat psyykkiseen, fyysiseen, kognitiiviseen ja psykososiaaliseen kehitykseen liittyvät muutosprosessit. Murrosikä voi olla raskasta aikaa koko perheelle, kun murrosiän myötä jo opituissa taidoissa tapahtuu taantumista. Nuoren elämän kannalta keskeisiä asioita ovat kommunikaatiotaitojen, tunnetaitojen sekä omatoimisuuden kehittäminen ja ylläpitäminen. Nuori alkaa muovaamaan ja rakentamaan muutosten myötä identiteettiään uudelleen. Erityistä tukea tarvitsevat autismikirjon nuoret kohtaavat monella tapaa suurempia muutoksia. Vanhemmista irrottautuminen ja itsenäistyminen voi erityisistä haasteista johtuen olla haastavampaa. Vaikka nuori tarvitsisikin keskimääräistä enemmän tukea elämässään, tulisi häntä kannustaa itsenäistymiseen ja suoda hänelle riittävästi tilaa itsenäistymiseen ja muutosten kohtaamiseen. (Kiviranta ym. 2016, 131–133.)

Mahdollisen kotoa muuttamisen lähestyessä on itsenäisen elämän ja elämäntaitojen harjoittelu aloitettava ajoissa. Nuorta tulee ohjata itsenäiseen elämään sekä kannustaa pitämään huolta muun muassa siisteydestä, hygieniasta ja harjoittelemaan muita arkielämän taitoja. Nuorten itsenäistymistä ja omaan asuntoon muuttamista helpottavat erilaiset tarjolla olevat tuetun asumisen yksiköt, joissa työntekijät avustavat nuorta itsenäisen elämän alussa ja elämäntaitojen harjoittelemisessa. (Kerola & Kujanpää 2009, 196–197.)

Eriyistä tukea tarvitsevan nuoren voi olla vaikea suhtautua muuttuvaan kehoon, heränneeseen seksuaalisuuteen ja identiteetin uudelleen rakentamiseen. Heille pitää tarjota riittävää tukea asioiden käsittelemisessä ja rohkaista keskustelemaan asioista. Nuorta tulee ohjata ja neuvoa seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Aiheeseen liittyvät rajat on syytä tuoda selkeästi esiin kertomalla, millainen toiminta on hyväksyttävää ja millainen ei. Nuorta tulee kannustaa nauttimaan omasta seksuaalisuudestaan, sekä käydä yhdessä läpi turvallisia tapoja tutustua kehossa tapahtuneisiin muutoksiin ja toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan. Myös tunteiden tunnistamisen opettelu ja niistä keskusteleminen ovat ensisijaisen tärkeitä asioita. (Kerola & Kujanpää 2009, 195–197, 207–208; Kiviranta ym. 2016, 131–133.)

Oman erilaisuuden tiedostaminen ja sen hyväksyminen voi olla raskasta. Nuorille on tarjolla erilaisia sopeutumisvalmennuksia, joista voi olla hyötyä suurien kysymysten ja tunteiden käsittelemisessä. Tällaisessa elämäntilanteessa nuori voi saada apua ja tukea myös sosiaalisesta kuntoutuksesta ja vertaistukitoiminnasta. Nuoret muodostavat uusia sosiaalisia suhteita ja mielekkään tekemisen löytäminen sekä uusiin ihmisiin tutustuminen voivat aiheuttaa haasteita. Harrastusten ja mielekkään vapaa-ajan tekemisen löytäminen on tärkeää, sillä sosiaalisista suhteiden ulkopuolelle jääminen on yhteydessä syrjäytymiseen. Nuorta tulee siis kannustaa mielekkään vapaa-ajan tekemisen ja harrastusten etsimisessä. (Kerola & Kujanpää 2009, 195–197; Kiviranta ym. 2016, 131–133.)

Nuoren lähestyessä täysi-ikäisyyttä tulee hänen kanssaan harjoitella henkilökohtaista taloudenpitoa ja muita itsenäisen elämään liittyviä taitoja, joita hän tulee

tarvitsemaan täysi-ikäistytyään. On hyvä pohtia nuoren kykyjä ja mahdollisuuksia huolehtia velvollisuuksista ja oikeuksista, jotka liittyvät itsenäiseen elämään ja taloudellisiin asioihin. Täysi-ikäistytyään nuoren itsemääräämisoikeus laajenee merkittävästi ja vanhempien tiedonsaantioikeus sekä oikeus huolehtia nuoren talouteen liittyvistä asioista päättyy. Jos nuorella ei ole riittäviä taitoja huolehtia raha-asioistaan tai on olemassa riski, että hän päätyisi taloudellisen hyväksikäytön uhriksi on vanhempien hyvä pohtia edunvalvojan tarvetta. (Kiviranta ym. 2016, 146–147.)

Opinnoista työelämään siirtyminen on suuri muutos autismikirjon nuorelle. Työharjoittelut ja -kokeilut tarjoavat hyvän mahdollisuuden kokeilla työelämää ja harjoitella työelämätaitoja. Kunnat järjestävät myös erilaisia työllisyyttä edistäviä palveluja, joissa voi saada tukea työelämään siirtymiseen tuetun työn ohjaajalta tai työelämäohjaajalta. Tällaisia palveluja ovat erilaiset kuntouttavan työtoiminnan ja työpajojen tarjoamat palvelut. Pitkittyvän työttömyyden uhatessa tai kohdatessa nuori voi turvautua kunnan ylläpitämän Työvoiman palvelukeskuksen palveluihin. Kuntien järjestämissä palveluissa työntekijät tekevät nuoren elämäntilanteesta ja toimintakyvystä yksilöllisen arvion, jonka perusteella hänelle etsitään työllistymistä parhaiten tukeva palvelu. Kunnat tarjoavat tukea myös palkkatuetuun työhön tai työkokeiluun hakeutumisessa. (Kiviranta ym. 2016, 147.) Myös Ohjaamossa tarjotaan apua ja tukea urasuunnitteluun ja työllistymiseen sekä tehdään yhteistyötä TE-palvelujen ja muiden toimijoiden kanssa. Ohjaamon työntekijät osaavat ohjata asiakkaat tarvittaessa myös oikeiden palvelujen piiriin. (Ohjaamo 2020.)

3.4 Aikuisen kuntoutus

Autismikirjon aikuisten kuntoutusta on tutkittu hyvin vähän. Jotkut tutkimukset kuitenkin osoittavat, että autismikirjon aikuinen saattaa hyötyä sosiaalisten kognitioiden harjoittelemisesta. Ryhmätoiminnalla voidaan edistää elämänlaatua ja vähentää stressiä. Aikuisten kuntoutuksessa on hyödynnetty myös sovellettua käyttäytymisanalyysejä, jossa tarkoituksena on muuttaa käyttäytymistä ja vähentää haitallista ja häiritsevää käytöstä tarkastelemalla henkilön omaa käyttäytymistä ja

tarkastelemalla sen seurauksia. Henkilöä voidaan myös opettaa tarkkailemaan omaa toimintaa ja käyttäytymistä videoavusteisella työskentelyllä. (Korkeila & Leppämäki 2017, 114.)

Autismikirjon aikuisen taitojen harjoittelua voidaan tukea erilaisten strukturoitujen mallien avulla, joiden avulla on tarkoitus siirtyä vähitellen itseohjautuvuuteen. Kuntoutuksessa hyödynnetään myös erilaisia käyttäytymisterapian sovelluksia. Ryhmämuotoisella sosiaalisella taitovalmennuksella on todettu olevan hyviä vaikutuksia muun muassa sosiaalsiin taitoihin ja kommunikointitaitoihin sekä ystävyyssuhteisiin. Taitovalmennuksen on todettu lisäävän myös työelämätaitoja ja edistävän työelämään sopeutumista sekä vähentäneen yksinäisyyden kokemuksia. Näiden menetelmien on koettu soveltuneen autismikirjon aikuisten kuntoutukseen, sillä menetelmät perustuvat erilaisten valmiuksien opettelemiseen ja kokemusten jäsentämiseen. Hoidon kannalta merkittävimpiä toimintakyvyn alueita ovat sosiaalisten taitojen ja valmiuksien omaksuminen, ongelmanratkaisutaitojen kehittyminen, tunteiden sekä kokemusten tunnistamisen ja ymmärtämisen kehittyminen sekä tulevaisuuden hahmottaminen. (Korkeila & Leppämäki 2017, 114.)

Nivelvaihe, jossa autismikirjon nuori siirtyy aikuisuuteen sisältää monia erilaisia haasteita, jotka aiheuttavat kuormitusta autismikirjon henkilölle itselleen, mutta myös hänen perheelleen ja läheisilleen. Yksi suurista haasteista on se, että palvelujen, hoitojen ja kuntoutuspalvelujen määrä vähenee, kun autismikirjon lapsi kasvaa nuoreksi ja aikuiseksi. Autismikirjon aikuinen tarvitsee usein asumiseen liittyvää tukea ja neuropsykiatrisella valmennuksella on pystytty tarjoamaan arjen tukea sekä kehittämään ongelmanratkaisukykyä. (Korkeila & Leppämäki 2017, 114–115.)

Kouluttautuminen ja ammatillinen kouluttautuminen voi edistää autismikirjon aikuisen kuntoutumista ja hyvinvointia. Kunnat järjestävän aikuisille autismikirjon henkilöille myös monipuolisia työllistymistä edistäviä palveluja, joissa työntekijät tekevät yksilöllisen kartoituksen henkilön elämäntilanteesta, toimintakyvystä ja valmiuksista, sekä laativat sen perusteella työllistymissuunnitelman. Kunnat voivat tarjota tukea myös esimerkiksi työkokeiluun tai palkkatuettuun työhön hakautumisessa. (Kiviranta ym. 2016, 147.)

3.5 Ikäihmisen kuntoutus

Kuten aikuisten kohdalla, myös vanhuksiin liittyvää autismikirjon häiriöiden tutkimusta ei ole juurikaan tehty (Kerola & Kujanpää 2009, 209–210). Arvioiden perusteella uskotaan, että on olemassa paljon vanhuksia, joilla ei ole diagnosoitu autismikirjon häiriötä, mutta heiltä voi löytyä sen sijaan virheellinen diagnoosi esimerkiksi skitsofreniasta tai masennuksesta (Michael 2016, 15–18). Ikäihmisillä käytökselle tyypilliset erityispiirteet ovat samat kuin muillakin autismikirjon henkilöillä. Ikäihmisillä esiintyy myös muille autismikirjon henkilöille tyypillisiä liitännäissairauksia, kuten masennusta, ahdistusta, pakko-oireista häiriötä ja unettomuutta. (Sims 2016, 69–71.) Liitännäissairauksien puhkeamiseen vaikuttaa todennäköisesti diagnosoimattomaksi jääneen autismikirjon häiriön oireiden aiheuttama kuormitus (Michael 2016a, 15–18).

Vaikka tutkimustietoa ei käytännössä ole, niin uskotaan haasteiden olevan täysin samoja kuin muunkin ikäisillä autismikirjon henkilöillä. Haasteet voivat liittyä esimerkiksi sosiaalisiin suhteisiin sekä kommunikointiin ja vuorovaikutukseen, jotka voivat johtaa eristäytymiseen. Tämän lisäksi käyttäytymisen haasteet voivat aiheuttaa ongelmia. Ikääntyneiltä autismikirjon henkilöiltä on puuttuneen diagnoosin vuoksi puuttunut arjen toimintaympäristöön liittyvät struktuurit ja tämä on voinut sekä voi aiheuttaa suuriakin haasteita. Tarkoituksenmukainen käyttäytyminen on haastavaa, koska elinympäristö ei luo turvallisuutta ja siten tue hyvinvointia ja toimintakykyä. (Kerola & Kujanpää 2009, 209–210.)

Vanhustyön parissa työskentelevillä henkilöillä ei ole autismikirjon kuntoutukseen liittyvää osaamista, joten elämä hoivakodeissa ja laitoksissa ei tarjoa mahdollisuuksia mielekkääseen arkeen (Kerola & Kujanpää 2009, 209–210). Tämän lisäksi ikääntyneet autismikirjon henkilöt kärsivät samoista terveyden haasteista, kuin muutkin ikäihmiset. Koska autismikirjon vanhuksella saattaa olla merkittäviä haasteita kommunikoinnissa ja itseilmaisussa, voi hän kärsiä esimerkiksi kivuista ja säryistä, koska ei pysty ilmaisemaan asiaa, joten apu ja hoito voi jäädä saamatta. Hoitamattomat terveysongelmat voivat johtaa voimakkaaseen ahdistukseen, haastavaan käyttäytymiseen ja itsensä vahingoittamiseen. Autismikirjon

vanhukset ovat myös muita alttiimpia erilaisille sairauksille ja niiden toteaminen saattaa olla haastavaa. (Michael 2016a, 16–18.)

Haasteita aiheuttavat myös esimerkiksi aistien yli- ja aliherkkyudet. Henkilö ei välttämättä reagoi kipuun, joka altistaa sairauksia diagnosoimattomuuteen ja kohoittaa heidän riskiään kuolla vakaviin sairauksiin, kuten syöpiin. (Michael 2016a, 18.) Aistiongelmät vaikuttavat myös esimerkiksi ikäihmisille tyypillisen näön tai kuulon heikkenemisen diagnosoimiseen. Aistiyliherkkyys saattaa myös hankaloittaa esimerkiksi hoivakodissa tai sairaalassa toteutettavia hoitoja, joihin liittyy kosketusta. (Michael 2016b, 44–47.)

Autismikirjon ikäihmisen hoidossa ja kuntoutuksessa pitää siis huomioida monia asioita, jotka liittyvät autismikirjolle tyypillisiin haasteisiin. Ikääntyneiden autismikirjon henkilöiden kuntoutus perustuu samoihin periaatteisiin, kuin nuoremmilla autismikirjon henkilöillä. Arjen ja elinympäristön tulee olla strukturoitua ja kielellistä kommunikointia on hyvä tukea visuaalisin keinoin, kuten kuvakortein. (Larcombe 2016a, 112; Larcombe 2016b, 135–137.) Arki pitää olla säännöllistä ja ennakoitavuus on tärkeää. Vuorovaikutuksen ylläpitäminen on tärkeää sekä erilainen viriketoiminta ja toimintatuokioiden ylläpitävät fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Myös kannustamisella ja aktivoimisella on suuri merkitys kuntoutumisessa ja toimintakyvyn ylläpitämisessä. (Kerola & Kujanpää 2009, 210; Autti-Rämö ym. 2016, 62.)

3.6 Autismikirjon henkilöiden kuntoutus

Autismikirjon henkilöt ovat kykyprofiililtaan hyvin heterogeeninen asiakasryhmä, joten kuntoutusta ei ole mahdollista suunnitella ja toteuttaa johonkin tiettyyn kuntoutusmalliin pohjautuen (Moilanen & Rintahaka 2016, 228). Selkeää kuntoutuspolkua ei ole, sillä autismikirjon henkilöiden kuntoutuksen ja hoidon tueksi ei ole laadittu kansallista Käypä hoito -suositusta (Haravuori ym. 2015, 12). Autismikirjon henkilöiden kuntoutuksen tavoitteena on henkilön itsenäisyyden, toimintakyvyn ja elämänlaadun lisääminen ja ylläpitäminen. Autismikirjon henkilöille yhteis-

ten ja ominaisten piirteiden vuoksi kuntoutumisen kannalta keskeisiksi osa-alueiksi voidaan kuitenkin määritellä kommunikoinnin, vuorovaikutustaitojen ja sosiaalisten taitojen sekä tunteiden tunnistamisen ja ilmaisemisen kehittäminen, aistimusten säätelyyn vaikuttaminen sekä toiminnanohjauksen ja kehon hahmottamisen kehittäminen (Moilanen & Rintahaka 2016, 228).

Kuntoutusta tehdään yhteistyössä terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen välillä, jossa molemmille on laissa määritelty toisiaan täydentävät ja tukevat tehtävät (Autti-Rämö ym. 2016, 56–57). Kun henkilöllä on haasteita usealla elämän osa-alueilla, eivät yksittäiset palvelut tarjoa riittävää tukea, joten eri alojen ammattilaisten on tehtävä kuntoutuksen suhteen tiivistä yhteistyötä (Jaakkola, Kekoni, Mönkkönen, Pehkonen & Profiam Sosiaalipalvelut Oy:n henkilöstö 2019, 139–140). Autismikirjon häiriöt aiheuttavat laaja-alaisia haasteita eri osa-alueilla, joten myös kuntoutus nähdään perinteistä kuntoutusta laajempänä pedagogisena kokonaiskuntoutuksena, jota toteutetaan kuntoutujan, hänen lähipiirinsä sekä muiden arkiympäristöön kuuluvien toimijoiden yhteistyönä (Kauppila ym. 2016, 111). Kuntoutuksen arvioinnissa ja toteutuksessa voi olla mukana esimerkiksi erikoissairaanhoidon lääkäreitä, psykiatreja, psykologeja, sairaanhoitajia, fysio-, puhe- ja toimintaterapeutteja, sekä kasvatusta, opetusta ja sosiaalialan henkilöstöä (Autti-Rämö, Säilä & Vuori 2016, 123). Yhteistyö takaa monipuolisen ja kokonaisvaltaisen tuen elämän eri osa-alueilla ja siten vahvistaa kuntoutuksen vaikuttavuutta (Moilanen & Rintahaka 2016, 228).

3.7 Palvelujen kokonaisuus ja siihen liittyvät haasteet

Palvelujen sisältöä ja järjestämistä julkisella sektorilla määrittelevät hyvin monet eri lait ja säädökset (Liikanen 2015, 43). Kuntaa veloitetaan järjestämään esimerkiksi kaikille asukkailleen sosiaali- ja perusterveydenhuollon palvelut itsenäisesti tai osana kuntayhtymää. Laeissa määriteltyjä palveluja ovat esimerkiksi neuvolapalvelut, tukisuhdetoiminta, lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, mielen-terveys- ja päihdepalvelut, kotihoito ja asumispalvelut sekä erilaiset hyvinvointia, opiskelua ja työllistymistä tukevat palvelut. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014; Ter-

veydenhuoltolaki 1326/2010.) Erikoissairaanhoitolaki puolestaan velvoittaa kuntaa kuulumaan johonkin Suomen 21:stä sairaanhoitopiiristä, jotka ovat velvoitettuja järjestämään terveydenhuoltolain mukaiset erikoissairaanhoidon palvelut piiriin kuuluvien kuntien asukkaille. Erikoissairaanhoidon piiriin kuuluvat esimerkiksi autismikirjon henkilöiden tutkimuksesta, hoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien neuropsykiatrian poliklinikoiden palvelut. (Erikoissairaanhoitolaki 1062/1989.)

Kaikki peruskoulut ja toisen asteen oppilaitokset ovat velvoitettuja järjestämään oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut. Opiskeluhoiltoa toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä ja palveluihin sisältyvät psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.) Autismikirjon henkilöille voidaan myöntää myös palveluja, jotka ovat määritelty tarkemmin laissa kehitysvammaisten erityishuollosta. Erityishuoltoon kuuluvat kaikki kehitysvammalain nojalla myönnettävät palvelut, kuten lasten ja nuorten aamu- ja iltapäivätoiminta, kuntoutusohjaus, työ- ja päivä- ja tukihenkilötoiminta sekä asumisen tukipalvelut. (Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977.) Vaikeavammaisille autismikirjon henkilöille voidaan myöntää sosiaalihuoltolakiin ja lakiin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista perustuen erityispalveluja, joihin kuuluvat muun muassa kuntoutusohjaus ja sopeutumisvalmennus, kuljetus- ja saattajapalvelut sekä päivätoiminta, henkilökohtainen apu ja asumispalvelut (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987; Sosiaalihuoltolaki (1301/2014).

Lakisääteisten julkisen sektorin palveluntarjonnan lisäksi palveluja tuottavat monet toimijat yhteiskunnan muilla, eli yksityisellä ja kolmannella sektorilla (Liikanen 2015, 43–44). Yksityisen sektorin palveluntarjoajia ovat esimerkiksi suuret yksityiset terveydenhuollon yritykset ja toiminimellä toimivat itsenäiset palveluntarjoajat. Julkista sektoria täydentävät kolmannen sektorilla esimerkiksi erilaiset säätiöt ja yhdistykset. Tyypillisiä julkisen sektorin ulkopuolisten tahojen tarjoamia kuntoutuspalveluja ovat fysio-, puhe- ja toimintaterapia, erilaiset neuropsykologiset tutkimukset ja kuntoutukset, neuropsykiatrinen valmennus, perheohjaus ja -

kuntoutus sekä psykologi- ja psykoterapiapalvelut. Yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntarjoajat tuottavat myös työ- ja päivätoimintaa, asumispalveluja sekä Kelan sopeutumisvalmennuskursseja. (Haravuori ym. 2015, 56.)

Kuntoutuspalveluja on saatavilla koko maassa, mutta palveluvalikoima ja palvelujen saatavuus vaihtelevat alueittain. Monipuolisin valikoima ja saatavuus löytyy sairaanhoitopiireistä, joissa sijaitsevat maan suurimmat kaupungit, kun pienempien kuntien kohdalla tarjottavien palvelujen valikoimaan vaikuttaa henkilökunnan huono saatavuus. Palveluntarjoajia on paljon ja niiden koko vaihtelee paljon. Pienimmät palveluntarjoajat ovat yhden hengen yrityksiä ja suurimmat toimijat työllistävät noin 200 henkilöä. Monipuolisen palvelutarjonnan yksityisellä ja kolmannella sektorilla mahdollistaa henkilöstön monipuolinen koulutus pohja. Toimijat työllistävät esimerkiksi fysio-, puhe- tai toimintaterapeutteja sekä neuropsykologeja, psykologeja, lääkäreitä, psykiatreja sekä muita sosiaali- ja kasvatustutkimuksen omaavia ammattihenkilöitä. (Haravuori ym. 2015, 57.)

Monimutkaisen laki- ja säädöskokonaisuuden yhdistyminen monitasoiseen ja toimijaiseen palvelujen kokonaisuuteen muodostavat vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden. Palveluista ja oikeudesta niihin on vaikea löytää tietoa, jonka lisäksi monet palveluja eniten tarvitsevista ihmisistä eivät ole kykeneviä hakeutumaan itsenäisesti niiden piiriin tai ajamaan omia oikeuksiaan ja vaatimaan heille kuuluvia palveluja. Haasteisiin pyritään vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen uudistamisella. Uudistamistyön tarkoituksena on muuttaa palvelutarjontaa ja -rakennetta siten, että eri palveluntarjoajien välistä yhteistyötä voitaisiin lisätä ja palvelujen hajanaisuudesta voitaisiin siirtyä kohti eheämpää palvelukokonaisuutta. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevan uudistuksen lisäksi haasteisiin pyritään vastaamaan palveluohjauksen kehittämällä. (Liikanen 2015, 43–45.)

Uudistuksen lisäksi haasteisiin pyritään vastaamaan kehittämällä palveluohjausta (Liikanen 2015, 44–45). Palveluohjaus on asiakaslähtöistä työtä, jonka tarkoituksena on tukea asiakkaan arjen- ja elämänhallintaa haastavassa elämäntilanteessa vahvistamalla hänen olemassa olevia voimavarojaan (Suomen palveluohjausyhdistys 2020). Palveluohjauksen tarkoituksena on ohjata tukea ja apua

tarvitsevat ihmiset oikeiden palveluiden piiriin oikea-aikaisesti, sekä vähentää eri palveluntarjoajien tekemää päällekkäistä työtä. Toimiva ja yksilölliseen tarpeeseen vastaava palveluohjaus vaatii ohjausta tarjoavalta taholta laajaa käsitystä ja ymmärrystä alan palveluista sekä siihen liittyvästä lainsäädännöstä. Ohjaavalla taholla täytyy olla myös kyky muodostaa kokonaiskuva ihmisen vallitsevasta elämäntilanteesta. (Liikanen 2015, 44–45.)

4 Aihepiiriin liittyvät aiemmat opinnäytetyöt ja tutkimus

Jenna Tervaniemen opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää millaisia haasteita autismikirjon lasten vanhemmat joutuvat kohtaamaan suhteessa lapsen häiriökäyttäytymiseen, koulun aloittamiseen ja perheenjäsenten väliseen dynamiikkaan sekä millä tavoin vanhempia olisi mahdollista tukea näihin haasteisiin liittyen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tarjota arjen tukea antamalla vanhemmille aiheeseen liittyvää tietoa. Tiedonhankinnan menetelminä käytettiin Tampereen yliopistollisen sairaalan Lastenpsykiatrian päiväosastolla toteutettuja asiantuntijahaastatteluja ja havainnointia. Tietojen pohjalta laadittiin autismikirjon lasten vanhemmille suunnattu opaskansio. (Tervaniemi 2009.)

Saija-Mari Hämäläisen ja Jenni Paukkusen opinnäytetyön tavoitteena oli antaa autismikirjon lasten perheille ymmärrettävää ja luotettavaa tietoa aistiyliherkkyyksistä sekä tarjota keinoja niiden kanssa elämiseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tietoa antamalla parantaa perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Opinnäytetyön tuotoksena toteutettiin autismikirjon lasten vanhemmille suunnattu tietolehminen. (Hämäläinen & Paukkunen 2019.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen erikoistutkija Riikka Lämsä on tutkinut Kansaneläkelaitoksen tilaamassa selvityksessä ”Neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten hoito- ja kuntoutuspolut Suomessa” autismikirjon kuntoutuspalvelujen tarjontaa ja palvelujen käyttöä eri sairaanhoitopiireissä. Tutkimusaineistona olivat hoitoilmoitusrekisteristä kerätyt erikoissairaanhoitopalvelujen käyttöön liittyvät tiedot sekä lastenneurologian ja nuorisopsykiatrian ylilääkäreiden ja kolmannen sekto-

rin palveluntarjoajien haastattelut. Tavoitteena oli tarjota Kelalle ja eri terveydenhuollon toimijoille ajankohtaista tietoa toiminnan suunnittelun ja kehittämisen tueksi. (Haravuori ym. 2015.)

Tutkimuksen perusteella erikoissairaanhoidon piirissä olevien neuropsykiatrisen diagnoosin saaneiden nuorten määrän kasvun vuoksi sairaanhoitopiireissä kehitetyt työskentelytavat koetaan vaikuttaviksi. Hoidon järjestäminen, terveydenhuollon työnjako sekä potilaskäyntien ja hoitajaksojen määrät vaihtelevat kuitenkin alueellisesti. Kuntoutuksen ja seurannan toteutuminen sekä alueelliset erot resursseissa, osaamisessa ja tarjolla olevista palveluista aiheuttavat huolta laajasti ja järjestelmää tulisi uudistaa, jotta kaikille voidaan taata alueellisesti tasarvoiset mahdollisuudet integroivaan sekä eheään hoidon ja kuntoutuksen kokonaisuuteen. (Haravuori ym. 2015.)

5 Opinnäytetyön lähtökohdat

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Ammattikorkeakouluopintojen tavoitteena on taata valmistuvalle opiskelijalle riittävät valmiudet toimia oman alan asiantuntijatehtävissä, sekä tarjota perusteet alan tutkimukseen ja kehittämiseen liittyen. Opiskelija toteuttaa osana opintojaan opinnäytetyön, jonka avulla hän osoittaa omaksuneensa nämä opinnoille asetetut tavoitteet. Opinnäytetyöt jaotellaan kahteen ryhmään toteutustavan ja käytettävien menetelmien perusteella. Opinnäytetyö voi olla joko tutkimuksellinen tai toiminnallinen. Toiminnallinen opinnäytetyö on käytännönläheinen ja työelämälähtöinen prosessi, jonka tavoite on ammattialaan liittyvän käytännön toiminnan järjestäminen, ohjeistaminen tai opastaminen. Tavoitteena voi olla esimerkiksi ammatilliseen käyttöön tarkoitettun oppaan laatiminen tai tapahtuman järjestäminen. Käytännön toteutuksen lisäksi prosessista laaditaan tutkimusviestinnällinen opinnäytetyöraportti. (Airaksinen & Vilkkä 2004, 9–10.)

Opinnäytetyön avulla opiskelija pystyy osoittamaan osaamisensa johonkin tiettyyn opiskelemansa alan osa-alueeseen liittyen. Aiheeksi tulisikin valita sellainen

kokonaisuus, josta opiskelija on kiinnostunut, jota kohtaan hän on motivoitunut lisäämään tietojaan ja osaamistaan, sekä joka tukee tulevaa työuraa ja siihen liittyviä suunnitelmia. (Airaksinen & Vilkkä 2004, 24.) Päätin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, sillä koen käytännön tekemisen vahvuudekseni. Minulle tarjottu opinnäytetyöaihe oli toiminnalliselle opinnäytetyölle tyypillisesti hyvin käytännönläheinen ja työelämälähtöinen. Lisäksi koin aiheen mielenkiintoiseksi, koska pääsin sen avulla tutustumaan minulle täysin uuteen asiakasryhmään ja alalla tehtävään kehittämistyöhön.

5.2 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä Etelä-Karjalan alueella tarjolla olevien autismitietäjien henkilöiden kuntoutumista tukevien palvelujen tunnettavuutta sekä niihin liittyvän tiedon saatavuutta. Opinnäytetyön tavoitteena oli edistää autismitietäjien henkilöiden hakeutumista ja ohjautumista tarvittavien palvelujen piiriin. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena laadittiin palveluopas, johon koottiin tietoa maakunnan alueen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden tuottamista palveluista.

5.3 Toimeksiantaja ja yhteistyökumppanit

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimi Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi Eksote. Eksote on vuonna 2010 toimintansa aloittanut kuntayhtymä, joka tuottaa julkiset sosiaali- ja terveystoimet Etelä-Karjalan maakunnan alueella. Eksoten alaisuudessa työskentelee noin 5 000 henkilöä, jotka tuottavat palveluja maakunnan noin 130 000:lle asukkaalle noin sadassa eri toimipisteessä. Perusterveyden- ja sosiaalihuollon palveluja tarjotaan kattavasti ympäri maakuntaa, mutta erikoissairaanhoidon palvelut on keskitetty Lappeenrannassa sijaitsevaan Etelä-Karjalan keskussairaalaan. (Eksote 2019.)

Eksoten ohella opinnäytetyöprosessissa toimi yhteistyökumppanina Autismiliiton koordinoimaan valtakunnalliseen Aunet-ammattilaisverkostoon kuuluva Etelä-

Karjalan alueverkosto. Se koostuu maakunnan alueella autismikirjon palveluja eri yhteiskunnan sektoreilla tuottavista toimijoista ja autismialan ammattilaisista. Autismiliiton koordinoiman Aunet-ammattilaisverkoston tehtävänä on kouluttaa, tiedottaa ja vahvistaa osaamista sekä eri toimijoiden välistä yhteistyötä kokoamalla yhteen autismityön ammattilaisia ja asiantuntijoita. Verkoston tarkoituksena on tukea autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä ohjautumista tarvittavien tukitoimien ja palvelujen piiriin. Toiminnan tavoitteena on edistää autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä hyvinvointia. (Autismiliitto 2020.)

Valtakunnallisesti toimiva verkosto jakautuu 13:een alueelliseen verkostoon, jotka kokoontuvat noin kaksi kertaa vuodessa. Tapaamisissa alueen ammattilaiset muun muassa suunnittelevat alueellista yhteistyötä, sekä jakavat keskenään alaan liittyviä tietoja, kokemuksia ja hyviä käytäntöjä. Verkoston jäsenet tarjoavat myös autismikirjoon sekä saatavilla oleviin palveluihin liittyvää tietoa ja neuvontaa. (Autismiliitto 2020.)

5.4 Kohderyhmä

Opinnäytetyöni kohderyhmänä ovat Etelä-Karjalan maakunnassa asuvat autismikirjon henkilöt. Kohderyhmään kuuluvien henkilöiden erityispiirteiden vuoksi he tarvitsevat arjessa monipuolista apua, tukea ja ohjausta. Tällaisia osa-alueita ovat esimerkiksi asuminen, terveysasiat ja opiskeleminen. Jokapäiväiseen arkeen liittyvän konkreettisen ohjauksen ja tuen lisäksi autismikirjon henkilöt tarvitsevat pääsääntöisesti neuvontaa ja ohjausta myös erilaisten palvelujen piiriin haikutumisessa. (Partanen 2010, 53–56.)

6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

6.1 Tiedonhankinta

Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät sekä käytännöllinen että teoreettinen näkökulma. Ammattikulttuureissa on paljon sellaista tietoa, jonka tavoittaminen voi olla mahdotonta. Käytännön toteutukseen voi siis liittyä erilaista selvitystyötä, joten toiminnallisessa opinnäytetyössä voi havaita joitain tutkimuksellisia elementtejä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä käytettävän tiedon laatu pyritään varmistamaan hyödyntämällä perustason tutkimuskäytäntöjä. Tiedonhankinta voidaan toteuttaa myös konsultaationa asiantuntijahaastatteluin. Tällaiseksi tiedoksi luetaan myös esimerkiksi faktojen tarkastaminen asiantuntijalta. (Airaksinen & Vilka 2004, 9–10, 56–58.)

Kritiikki lähteiden suhteen korostuu etenkin, kun hankitaan tietoja esimerkiksi oppaisiin tai tietopaketteihin. Opiskelijan täytyy pohtia tietoa hankkiessaan, että mistä lähteistä sitä voi hankkia, sillä tiedot tulisivat olla ajanmukaisia ja käytetystä lähteestä riippumatta opiskelijan tulee osoittaa, kuinka tiedon oikeellisuus on varmistettu. (Airaksinen & Vilka 2004, 53–54.)

Hankin tiedot raporttia ja tietoperustaa sekä osittain palveluopasta varten syventymällä alan kirjallisuuteen, tutkimukseen ja joihinkin internetistä löytyviin luotettaviin lähteisiin ja aineistoihin perustuen. Etsin tietoa alueellisten toimijoiden laatimista oppaista ja esitteistä, sekä hankin edellä mainituin keinoin tietoa myös palveluista, joiden edustajaa ei ollut mukana verkoston toiminnassa. Konsultoin useaan otteeseen toimeksiantajaa ja verkoston jäseniä. Sain heiltä paljon vinkkejä tiedonhakuun, jotta pystyin varmistumaan tietojen ajan- ja totuudenmukaisuudesta.

6.2 Osallistaminen

Osallistin toimeksiantajaa ja verkoston jäseniä prosessin aikana useaan otteeseen palveluoppaan laatimisessa, koska tiesin heidän olevan oman työnsä parhaita asiantuntijoita. Pyysin osaa verkoston jäsenistä keräämään keskeistä tietoa heidän järjestämistään palveluista ja koostamaan niistä alustavia palvelukuvauksia opasta varten, joita muokkasin ja yhtenäistin myöhemmin. Pidin toteutusvaiheessa yhteyttä alueen toimijoihin, toimeksiantajaan ja Aunet-verkoston jäseniin. Yhteydenpito tapahtui puhelimitse ja sähköpostitse.

Käytin prosessin aikana osallistavana menetelmänä myös dialogista keskustelua. Se on avointa ja vuorovaikutteista keskustelua, jossa pyritään yhteisen ymmärryksen löytämiseen. Keskusteluun voivat osallistua kaikki läsnä olevat henkilöt ja he voivat tuoda esiin omia kokemuksia ja näkökulmia keskusteltavaan asiaan. Puhumisen lisäksi on tärkeää kuunnella toisia, sillä se luo ilmapiirin, jossa on mahdollista ymmärtää erilaisia näkökulmia ja etsiä yhdessä luovia ratkaisuja erilaisiin haasteisiin. (Haikara & Maijanen 2014, 27.) Hyödynsin menetelmää opinnäytetyöhön liittyvissä tapaamisissa. Menetelmän kautta oli helppo käydä läpi asioita ja se tarjosi hyvän mahdollisuuden osallistua projektiin kertomalla näkemyksiä ja toiveita oppaan suhteen.

6.3 Arviointi

Opinnäytetyön arviointi on olennainen osa toiminnallisen opinnäytetyön prosessia. Kriittisellä otteella laadittava arviointi on osa oppimisprosessia. Toiminnallista opinnäytetyötä arvioidaan aiheen ja sille asetettujen tavoitteiden saavuttamisen kautta, mutta myös prosessin aikana esiin tulleita haasteita, muutoksia ja saavuttamattomia tavoitteita sekä niiden syitä on hyvä tarkastella osana tehtävää arviointia. Tavoitteiden saavuttamiseen ja opinnäytetyön tuotoksen arvioinnin näkökulmaa palvelee, jos opinnäytetyön tekijä pyytää palautetta ja näkemystä asiaan opinnäytetyön kohderyhmältä. Toiminnallisen opinnäytetyön tulee palvella kohderyhmää ja olla ammatillisesta näkökulmasta tarkasteltuna kiinnostava. Kohde-

ryhmän lisäksi myös toimeksiantajalta tai asiantuntijalta saatu tapa on merkittävää ja niiden avulla opinnäytetyön arviointi olisi muutakin kuin tekijän subjektiivisen kokemuksen perusteella tehty arvio. Lisäksi opinnäytetyön toteutukseen käytettävää tapaa tulee tarkastella kriittisesti ja pohtia oliko valittu toteutusmuoto toimiva vai olisiko jokin muu valinta palvellut paremmin tarkoitusta. (Airaksinen & Viikka 2003, 96–97, 154–155, 157–158.)

Arvioinnin apuna hyödynsin opinnäytetyön toimeksiantajan ja yhteistyöverkoston jäsenten antamaa palautetta. Toimitin opinnäytetyöhön laatimaani materiaalia sähköisesti verkoston jäsenille ja pyysin palautetta ja kehitysideoita. Arvioinnin pyytäminen etänä ja sähköisesti tuntui luontevalta valinnalta, koska verkosto toimi Etelä-Karjalassa ja paikan päälle matkustaminen useamman kerran projektin aikana olisi ollut aikataulullisesti haastavaa.

Projektin lopuksi voidaan pitää erillinen päätöstilaisuus projektiin osallistuneille henkilöille ja yhteistyökumppaneille. Päätöstilaisuudessa käydään läpi kokemuksia projektista ja pohditaan mahdollisia kehittämiskohteita tulevia projekteja ajatellen. Tilaisuudessa voidaan pohtia projektin tavoitteiden saavuttamista, projektin suurimpia haasteita, projektin aikatauluun liittyviä kokemuksia ja projektin eri vaiheita sekä sitä tukivatko vaiheet projektin valmistumista. Voidaan pohtia myös mahdollisia kehittämistoimenpiteitä. Projektin päätöstilaisuudessa esille tulleita asioita kirjataan ylös ja niitä voidaan käsitellä projektin loppuraportissa. Sen avulla projektin arviointi on muutakin kuin projektin toteuttamisesta vastuussa olevan henkilön tai muiden yksittäisten henkilöiden pohdintaa. (Mäntymaa 2016, 147–148.)

Sovimme toimeksiantajan ja yhteistyökumppaneiden kanssa, että projektin päätteeksi toteutan verkostotapaamisen yhteydessä projektin päätösseminaarin, jossa kävisimme läpi projektin vaiheita, etenemistä ja sisältöä. Paikan päällä kerätty palaute palvelisi projektin arviointia parhaalla tavalla, sillä ajatusten ja näkemysten vaihto onnistuu luontevammin, kuin sähköisesti toteutettuna. Päätin myös pyytää kirjallista palautetta projektiin ja sen myötä syntyneeseen palveluoppaseen liittyen. Näiden palautteiden avulla minun olisi luontevampaa tarkastella

projektin vahvuuksia ja kehityskohteita, sekä projektin tuotoksen hyödynnettävyyttä ja merkitystä kohderyhmän näkökulmasta.

Oman toiminnan ja projektin toteutuksen sekä tavoitteiden saavuttamisen arvioinnin ja itsereflektion tueksi pidin opinnäytetyöhöni liittyvää päiväkirjaa koko projektin ajan. Opinnäytetyöpäiväkirja on opinnäytetyöprosessin dokumentoinnin väline, jota voi hyödyntää prosessin eri vaiheissa. Päiväkirja myös toimii opinnäytetyön loppuvaiheen tukena ja raportoin kirjoittamisen perustana. (Airaksinen & Vilkka 2003, 19–20.) Opinnäytetyöpäiväkirjaan kirjasin ylös kaikki projektin toimeksiantajan ja yhteistyöverkoston kanssa keskustellut asiat, opinnäytetyöhön liittyvät ideat, ajatukset ja näkemykset. Dokumentoimalla opinnäytetyöpäiväkirjaan aktiivisesti opinnäytetyön eri vaiheissa esiin nousseita ajatuksia ja ongelmia on sitä mahdollista hyödyntää projektin hahmottamisessa ja sen kannalta keskeisten ratkaisujen tarkastelussa. Opinnäytetyöpäiväkirjan sisältöä voi hyödyntää projektin arvioimisessa sen jokaisessa vaiheessa.

6.4 Opinnäytetyön prosessimalli

Projekti on ajallisesti rajattu ja tavoitteellinen prosessi, jonka tavoitteena voi olla laajemman hankkeen toteuttaminen tai jonkin kertaluontoisen tuotoksen laatiminen. (Airaksinen & Vilkka 2004, 47.) Projektilla taustalla on pääsääntöisesti jokin konkreettinen tarve, johon sillä pyritään vastaamaan. Projektilla voidaan tavoitella esimerkiksi toiminnan kehittämistä tai vastaamista asiakkaista lähtöisin olevaan tarpeeseen. Projektityö muodostuu useammasta vaiheesta, jotka voidaan erottaa toisistaan esimerkiksi ominaisuuksien ja työskentelytapojen perusteella. (Mäntymaa 2016, 11–14, 17.) Lineaarisesti etenevän kehittämisprojektin neljä vaihetta ovat valmistelu, suunnittelu, toteutus ja päättäminen (Rantanen & Toikko 2009, 64.).

Toteutin opinnäytetyönäni monivaiheisen projektin, jonka aikana laadin palveluoppaan, joka vastasi autismikirjon henkilöiden, eli toimeksiantajan ja yhteistyökumppaneiden asiakasryhmän, tarpeisiin tarjoamalla heille tietoa tarjolla olevista

kuntoutumista tukevista palveluista sekä niiden piiriin hakeutumisesta. Opinnäytetyöni mukaili prosessina nelivaiheista lineaarista kehittämisprojektin mallia. Valitsin kyseisen prosessimallin ohjaamaan työskentelyäni, koska sen selkeä rakenne auttoi minua hahmottamaan prosessin laajaa kokonaisuutta. Prosessimalli on rajattu selkeisiin vaiheisiin ja projektini kannalta oli tarkoituksenmukaista edetä suoraviivaisesti vaihe kerrallaan sen sijaan, että eri vaiheet olisivat olleet limittäin ja olisin joutunut liikkumaan edestakaisin niiden välillä. Selkeät vaiheet ja suoraviivainen eteneminen niiden ohjaamana tuki projektin sekä aikataulun suunnittelua ja toteutusta.

7 Opinnäytetyön prosessi

7.1 Opinnäytetyöaiheen valitseminen ja tavoitteen määrittely

Opinnäytetyöprosessini käynnistyi noin kaksi vuotta sitten, kun aloin tarkemmin pohtimaan, millaisen opinnäytetyön haluaisin tehdä. Kirjasin ylös toiveitani ja ajatuksiani aiheeseen liittyen ja minulla oli alusta saakka selkeä käsitys siitä, että haluaisin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, jonka aikana voisin laatia jonkin konkreettisen tuotoksen sosiaalialan käytännöntyön tueksi. Olin työelämässä ja opintojeni aikana syventynyt moniin eri asiakasryhmiin ja niiden parissa tehtävään työhön. Opinnäytetyö vaikutti prosessina kuitenkin sen verran laajalta, että se tarjoaisi hyvän mahdollisuuden tutustua johonkin minulle kokonaan uuteen asiakasryhmään. Kartoitin erilaisia mahdollisuuksia ja olin yhteydessä muutamaa eri järjestöön, joilta tiedustelin mahdollista tarvetta jonkinlaiselle kehittämistyölle, jossa he voisivat hyödyntää osaamistani ja tarvettani toteuttaa toiminnallinen opinnäytetyö.

En saanut vastauksia yhteydenottoihini, mutta sain aiheen opinnäytetyölleni, kun tapasin sattumalta Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksoten työntekijän. Hän kertoi kuuluvansa Etelä-Karjalan alueella toimivaan Aunet-ammattilaisverkostoon, joka oli laatimassa alueellista autismistrategiaa. Strategian yhdeksi osa-

alueeksi oli määritetty alueen autismikirjon kuntoutusta tukevien palvelujen kartoittaminen ja Eksoten työntekijä oli etsinyt jo jonkin aikaa ammattikorkeakouluopiskelijaa, joka voisi tehdä opinnäytetyön kyseiseen osa-alueeseen liittyen.

Projektin käynnistäminen tulee ajankohtaiseksi, kun projektitoiminnan myötä syntyvälle tuotokselle tai tulokselle herää tarve. Projektilla voidaan pyrkiä vastaamaan selkeään asiakastarpeeseen tai tarve voi liittyä esimerkiksi jonkin jo olemassa olevan toiminnan tukemiseen. (Mäntymaa 2016, 11–12.) Toimeksiantaja sekä Etelä-Karjalan alueella toimivista autismialan ammattilaisista ja palveluntarjoajista muodostuvan Aunet-ammattilaisverkoston jäsenet olivat suunnitelleet projektia, jossa kartoitettaisiin Etelä-Karjalan alueella järjestettävät autismikirjon henkilöiden kuntoutumista tukevat palvelut, joista koostettaisiin palveluoppas. Projektille ja sen myötä syntyvälle palveluoppaalle oli olemassa selkeä tarve, sillä alueen palveluista ei ollut tarjolla keskitettyä ja helposti tavoitettavaa tietoa, jonka vuoksi asiakasryhmän henkilöt eivät ohjautuneet tarjolla oleviin palveluihin parhaalla mahdollisella tavalla. Aihe vaikutti mielenkiintoiselta ja täytti kaikki opinnäytetyön aiheelle aiemmin asettamani kriteerit, joten ilmoitin toimeksiantajalle haluavani lähteä mukaan projektiin.

Projektin valmisteluvaiheen tarkoituksena on pohtia projektin suuntaviivoja, kuten kehittämistarvetta ja -tehtävää, jonka lisäksi keskustellaan projektissa mukana olevat toimijoiden kanssa ja käydään läpi heidän roolejaan projektissa. Tässä vaiheessa on tärkeää kiinnittää huomiota huolelliseen dokumentointiin. (Salonen 2013, 17.) Huolella hoidettu valmisteluvaihe helpottaa etenemistä varsinaiseen projektin suunnitteluun (Mäntymaa 2016, 18). Ilmoitettuani mielenkiinnostani projektia kohtaan toimeksiantajan edustaja toimitti minulle keskeisimmät projektiin liittyvät materiaalit. Sovimme tapaamisen toimeksiantajan edustajan kanssa, jonka yhteydessä kävimme tarkemmin läpi Karelia-ammattikorkeakoulun toiminnalliselle opinnäytetyölle asettamat kriteerit, henkilökohtaiset toiveeni ja ajatukseni projektiin liittyen, sekä toimeksiantajan toiveet ja opinnäytetyön tavoitteet.

Kävin projektin alkupuolella myös Aunet-ammattilaisverkoston tapaamisessa kertomassa opinnäytetyöhön ja palveluoppaan laatimiseen liittyvistä ajatuksistani,

sekä kuulemassa verkoston jäsenten toiveita ja näkemyksiä asian suhteen. Tapaamisessa käytyjen keskustelujen pohjalta sain monia aiheeseen liittyviä uusia näkökulmia ja ajatuksia, sekä pääsin laajemmin tutustumaan alueellisiin toimijoihin. Tapaamisen perusteella minulle muodostui parempi käsitys palveluverkoston laajuudesta ja palveluntarjoajien tuottamista palveluista. Tapaamisessa selvitin myös eri toimijoiden roolia kehittämissuunnitelmassa ja minulle muodostui vahvempi käsitys omasta roolistani osana projektia.

Dokumentoin selkeästi ja kattavasti tapaamisissa esiin tulleita asioita, ajatuksia ja ideoita, jotta minulle muodostuisi parempi käsitys projektin laajuudesta, siihen liittyvistä vaiheista sekä projektin päämääristä ja tavoitteista. Dokumentointieni asioiden perusteella minun olisi helpompi etsiä projektin kannalta olennaista teoretietoa, jonka perusteella tutustuisin aiheeseen tarkemmin. Sen lisäksi asioiden kirjaaminen konkretisoi projektityölle asetettuja tavoitteita, jonka avulla minun oli mahdollista pohtia työn tarkempaa rajausta, sekä laatia suunnitelma sen toteuttamiseksi.

7.2 Aiheeseen tutustuminen ja projektin suunnittelu

Projektin käynnistämispäätöksen jälkeen käynnistyy suunnitteluvaihe, joka olisi hyvä aloittaa tutustumalla aiheeseen ja kohderyhmään liittyvään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin, joiden pohjalta on mahdollista määritellä ja rajata opinnäytetyön aiheita sekä muodostaa sen lopulliset tavoitteet (Airaksinen & Vilkkä 2003, 27.). Aloitin prosessin suunnittelun tutustumalla laajemmin keskeiseen teoretietoon kirjallisuuden sekä erilaisten alan järjestöjen ja toimijoiden verkkosivujen ja esitteiden perusteella. Osallistuin tapaamisiin, joissa keskustelin projektissa mukana olevien henkilöiden kanssa aihepiiriin liittyvistä asioista.

Autismikirjon henkilöt olivat minulle asiakasryhmänä melko tuntematon ja siihen liittyen oli tarjolla kattavasti erilaista teoretietoa. Tapaamisten ja käytyjen keskustelujen avulla minun oli mahdollista etsiä tarjolla olevasta teoretiedosta juuri tämän projektin kannalta keskeiset aiheet. Aihepiiriin ja asiakasryhmään liittyvän

tietoon syventyminen veisi paljon aikaa ja siksi olikin tärkeää löytää projektin kannalta keskeiset aihealueet, jotta minun ei tarvitsisi käyttää opinnäytetyön laatimiseen varattuja työtunteja tutustumalla sellaiseen tietoon, joka ei olisi projektin toteuttamisen kannalta tärkeää. Hyödynsin asiakasryhmään ja projektin kannalta keskeisiin asioihin tutustumisessa kirjallisuuden ja erilaisten tutkimusten lisäksi myös toimeksiantajan ja Aunet-verkoston laajaa tietämystä. Heiltä sain monia tärkeitä neuvoja tiedonhankintaan ja luotettavan tiedon etsimiseen.

Suunnitteluvaiheen aikana laaditaan kirjallinen projektisuunnitelma. Siihen kirjaan muun muassa projektin keskeiset tavoitteet, projektin eri vaiheet, käytettävät tiedonhankinnan menetelmät ja materiaalit sekä projektiin liittyvät keskeiset toimijat ja heidän vastuualueensa. Suunnitteluvaiheessa on usein haastavaa määrittellä tarkasti kaikkia edellä mainittuja asioita. Asiat ovat kuitenkin huolellisen suunnittelun varmistamiseksi määriteltävä ja dokumentoitava niiltä osin, kuin se on mahdollista, jotta niiden pariin palaaminen ja niiden täydentäminen olisi projektin edetessä ja selkiytyessä helpompaa. (Salonen 2013, 17.)

Suunnitteluvaiheen aikana laadin suunnitelman, jonka kävin läpi toimeksiantajan kanssa. Suunnitelman laatiminen oli monivaiheinen prosessi. Aluksi laadin aiheeseen keskittyvän käsittekartan, johon keräsin kaikki opinnäytetyöhön ja palveluoppaaseen liittyvät käsitteet, aihealueet ja tavoitteet, jotka olivat nousseet esiin projektin ensimmäisessä vaiheessa, sekä tapaamisissa ja vaiheessa, jossa syvenyin aiheeseen liittyvään teorian tietoon.

Aluksi kirjasin itselleni ylös toiveet, joita toimeksiantaja ja yhteistyökumppanit esittivät palveluoppaan sisällön suhteen. Palveluoppaan toivotaan palvelevan mahdollisimman suurta osaa kohderyhmästä, joten sen toivottiin sisältävän palveluja kattavasti sekä julkiselta että yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta. Palveluoppaan toivottiin sisältävän tiiviit ja yhtenäiset palvelukuvaukset, joihin olisi koottuna tiedot palvelujen sisällöistä, tavoitteista, kohderyhmistä sekä niiden piiriin hakeutumisesta. Lisäksi kuvausten yhteyteen toivottiin liitettävän palvelujen yhteystiedot sekä linkit palvelujen verkkosivustoille. Myös kielen toivottiin olevan selkeää ja mahdollisuuksien mukaan kuvilla tuettua. Toive selkeästä kielestä ja

sitä tukevista kuvista perustuu asiakasryhmälle tyypillisiin luetun tekstin ymmärtämisen haasteisiin. Muilta osin toimeksiantaja ja yhteistyökumppanit olivat antaneet minulle varsin vapaat kädet toteutuksen suhteen.

Suunnitteluvaiheessa on projektin onnistumisen kannalta tärkeää kiinnittää huomiota myös mahdollisiin ongelmakohtiin (Mäntymaa 2016, 19.). Jaoin projektin käsittekartan perusteella kolmeen onnistumisen kannalta kriittiseen osa-alueeseen, joihin minun tuli syventyä, jotta projektisuunnitelma edistäisi projektin onnistumista parhaalla mahdollisella tavalla. Osa-alueet olivat projektissa hyödynnettävä materiaali ja tiedonhankinta, projektin vaiheet sekä projektin aikataulutus. Osa-alueista laatimieni aihoiden perusteella laadin alustavan suunnitelmarunгон, jonka esittelin toimeksiantajan edustajalle. Käymällä alustavan suunnitelman läpi toimeksiantajan kanssa sain mahdollisuuden esittää näkemykseni siitä, miten voisin toteuttaa projektin niin, että se täyttäisi mahdollisimman kattavasti toimeksiantajan ja verkoston sille asettamat toiveet ja tavoitteet. Tässä vaiheessa minun oli mahdollista esittää kysymyksiä ja näkemyksiä aiheeseen liittyen, jotta varmistuisin siitä, että minulla ja toimeksiantajalla on yhteinen näkemys siitä mihin projektissa pyritään ja olisin varmasti saanut oikean käsityksen siitä, mihin lopputulokseen toimeksiantaja projektilla pyrkii.

Toimeksiantajan kanssa käydyn keskustelun perusteella sain vahvistuksen sille, että olin onnistunut koostamaan suunnitelmaan kaiken olennaisen, enkä ollut rajannut projektin kannalta keskeisiä asioita suunnitelman ulkopuolelle. Suunnitelmarunko vaikutti toimeksiantajan mielestä hyvältä ja tarpeeksi kattavalta. Tein tapaamisen jälkeen suunnitelmaan vielä joitakin pieniä muutoksia ja lisäyksiä omien näkemysten pohjalta, jonka jälkeen laadin lopullisen suunnitelman. Toimitin lopullisen suunnitelman toimeksiantajan luettavaksi. Hän hyväksyi suunnitelman ja se toimitettiin sähköisesti Aunet-verkoston jäsenille, jotta he voisivat tutustua siihen ja olla sähköpostitse yhteydessä minuun, mikäli se olisi tarpeen.

Projektin onnistumista edesauttaa huolellinen suunnittelu. Suunnittelu pitää suhteuttaa toteutettavaan projektiin siten, että se palvelee projektia parhaalla mahdollisella tavalla. Resursseja ei tulisi tuhata liian yksityiskohtaiseen suunnitelman

laatimiseen, jonka noudattaminen on mahdotonta. Myös liian suurpiirteinen suunnitelma saattaa hankaloittaa esimerkiksi projektin aikataulun suunnittelua. (Mäntymaa 2016, 43.) Panostin laadukkaan ja kattavan projektisuunnitelman laatimiseen, sillä muun muassa toimeksiantaja oli korostanut sen merkitystä. Suunnitelma auttoi minua projektin alussa konkretisoimaan projektin kannalta keskeiset asiat ja auttoivat minut hyvään alkuun. Suunnitelmaan liittyvät edut korostuivat kuitenkin entisestään projektin edetessä ja huolellisesti laadittu suunnitelma helpotti työskentelyäni monella tapaa kehittämissuunnitelman aikana.

7.3 Tiedonhankinta ja toteutus

Suunnitteluvaiheen jälkeen projektissa siirrytään toteutusvaiheeseen, joka käynnistetään päätöksellä, joka perustuu laadittuun suunnitelmaan (Mäntymaa 2016, 19). Toteutusvaiheessa tulevat esiin kaikki prosessiin vaikuttavat osatekijät, kuten mukana olevat eri toimijat, tarvittavat materiaalit ja aineistot sekä prosessiin liittyvä dokumentointi (Salonen 2013, 18). Toimitettuani suunnitelman toimeksiantajalle ja yhteistyötahoille, ei siihen liittyviä yhteydenottoja tullut, joten käynnistin projektin seuraavan, eli toteutusvaiheen. Mäntymaan (2016, 19) mukaan toteutusvaiheessa tulee projektin etenemistä tarkkailla, jotta esiin nouseviin ongelmiin olisi mahdollista puuttua varhaisessa vaiheessa muuttamalla alkuperäistä suunnitelmaa tarvittavilta osin. Tämän vuoksi olin heti toteutusvaiheen aluksi sähköpostitse yhteydessä toimeksiantajaan sekä Aunet-ammattilaisverkoston jäseniin ja ilmoitin, että minuun voi olla yhteydessä missä vain vaiheessa projektia, jos ilmenee jotain projektin kannalta olennaisia asioita tai muutoksia.

Aloitin kartoittamaan ja hankkimaan tietoa Etelä-Karjalan alueella tarjolla olevista autismikirjon palveluista oppaan laatimista varten. Hankin tietoa pääosin Aunet-ammattilaisverkoston kuuluvilta henkilöiltä, jotka edustivat kymmeniä eri alueellisia toimijoita ja palveluntuottajia. Hyödynsin verkoston jäseniä, koska tiesin saavani heiltä varmasti ajankohtaista ja luotettavaa tietoa palveluista. Osa verkoston jäsenistä olivat jo ennalta keränneet tietoa toiminnastaan ja tuottamistaan palveluista, jotka sain käyttööni sähköisessä muodossa. Yhteistyökumppaneiden

kautta saadun tiedon ja materiaalin lisäksi etsin tietoa internetistä sekä alueellisten toimijoiden laatimista oppaista ja esitteistä. Hankin tietoa myös palveluista, joiden edustajaa ei ollut mukana verkoston toiminnassa, jotta palveluopas kattaisi alueen palvelut mahdollisimman laajasti kaikilta yhteiskunnan sektoreilta. Varmistin tietojen oikeellisuuden palveluntuottajan edustajalta, jotta tieto olisi varmasti luotettavaa.

Tarvittavat tiedot hankittuani laadin, selkeytin ja yhtenäistin palvelujen kuvauksia opasta varten. Työstin samanaikaisesti myös oppaan rakennetta ja ulkoasua. Pidin toteutusvaiheessa säännöllisesti yhteyttä alueen toimijoihin, toimeksiantajaan ja Aunet-ammattilaisverkoston jäseniin. Pysin dokumentoimaan tekemistäni säännöllisesti, jotta projektikonaisuus pysyisi mahdollisimman hyvin hallinnassani. Monista päällekkäisistä tehtävistä ja työryhmän vähäisestä työpanoksesta johtuen tehtävää kertyi liikaa ja huolellisesta suunnittelusta huolimatta jäin aikataulusta jälkeen. Moniin tarjolla oleviin palveluihin tuli muutoksia prosessin aikana ja jouduin päivittämään palvelukuvauksia useaan otteeseen. Tein joitain muutoksia aikatauluun ja alkuperäiseen suunnitelmaan sekä rajasin pienempiä yksityiskohtia palveluoppaan ulkopuolelle, jotta työmäärä ei kasvaisi liian suureksi ja projekti pysyisi paremmin sille asetetussa aikataulussa.

Joidenkin toiveiden kohdalla jouduin tekemään kompromisseja, sillä toimeksiantajan ja yhteistyökumppaneiden toiveet eivät olleet kaikilta osin yhteen sovitettavissa. Toiveiden keskinäisistä ristiriitaisuuksista johtuen jouduin useaan otteeseen pohtimaan, mitkä toiveet minun olisi mahdollista toteuttaa niin, että oppaan laatu ei kärsisi, mutta se tukisi kielellisesti ja ulkoasullisesti mahdollisimman laajaa yleisöä.

Ensimmäisen version valmistuttua toimitin sen toimeksiantajalle ja yhteistyökumppaneille, jotta saisin palautetta oppaan viimeistelyä silmällä pitäen. Saamani palautteen perusteella jatkoin materiaalin työstämistä ja tein tarvittavat muutokset. Vaihe kesti useita kuukausia, sillä jouduin tasapainoilemaan erilaisten osittain ristiriitaistenkin toiveiden välillä ja muokkaamaan materiaalia niin, että se vastaisi mahdollisimman hyvin minulle esitettyihin toiveisiin. Olin yhteydessä toi-

meksiantajaan ja pyysin häneltä tukea päätöksiin. Päädyin rajaamaan joitakin toiveita kokonaan oppaan ulkopuolelle, jonka jälkeen viimeistelin palveluoppaan kuvaukset ja ulkoasun sekä toimitin version sähköisesti toimeksiantajalle ja yhteistyökumppaneille. Pyysin heitä tutustumaan oppaaseen ja ottamaan minuun yhteyttä, mikäli tiedoissa olisi jotain korjattavaa tai muuta huomioitavaa. Toimeksiantaja ja yhteistyökumppanit vaikuttivat tyytyväisiltä oppaaseen ja sain vain muutamia korjausehdotuksia ja -pyyntöjä, joiden perusteella tein lopulliset muutokset. Tämän jälkeen lähetin lopullisen ja valmiin version palveluoppaasta toimeksiantajalle ja Aunet-ammattilaisverkoston jäsenille.

7.4 Projektin päättäminen ja arviointi

Päättämisvaiheen tarkoituksena on saattaa projekti loppuun sekä laatia projektiin liittyvä raportti, jotka yhdessä muodostavat toiminnallisen opinnäytetyön. Kehittämishankkeen päätavoitteena on usein jonkin konkreettisen tuotoksen laatiminen. Vastuu prosessin ja tuotoksen viimeistelystä ja projektin päättämisestä on opiskelijalla, mutta myös muiden projektiin liittyvien henkilöiden on mahdollista osallistua siihen esimerkiksi osana tuotoksen esittelemistä toimeksiantajalle tai sen kohderyhmälle. Vastuu kirjallisesta raportista on kuitenkin aina opiskelijalla. (Salonen 2013, 19.)

Tarkoitukseni oli esitellä Etelä-Karjalan alueella tarjolla olevien autismitieteen henkilöille soveltuvien tuki- ja kuntoutuspalvelujen kartoittamisen pohjalta laatimaani tuotosta eli palveluopasta toimeksiantajani edustajalle ja alueellisen Aunet-ammattilaisverkoston jäsenille helmikuussa 2020. Verkosto joutui siirtämään tapaamisen huhtikuulle, mutta myös se peruuntui ja siirtyi myöhempään ajankohtaan. Toimeksiantaja ja verkoston jäsenet ovat kuitenkin voineet tutustua palveluoppaaseen itsenäisesti, sillä toimitin lopullisen version heille opinnäytetyön valmistuttua.

Pyysin toimeksiantajaa ja verkoston jäseniä tutustumaan oppaaseen ja antamaan siitä sekä kehittämissuunnitelmasta vapaamuotoista palautetta. Palautteen antaminen on vapaaehtoista, mutta korostin heille, että palaute olisi projektin ja koko

opinnäytetyöni arvioimisen sekä oppimisen ja ammatillisen kasvuni kannalta tärkeää. Pyysin heitä arvioimaan oppaan laatua ja hyödynnettävyyttä sekä kuinka se vastaa kohderyhmän tarpeisiin. En valitettavasti saanut määräpäivään mennessä yhtään vastausta.

Projektin päättyessä sen toteuttamiseen osallistunut työryhmä puretaan, projektiin liittyvät toiminnot päättyvät ja projektin aikana syntynyt tuotos luovutetaan vastaanottajalle. Päätämisvaiheen lopuksi arvioidaan projektin onnistuminen ja viimeistellään siihen liittyvä loppuraportti. (Mäntymaa 2016, 19.) Tarkoitukseni on osallistua myöhemmin järjestettävään tapaamiseen ja esitellä palveluoppaan lisäksi projektin etenemistä sekä käydä läpi projektiin liittyviä onnistumisia ja haasteita. Olen luovuttanut oppaan heidän käyttöönsä, jotta he voivat hyödyntää opasta haluamallaan tavalla. Opasta saa tulevaisuudessa päivittää ja muokata vapaasti tai käyttää esimerkiksi vastaavien oppaiden pohjana ja mallina. Kehittämishankkeen loppuraporttina laadittu opinnäytetyöraportti on osa toteutettua kehittämishanketta, joten myös raporttia voi hyödyntää esimerkiksi vastaavien kehittämishankkeiden yhteydessä.

8 Palveluopas

Opinnäytetyön tuotoksen tulee olla selkeä, johdonmukainen ja kohderyhmää palveleva kokonaisuus, jossa tuodaan visuaalisin ja viestinnällisin keinoin esiin sen käyttötarkoitus sekä sille asetetut päämäärät (Airaksinen & Vilkka 2003, 53, 129). Toiminnallisen opinnäytetyöni tuotoksena syntyi palveluopas, johon on koottu tietoa Etelä-Karjalan alueella järjestettävistä autismikirjon henkilöiden kuntoutumista tukevista palveluista. Oppaan suunnittelua ja toteutusta ohjasivat toimeksiantajan sekä yhteistyökumppaneiden esittämät toiveet, joissa oli otettu huomioon kohderyhmän erityispiirteet.

Palveluoppaan sisällön suhteen esitettyjä toiveita olivat palveluoppaan kattavuus, palvelukuvausten tiiviys, informatiivisuus ja yhtenäisyys. Kielen suhteen esitettyjä toiveita olivat yksinkertainen ja selkeä rakenne sekä tekstin tukeminen kuvien avulla mahdollisuuksien mukaan. Toive selkeydestä ja tekstiä tukevista

kuvista perustui kohderyhmälle tyypillisiin haasteisiin ymmärtää luettua tekstiä. Ulkoasun suhteen toivottiin hillittyä värimaailmaa ja yksinkertaisen tyylikästä yleisilmettä. Muilta osin toimeksiantaja ja yhteistyökumppanit antoivat vapaat kädet toteutuksen suhteen, eikä opasta tarvinnut toteuttaa esimerkiksi minkään tietyn organisaation graafisen ohjeistuksen mukaan.

Kokosin palveluoppaaseen alueelta sekä julkisia, yksityisiä että kolmannen sektorin palveluja. Kirjoitin jokaisesta palvelusta oman kuvauksen, johon kokosin tärkeimmät tiedot palvelusta. Näitä tietoja olivat kuvaus keskeisistä sisällöstä ja tavoitteista sekä maininnat mahdollisista kohderyhmistä. Kirjasin kuvauksiin myös ohjeet palvelujen piiriin hakeutumisesta, tiedot mahdollisista kustannuksista sekä palvelujen yhteystiedot ja linkit palvelujen verkkosivustoille.

Pääpaino palveluissa oli alueen sosiaali- ja terveystaloudissa, mutta mukana on myös muun muassa varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluja. Palvelujen suuren määrän vuoksi luokittelin palvelut, jotta kokonaisuus olisi mahdollisimman selkeä. Luokittelin palvelut viiteen eri pääryhmään, jotka ovat lasten, nuorten ja perheiden palvelut, aikuisten palvelut, vammaispalvelut, työllistymisen ja opintojen tukipalvelut sekä muut palvelut. Luokittelin palvelut pääryhmien alle vielä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin palveluihin, jotta opas olisi rakenteeltaan mahdollisimman selkeä.

Työstin palveluopasta alusta asti selkokielellä, sillä se vastasi toimeksiantajan toiveeseen selkeydestä sekä palveli kohderyhmää parhaalla mahdollisella tavalla. Selkokieli on suomen kielen muoto, jonka sanasto, sisältö ja rakenne on mukautettu yleiskieltä helpommin luettavaksi ja ymmärrettäväksi. Selkokieli on tarkoitettu henkilöille, joilla kielen lukemiseen ja ymmärtämiseen liittyviä haasteita. (Virtanen 2015, 10.) Selkokielessä on kiinnitettävä huomiota sanojen pituuteen ja taivutusmuotoihin, lauseiden rakenteisiin ja pituuteen sekä tekstin sidosteisuuteen (Selkokeskus 2020).

Joidenkin palveluntarjoajien laatimien palvelukuvausten kieli oli hyvin monimutkaista ja niiden muokkaaminen selkokieleksi oli haastavaa. Käytin kuvausten selkeyttämiseen ja uusien kuvausten laatimiseen huomattavasti aikaa. Laadittuani

kuvausten alustavat versiot, toimitin ne toimeksiantajalle ja yhteistyökumppaneille. Vaivannäöstäni huolimatta jotkin yhteistyökumppanit pyysivät minua palauttamaan kuvaukset lähes kaikilta osin alkuperäiseen muotoon. Tämän vuoksi kuvausten luettavuus ja ymmärrettävyys heikentyivät mielestäni merkittävästi ja tämän jälkeen osa oppaan palvelukuvauksista olivat selkokieliä ja osa kuvauksista eivät. Tämä heikensi kuvausten yhtenäisyyttä ja oppaan selkeää kokonaisuutta.

Jouduin useaan otteeseen pohtimaan selkokieliisyyteen liittyvän toiveen rajamista kokonaan lopullisen tuotoksen ulkopuolelle. Päädyin lopulta toteuttamaan oppaasta sekä selkokielisen että niin sanotun tavallisen version. Päädyin jättämään tekstiä tukevat kuvat lopullisista versioista kokonaan pois, sillä kuvituksen toteuttaminen olisi vienyt liikaa aikaa ja kuvituksen lisääminen olisi monin osin lähinnä heikentänyt kuvausten selkeyttä sekä oppaan visuaalista ilmettä. Pysin kuitenkin, että kieli olisi mahdollisimman selkeää ja kuvien puuttuminen ei heikentäisi oppaan luettavuutta.

Kun olin saanut tekstit niiden lopulliseen muotoon, ryhdyin suunnittelemaan oppaan lopullista ulkoasua. Oppaan ulkoasun suhteen ei ollut esitetty toiveita ja sain sen suhteen vapaat kädet. Oppaan tuli olla ulkoasultaan ja asetteluiltaan selkeä, helppolukuinen ja tyylikäs. Suunnittelussa oli tärkeää ottaa huomioon myös, että opas tulee tarjolle sähköisessä muodossa ja tulostettuna versiona, joten oppaan tulisi luettuna palvella tarkoitustaan sähköisesti erilaisilla laitteilla, sekä tulostettuna värillisenä tai mustavalkoisena versiona.

Selkokeskus tarjoaa kattavat ohjeet koskien selkojulkaisun typografiaa ja taittoa, jonka perusteella muokkasinkin tekstin ominaisuuksia sekä oppaan asettelua. Selko-oppaan laatimisessa tulee ottaa huomioon kirjaintyyppi, kirjainkoko, rivien pituus, riviväli ja palstan muoto sekä käytettävät värit, jotka kaikki vaikuttavat tekstin luettavuuteen ja ymmärrettävyyteen. (Selkokeskus 2020.) Valitsin helppolukuisen kirjaintyyppiä ja hieman normaalia suuremman kirjainkoon. Rivien pituus piti pitää lyhyenä ja palstojen tasaus ja tavutus piti ottaa pois käytöstä. Värejä käytin hillitysti ja niissä piti olla tarpeeksi suuri kontrasti suhteessa valkoiseen taustaan. Erotin otsikot toisistaan koon avulla.

9 Johtopäätökset ja pohdinta

Etelä-Karjalan alueella on tarjolla monipuolisesti autismikirjon henkilöiden kuntoutumista tukevia palveluja, mutta niistä ei ole tarjolla helposti saatavilla olevaa tietoa, jonka lisäksi palvelujen piiriin ohjautuvuudessa on haasteita. Opinnäytetyön tarkoituksena oli edistää tiedon saatavuutta ja palvelujen tunnettavuutta. Opinnäytetyön tavoitteena oli edistää autismikirjon henkilöiden hakeutumista ja ohjautumista tarvittavien palvelujen piiriin.

Toiminnallisen opinnäytetyön aikana toteutettiin kehittämisprojekti, jossa kartoitettiin alueen palvelutarjontaa. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi palveluopas, johon on koottu tietoa Etelä-Karjalan alueella järjestettävistä autismikirjon henkilöiden kuntoutumista tukevista palveluista. Oppaan suunnittelua ja toteutusta ohjasivat toimeksiantajan sekä yhteistyökumppaneiden esittämät toiveet, joissa oli otettu huomioon kohderyhmän erityispiirteet. Laaditun palveluopas vastaa selkeään tarpeeseen. Palveluoppaaseen on kasattu monipuolisesti autismikirjon henkilöille suunnattuja ja soveltuvia palveluja, joten niiden tunnettavuus ja tavoitettavuus paranee merkittävästi, mikäli palveluopas otetaan aktiiviseen käyttöön.

Opas tarjoaa myös arvokasta tietoa alueen palveluista alan palveluntarjoajille ja siten helpottaa yhteistyötä ja asiakkaiden ohjaamista muiden toimijoiden palvelujen pariin. Parhaassa tapauksessa toimijoiden keskinäinen yhteistyö poistaa hyvin vaikeasti hahmotettavan palveluverkoston kuuluvien palvelujen päällekkäisyyttä. Eri sektoreiden toimijoiden välinen yhteistyö ja käsitys maakunnan alueella tarjottavista palveluista voivat edesauttaa erilaisten yhteistyöprojektien toteuttamista sekä palvelu- ja kuntoutusketjujen ja -verkostojen muodostumista. Palveluopas on toteutettu niin, että se on helposti jaettavissa sähköisesti ja tulosnettuna versiona eri kanavissa. Opas on myös helposti muokattavissa ja sen päivittäminen ja ajan tasalla pitäminen on jatkossa helppoa, eikä säännöllisesti toteutettuna vaadi kovinkaan suurta työpanosta.

9.1 Eettisyys ja luotettavuus

Noudatin opinnäytetyöprosessissani Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatiman Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa -ohjeen, sekä Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston laatiman Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset -ohjeistuksen periaatteita. Niiden tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä sekä vilpillisen toiminnan ennaltaehkäisyä. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2020; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Ohjeistusten periaatteisiin perehtymällä pystyin varmistumaan siitä, että opinnäytetyöni noudattaa sille asetettuja eettisiä periaatteita ja sisällöllisiä vaatimuksia. Sen ansioista pystyin varmistumaan siitä, etten tahattomasti riko eettisiä periaatteita ja syyllisty vilppiin.

Opinnäytetyössä hyödynnettävän lähdeaineiston tulee olla peräisin ensisijaisista lähteistä ja lähdeviittaukset tulee merkitä tarkasti ja asianmukaisesti. Vaillinaisesti merkityt lähteet ja lähteistä peräisin olevan tiedon vääristely täyttää plagioinnin määritelmän, jonka lisäksi niihin liittyvä huolimattomuus heikentää työn laatua, paikkansapitävyyttä sekä opinnäytetyön uskottavuutta. Tekstissä pitää myös tuoda selkeästi esiin, onko kyseessä lähteeseen perustuva tieto vai opinnäytetyön tekijän aiheeseen liittyvää pohdintaa. (Airaksinen & Vilkka 2003, 70–73, 76–78.) Opinnäytetyössäni noudatin tiedonhankintaan ja lähteiden käyttöön liittyviä ohjeistuksia ja kiinnitin erityisesti huomiota lähteiden asianmukaiseen merkitsemiseen. Plagioinnin välttääkseni viittasin lähdeaineistoon referoimalla tiedon omin sanoin ja lauserakentein siten, että lähteestä peräisin oleva tieto pysyi sisällöllisesti mahdollisimman muuttumattomana. Suoria sitaatteja en hyödyntänyt opinnäytetyössäni lainkaan, sillä ne eivät olisi olleet sisällön kannalta tarkoituksenmukaisia.

Opinnäytetyötä tehdessä tulee kiinnittää huomiota käytettävien lähdeaineistojen luotettavuuteen. Jos opinnäytetyön osana tuotetaan kirjallinen tuotos, täytyy sen kohdalla lähteisiin kiinnittää erityistä huomiota. Lähteiden luotettavuutta arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota tiedon ajantasaisuuteen, tiedon tuottaneen tahon uskottavuuteen ja neutraaliuteen. Etenkin internetistä otettujen lähteiden kanssa

pitää olla tarkka. Käytettävää lähdemateriaalia valittaessa on hyvä keskittyä määrän sijaan laatuun. (Airaksinen & Vilka 2003, 52, 70, 72–73, 76–77.)

Opinnäytetyöni aihe ei ollut minulle entuudestaan tuttu, joten jouduin hankkimaan laajasti tietoa siihen liittyen. Hyödynsin opinnäytetyön aikana toimeksiantajalta ja yhteistyökumppaneilta saamaani tietoa, jotta osasin tutustua aiheen kannalta tarkoituksenmukaiseen ja luotettavaan tietoon. Aiheesta löytyy kattavasti tietoa erilaisista lähteistä sekä suomeksi että englanniksi. Englanninkielistä materiaalia ei pystynyt juurikaan hyödyntämään opinnäytetyössäni, sillä tieto perustuu suurelta osin Yhdysvalloissa käytössä olevaan diagnoosiluokitukseen, joka on monilta osin erilainen, kuin Suomessa käytettävä luokitus. Käytin pääosin suomenkielisiä lähteitä, jotka olivat suurelta osin alan tunnetuimpien tutkijoiden ja organisaatioiden laatimia ja siten myös varmasti luotettavia. Palveluoppaan laatimisessa hyödynsin pääosin suoraan palveluntuottajilta saatua tietoa heidän järjestämistään palveluista. Hankkimalla tiedot suoraan palveluntuottajilta, pystyin varmistumaan tietojen ajan- ja todenmukaisuudesta.

Syvennyin opinnäytetyön teoriaosuudessa opinnäytetyölle asetettujen päämäärien kannalta oleelliseen teoriaan. Teoriaosuudessa käsittelin autismikirjon häiriöitä, autismikirjon kuntoutusta, kuntoutumista tukevia palveluja ja tarjolla olevien palveluiden kokonaisuutta. Teoriatieto, johon tutustuin sekä asiat, joita käsitteelin opinnäytetyön teoriaosuudessa tuki opinnäytetyöprosessin etenemistä sekä opinnäytetyöhön liittyvän projektin käytännön toteutusta. Hallitsemalla teoriatiedon minun oli mahdollista tehdä opinnäytetyön ja siihen liittyvän käytännön toteutuksen kannalta merkittäviä päätöksiä. Ymmärtämällä opinnäytetyön kohderyhmän ominaisia piirteitä pystyin tekemään palveluoppaan rakenteeseen liittyviä päätöksiä, jotka palvelisivat kyseessä olevaa asiakasryhmää.

Opinnäytetyön onnistumista ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumista tulee arvioida. Arvioinnin luotettavuuden kannalta on tärkeää tarkastella asiaa useasta eri näkökulmasta. Arvioinnissa olisi hyvä ottaa huomioon omien näkemysten lisäksi myös toimeksiantajan ja kohderyhmän ajatukset. (Airaksinen & Vilka 2003, 97.) Opinnäytetyön arvioinnin menetelmänä oli tarkoitus käyttää opinnäy-

tetyön päätösseminaarissa kerättävää palautetta toimeksiantajalta ja yhteistyöverkostolta. Tarkoitukseni oli toteuttaa kehittämisprojektin päätösseminaari osana yhteistyöverkoston yhteistä tapaamista. Seminaarissa minun oli tarkoitus esitellä prosessia ja sen myötä syntyneitä opasta tarkemmin projektiin osallistuneille yhteistyökumppaneille sekä keskustella aiheeseen liittyvistä ajatuksista. Tarkoitukseni oli kerätä seminaarin osallistujilta palautetta projektista ja sen myötä syntyneestä palveluoppaasta. Itsestäni riippumattomista syistä päätösseminaari kuitenkin peruuntui ja en saanut kerättyä palautetta, kokemuksia ja kehittämisideoita. Arvioinnin menetelmiä valitessani minun olisi kuitenkin pitänyt pohtia myös muiden arvioinnin menetelmien hyödyntämistä eikä laskea kaikkea päätösseminaarin varaan. Projektin aikana minulla ei ollut mahdollista päästä kokeilemaan palveluopasta kohderyhmään kuuluvien henkilöiden parissa ja näkemään millaista käytännön hyötyä palveluoppaasta voisi mahdollisesti olla.

9.2 Merkitys ja hyödynnettävyys

Autismikirjon häiriöitä yhdistää niille ominaiset toiminnan ja käyttäytymisen piirteet. Selkeimpiä yhdistäviä piirteitä ovat vuorovaikutukseen ja kommunikointiin liittyvät haasteet sekä poikkeavat käyttäytymismallit ja aistisäätelyn poikkeavuudet. Yhteisistä piirteistä huolimatta autismikirjon häiriöiden ja häiriöistä kärsivien henkilöiden väliset erot toimintakyvyssä ovat suuria. (Kerola & Kujanpää 2009, 23, 25.) Selkeää kuntoutuspolkua ei ole, sillä autismikirjon henkilöiden kuntoutuksen ja hoidon tueksi ei ole laadittu kansallista Käypä hoito -suositusta (Hara-vuori ym. 2015, 12).

Opinnäytetyön tuotoksen tulee olla selkeä, johdonmukainen ja kohderyhmää palveleva kokonaisuus, jossa tuodaan visuaalisin ja viestinnällisin keinoin esiin sen käyttötarkoitus sekä sille asetetut päämäärät (Airaksinen & Vilka 2003, 53, 129). Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena laadittiin palveluopas, johon koottiin tietoa maakunnan alueen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden tuottamista palveluista. Palveluoppaan sisällön suhteen esitettyjä toiveita olivat palveluoppaan kattavuus, palvelukuvausten tiiviys, informatiivisuus ja yhtenäisyys. Kielen suhteen esitettyjä toiveita olivat yksinkertainen ja selkeä rakenne sekä

tekstin tukeminen kuvien avulla mahdollisuuksien mukaan. Toive selkeydestä ja tekstiä tukevista kuvista perustui kohderyhmälle tyypillisiin haasteisiin ymmärtää luettua tekstiä. Ulkoasun suhteen toivottiin hillittyä värimaailmaa ja yksinkertaisen tyylikästä yleisilmettä. Muilta osin toimeksiantaja ja yhteistyökumppanit antoivat vapaat kädet toteutuksen suhteen, eikä opasta tarvinnut toteuttaa esimerkiksi minkään tietyn organisaation graafisen ohjeistuksen mukaan.

Projektille oli asetettu etukäteen selkeät tavoitteet, joiden mukaan etenin palveluopasta laatiessani. Kun tarkastelen lopputulosta ja valmista palveluopasta sille asetettujen tavoitteiden ja toiveiden pohjalta, koen onnistuneeni projektissa ja täyttämään omani sekä toimeksiantajan ja yhteistyökumppaneiden odotukset. Toimeksiantajan edustajan sekä verkoston muiden jäsenten aikataulullisista haasteista johtuen palveluoppaan arviointiin suunniteltua verkostotapaamista siirrettiin hiljattain kahteen otteeseen, eikä minulla ole sen tulevasta ajankohdasta vielä tietoa, joten raporttiin kirjaamani näkemykset opinnäytetyöni merkittävyydestä ja hyödynnettävyydestä perustuvat lähinnä omiin ajatuksiini ja arvioihini. Vaikka opinnäytetyöprosessi virallisesti päättyikin, niin tarkoituksenani on siitä huolimatta osallistua vielä tuohon myöhemmin järjestettävään tapaamiseen. Opinnäytetyöhön liittyvän oppimisprosessin ja mahdollisten työelämässä vastaantulevien projektien kannalta koen tärkeäksi saada myös toimeksiantajalta arvioinnin oppaan hyödynnettävyydestä ja merkityksestä asiakkaiden kanssa tehtävän työn näkökulmasta.

Minulla ei myöskään ollut mahdollisuutta päästä keskustelemaan, pyytämään konkreettista palautetta palveluoppaasta tai arvioimaan sen laatua ja hyödynnettävyyttä autismikirjon henkilöiden tai perheiden parissa. Tässä mielessä tapaamisen peruuntuminen ja siirtyminen myöhempään ajankohtaan voi tarjota mahdollisuuden saada palautetta, jollaista ei olisi tässä vaiheessa ollut edes mahdollista saada. Näkemykseni mukaan opinnäytetyön ja sen tuotoksen merkitystä voidaan todellisuudessa arvioida kunnolla vasta myöhemmin, kun opas on otettu laajempaan käyttöön ja voidaan nähdä käytännössä, että vastaako se kohderyhmän todellisiin tarpeisiin.

9.3 Jatkokehitysideat

Jatkotutkimuksessa olisi mahdollista selvittää palveluoppaan käytettävyyttä ja hyödynnettävyyttä erilaisista näkökulmista. Asiaa voisi selvittää esimerkiksi haastatteleamalla kohderyhmään kuuluvia henkilöitä, heidän läheisiään tai heidän kanssaan työskenteleviä ammattilaisia. Tutkimuksen kautta saatujen tietojen ja konkreettisten kehitysehdotusten pohjalta olisi tarpeen mukaan mahdollista jatkokehittää opasta ja alueella toimivia palveluja sekä niiden välistä yhteistyötä vaikuttavampaan suuntaan. Lisäksi voisi selvittää, kuinka laajan ryhmän palveluopas on saavuttanut sekä onko palveluopas tarjonnut tarvittavaa tietoa ja siten edesauttanut jonkun kohderyhmään kuuluvan henkilön hakeutumista tai ohjautumista tarvittavien palvelujen piiriin. Palveluopas toimii myös hyvänä pohjana muille kohderyhmille kehitettävälle oppaille. Tällaisia kohderyhmiä voisivat olla esimerkiksi Etelä-Karjalan alueella asuvat maahanmuuttajat tai ikäihmiset.

9.4 Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu

Sain opinnäytetyön kautta mahdollisuuden tutustua minulle uuteen asiakasryhmään. Tämän lisäksi sain paljon uutta tietoa liittyen autismikirjon häiriöihin ja niille tyypillisiin piirteisiin, haasteisiin, sekä tarjolla oleviin kuntoutumista tukeviin palveluihin. Olen saanut opinnäytetyön kautta paljon hyödyllistä tietoa, jota voin hyödyntää työelämässä nyt ja tulevaisuudessa.

Palveluoppaan laatiminen oli minulle projektina täysin uudenlainen kokemus. Työ vaati erittäin paljon perehtymistä ja monien erilaisten toiveiden välillä tasapainoilemista. Opinnäytetyön ansiosta sain mahdollisuuden tutustua sosiaali- ja terveysalalla toteutettavaan projektiluontoiseen kehittämistyöhön, josta minulla ei ole aiempaa kokemusta. Opinnäytetyön ansiosta opin paljon projekti- ja kehittämistyölle ominaisista piirteistä, joihin kuuluvat esimerkiksi projektin huolellinen suunnittelu, laajan ja moniammatillisen työryhmän kanssa työskentely, sekä työn dokumentointi ja aikataulun laatiminen.

Prosessin aikana esiin tuli jonkin verran haasteita. Merkittävin haaste oli aikataulu, josta jäin jälkeen useaan eri otteeseen. Vaikka olin suunnitellut aikataulun huolellisesti, niin prosessin edetessä tuli vastaan seikkoja, joihin en ollut osannut varautua. Vaikka olin jo projektin alussa tiedostanut, että työskentely tulisi olemaan suurelta osin itsenäistä, yllätyin kuinka rajallisesti aikaa toimeksiantajalla ja yhteistyökumppaneilla oli mahdollista käyttää projektiin liittyen. Projektissa tuli vastaan joitain haasteita, joiden kohdalla olisin tarvinnut apua päätöksentekoon tai halunnut tiedustella muiden osapuolten näkemyksiä niihin. Tämä ei ollut juuri lainkaan mahdollista, koska yhteistyökumppaneiden resurssit olivat niin rajalliset. Näissä tilanteissa korostui huolellisesti laatimani projektisuunnitelman merkitys. Olin kerännyt suunnitelmaan kaikki projektin kannalta keskeiset asiat ja sen avulla minun oli mahdollista selkeyttää itselleni työskentelyn suuntaviivoja ja siten tehdä itsenäisesti monia projektin kannalta olennaisia linjauksia.

Projektiin liittyneet haasteet tarjosivat minulle myös hyvää kokemusta, jonka pohjalta osaan jatkossa toimia vastaavissa projekteissa eri tavalla. Kokemuksen perusteella tiedostan kehittämisprojektien aikatauluihin liittyvät haasteet ja voin kiinnittää niihin entistä enemmän huomiota jo suunnitteluvaiheessa, jotta vastaavaa ei pääsisi tapahtumaan. Tarkasteltuani prosessia kokonaisuudessaan voin kuitenkin todeta siinä olleen huomattavasti enemmän hyviä, kuin huonoja puolia. Opinnäytetyöprosessi onkin ollut hyvin opettavainen ja antoisa kokemus, joten olen tyytyväinen, että valitsin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön juuri tästä aiheesta ja minulle ennalta täysin tuntemattomaan asiakasryhmään liittyen.

Lähteet

- Airaksinen, T. & Vilkka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/raportit/2020/ammattikorkeakoulujen%20opinnäytetöiden%20eettiset%20suositukset%202020.pdf?t=1578480382>. 10.4.2020.
- Autismiliitto. 2020. Ammatilaisverkosto (Aunet). [https://www.autismiliitto.fi/toimintaa_ja_tukea/ammattilaisverkosto_\(aunet\)](https://www.autismiliitto.fi/toimintaa_ja_tukea/ammattilaisverkosto_(aunet)). 13.1.2020.
- Autti-Rämö, I., Lappalainen, T., Leino, E. & Mikkelsen, M. 2016. Kuntoutumisen prosessi. Teoksessa Autti-Rämö, I., Rajavaara, M., Salminen, A. & Ylinen, A. (toim.). Kuntoutuminen. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 56–73.
- Autti-Rämö, I., Säilä, H. & Vuori, M. 2016. Lapsen kuntoutustarpeen tunnistaminen terveydenhuollossa. Teoksessa Autti-Rämö, I., Rajavaara, M., Salminen, A. & Ylinen, A. (toim.). Kuntoutuminen. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 122–129.
- Castrén, M. 2019a. Diagnostiikan perusta nykykäytännön mukaan. Teoksessa Castrén, M., Timonen, T. & Ärölä-Dithapo, M. Autismikirjo: Tausta, diagnostiikka ja tutkimus. Jyväskylä: PS-kustannus, 42–48.
- Castrén, M. 2019b. Autismiin yhdistyvät neurobiologiset havainnot. Teoksessa Castrén, M., Timonen, T. & Ärölä-Dithapo, M. Autismikirjo: Tausta, diagnostiikka ja tutkimus. Jyväskylä: PS-kustannus, 74–85.
- Dawson, G., McPartland, J. & Ozonoff, S. (kirj.), Kankaansivu, K. (käänt.). 2008. Aspergerin syndrooma ja hyvätasoinen autismi: Opas vanhemmille. Kuopio: Unipress cop.
- Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi. 2019. Sosiaali- ja terveystoimen palvelut Eksotessa. <http://www.eksote.fi/eksote/Sivut/default.aspx>. 3.2.2019.
- Erikoissairaanhoidon laki 1062/1989.
- Grönfors, S., Tani, P. & Timonen, T. 2011. Aspergerin oireyhtymä ja autismin kirjo. Teoksessa Hublin, C., Juva, K., Kalska, H., Korkeila, J., Sainio, M., Tani, P. & Vataja, R. (toim.). Kliininen neuropsykiatria. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 216–224.
- Haikara, P. & Maijanen, H. 2014. Kumppanuuskäsikirja: Näkökulmia monitoimijaisen yhteistyön kehittämiseen. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskusten julkaisu A. 8:2014. Lappeenranta: Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.
- Halonen-Malliarakis, N., Parikka, J. & Puustjärvi, A. 2017. Vaikeudesta voimaksi: Neuropsykiatriset häiriöt ja niiden huomioiminen koulussa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Haravuori, H., Huurre, T., Lämsä, R., Marttunen, M., Pentinmikko, A., Santalahti, P. & Tuulio-Henriksson, A. 2015. Neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten hoito- ja kuntoutuspolut Suomessa. Työpapereita 78/2015. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Hämäläinen, S. & Paukkunen, J. 2019. Autismikirjon lasten aistiherkkyydet: Tietolehtinen perheille. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/165910/hamalainen_s

aija-mari_paukkunen_jenni.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
12.3.2020.

- Jaakkola, A., Kekoni, T., Mönkkönen, K., Pehkonen, A. & Profiam Sosiaalipalvelut Oy:n henkilöstö. 2019. Kohti monitoimijaista kehittämistä. Teoksessa Kekoni, T., Mönkkönen, K. & Pehkonen, A. (toim.). Moniammatillinen yhteistyö: Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus Oy, 112–148.
- Kajova, M., Leskelä, R., Lindh, M., Malmström, T., Niemelä, P., Rissanen, A. & Salmisaari, T. 2018. Kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistus: Tieto muutostyön tukena. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 7/2018. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.
- Kaski, M., Manninen, A. & Pihko, H. (toim.). 2012. Kehitysvammaisuus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kauppila, J., Sipari, S. & Suhonen-Polvi, H. 2016. Lapsen kokonaiskuntoutus kehitysympäristössään. Teoksessa Autti-Rämö, I., Rajavaara, M., Salminen, A. & Ylinen, A. (toim.). Kuntoutuminen. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 110–121.
- Kerola, K., & Kujanpää, S. 2009. Käytännöllinen näkökulma. Teoksessa Kerola, K., Kujanpää, S. & Timonen, T. *Autismin kirjo ja kuntoutus*. Jyväskylä: PS-kustannus, 21–250.
- Kiviranta, T., Koskinen, S., Munck, P. & Tuulio-Henriksson, A. 2016. Kuntoutuminen nuoruudessa ja siirtymä aikuisuuteen. Teoksessa Autti-Rämö, I., Rajavaara, M., Salminen, A. & Ylinen, A. (toim.). *Kuntoutuminen*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 131–152.
- Korkeila, J. & Leppämäki, S. 2014. Keskushermoston kehitykseen liittyvät häiriöt. Teoksessa Lönnqvist, J., Henriksson, M. Marttunen, M. ja Partonen, T. (toim.). *Psykiatria*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 90–135.
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977.
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987.
- Larcombe, S. 2016a. Muutosten hallinta ja ymmärtäminen. Teoksessa Larcombe, S., Meredith, C., Michael, C., Rehal, K. & Sims, P. (kirj.), Nykänen, R. (käänt.). *Autismin kirjo ja ikääntyminen: Käsikirja ammattihenkilöille*. Helsinki: Autismi- ja Aspergerliitto, 105–120.
- Larcombe, S. 2016b. Toimintaa ikääntyneille. Teoksessa Larcombe, S., Meredith, C., Michael, C., Rehal, K. & Sims, P. (kirj.), Nykänen, R. (käänt.). *Autismin kirjo ja ikääntyminen: Käsikirja ammattihenkilöille*. Helsinki: Autismi- ja Aspergerliitto, 135–148.
- Liikanen, S. 2015. Palveluohjauksen käytäntöjä. Teoksessa Näkki, P. & Sayed, T. (toim.). *Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla*. Helsinki: Edita Publishing Oy, 43–61.
- Michael, C. 2016a. Ikääntymisen vaikutukset autismin kirjon henkilöihin. Teoksessa Larcombe, S., Meredith, C., Michael, C., Rehal, K. & Sims, P. (kirj.), Nykänen, R. (käänt.). *Autismin kirjo ja ikääntyminen: Käsikirja ammattihenkilöille*. Helsinki: Autismi- ja Aspergerliitto, 7–22.
- Michael, C. 2016b. Autismi ja ikääntymiseen liittyvät sairaudet: Tunnistaminen, diagnosointi, hoito ja hallinta. Teoksessa Larcombe, S., Meredith, C., Michael, C., Rehal, K. & Sims, P. (kirj.), Nykänen, R. (käänt.). *Autismin kirjo ja ikääntyminen: Käsikirja ammattihenkilöille*. Helsinki: Autismi- ja Aspergerliitto, 23–68.

- Moilanen, I. & Rintahaka, P. 2016. Autismikirjon häiriöt lapsilla ja nuorilla. Teoksessa Aronen, E., Ebeling, H., Kumpulainen, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K. & Sourander, A. (toim.). Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 217–232.
- Ohjaamo. 2020. Ohjaamo – aina oikea paikka. <https://ohjaamot.fi/etusivu>. 2.1.2020.
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.
- Partanen, K. 2010. Voimaa autismin kirjon kuntoutukseen. Helsinki: Autismisäätiö.
- Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Sainio, A. 2015. Selkokieli kirjoituksessa. Teoksessa Virtanen, H. (toim.). Selkeää ja saavutettavaa viestintää: Viisi artikkelia selkoilmaisusta. Helsinki: Kehitysvammaliitto, 9–18.
- Selkokeskus. 2020. Selkojulkaisun typografia ja taitto. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkojulkaisun-ulkoasu/selkojulkaisun-typografia/>. 30.12.2019.
- Sims, P. 2016. Liitännäisdiagnoosit ja ikääntyminen. Teoksessa Larcombe, S., Meredith, C., Michael, C., Rehal, K. & Sims, P. (kirj.), Nykänen, R. (käänt.). Autismin kirjo ja ikääntyminen: Käsikirja ammattihenkilöille. Helsinki: Autismi- ja Aspergerliitto, 69–86.
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.
- Suomen palveluohjausyhdistys. 2020a. Mihin palveluohjausta tarvitaan? <https://www.palveluohjaus.fi/mita-palveluohjaus-on/mihin-palveluohjausta-tarvitaan/>. 14.1.2020.
- Suominen, S. & Tuominen, M. 2007. Palveluohjaus: Portti itsenäiseen elämään. Helsinki: Profami Oy.
- Tervaniemi, J. 2009. Kolme askelta sujuvampaan arkeen: Opas autismikirjon diagnoosin saaneiden lasten vanhemmille. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/2729/tervaniemi_jenna.pdf?sequence=1&isallowed=y. 12.3.2020.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2010. Terveystieteiden tutkimuskeskus. 1326/2010.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2018. Koodistopalvelin – Tautiluokitus ICD-10. <https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/koodistopalvelu>. 27.8.2018.
- Timonen, T. 2019a. Diagnostisten järjestelmien kehitys. Teoksessa Castrén, M., Timonen, T. & Ärölä-Dithapo, M. Autismikirjo: Tausta, diagnostiikka ja tutkimus. Jyväskylä: PS-kustannus, 34–41.
- Timonen, T. 2019b. Autismin kriteerien muotoutuminen. Teoksessa Castrén, M., Timonen, T. & Ärölä-Dithapo, M. Autismikirjo: Tausta, diagnostiikka ja tutkimus. Jyväskylä: PS-kustannus, 19–33.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2020. Sitoutuneet organisaatiot. <https://www.tenk.fi/fi/sitoutuneet-organisaatiot-htk>. 2.2.2020.
- Vanhala, R. 2014. Autismikirjon häiriöt. Teoksessa Haataja, L., Pihko, H. & Rantala, H. (toim.). Lastenneurologia. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 83–89.

Autismikirjon palveluopas

Etelä-Karjala
Huhtikuu 2020

Lukijalle

Tähän palveluoppaaseen on koottu tietoa Etelä-Karjalassa tarjolla olevista autismikirjon henkilöiden kuntoutumista tukevista palveluista. Palveluista on laadittu lyhyet kuvaukset, joihin on koottu tärkeimmät tiedot palveluiden sisällöistä, tavoitteista ja kohderyhmistä. Kuvausten lisäksi oppaasta löytyy yhteystiedot sekä muut tiedot, joiden avulla palvelujen piiriin hakeutuminen onnistuu. Palvelut on listattu oppaaseen kategorioittain.

Etelä-Karjalassa palveluja tuottavat monet eri toimijat julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla. Oppaan tarkoituksena on tarjota kattavasti tietoa alueella tarjolla olevista palveluista, jotta niihin hakeutuminen olisi helpompaa. Opas hyödyttää palveluista kiinnostuneita ja niitä tarvitsevia autismikirjon henkilöitä sekä heidän läheisiään ja heidän kanssaan toimivia työntekijöitä.

Palveluopas on toteutettu osana Karelia-ammattikorkeakoulun opinäytetyötä yhteistyössä Etelä-Karjalan alueella palveluja tuottavien toimijoiden kanssa. Oppaan tietoja päivitetään jatkossa tarvittaessa, joten palautetta, kehitysideoita sekä tietoa uusista palveluista otetaan vastaan ilomielin.

Helsingissä 8.3.2020
Leevi Laisi, sosionomiopiskelija

Sisällysluettelo

YLEISTÄ TIETOA PALVELUISTA	3	VAMMAISPALVELUT	28
Oikeus palveluihin	4	Iso apu -palvelukeskus	29
Palveluohjaus	4	Vammaispalvelut	30
Palvelutarpeen arviointi	5	Kehitysvammapoliklinikka	33
Koulunkäynnin tukitoimet	5	Kuntoutusohjaus	34
LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT	6	Seksuaaliterapia	35
Lastenneurologian yksikkö	7	Nuorten Ystävät	36
Lasten ja nuorten talo	8	TYÖN JA OPINTOJEN TUKIPALVELUT	37
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	9	Tuetun työllistymisen palvelut	38
Neuropsykiatrian poliklinikka	9	Työvoiman palvelukeskus	39
Kehitykselliset palvelut	9	Sosiaalinen työllistäminen	40
Perhetyö	10	Työelämäosallisuuden tuki	41
Lapsiperheiden kotipalvelu	11	SaimaanVirta	42
Lapsiperheiden tukisuhdetoiminta	12	Klubitalo	47
Lasten varhaiskasvatus ja hoito	13	Heikintalo	49
Opiskeluhoito	14	MUUT PALVELUT	50
Nuorten Paja	15	Autismiliitto	51
Ammattiopisto Luovi	16	Kela	52
Ohjaamo	17	Silmuke	53
Etsivä nuorisotyö	18	Nyt Ratkes	54
Me-talo	20		
AIKUISTEN PALVELUT	21		
Aikuisten keskus	22		
Aikuissosiaalityö	23		
Psykososiaalinen kuntoutus	24		
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	26		

1

YLEISTÄ TIETOA PALVELUISTA

Oikeus palveluihin

Autismikirjon henkilöille kuuluvat ensisijaisesti kaikille suunnatut sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut. Jos henkilön toimintakyky on rajoittunut, eivätkä peruspalvelut tarjoa riittävää hoitoa ja tukea, tulee heille järjestää täydentäviä palveluja.

Kehitysvammaiset autismikirjon henkilöt voivat olla oikeutettuja kehitysvammalain mukaisiin palveluihin. Vaikeavammaiset autismikirjon henkilöt ovat oikeutettuja sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisiin erityispalveluihin. Henkilön palvelujen tarvetta arvioidaan palvelukohtaisesti. Palvelujen myöntäminen perustuu henkilökohtaiseen arviointiin ja arvioinnin pohjalta laadittavaan palvelusuunnitelmaan.

Palveluohjaus

Eksote järjestää asiakkailleen maksutonta palveluohjausta. Ohjausta saa ilman ajanvarausta, mutta ajan voi varata soittamalla lähimpään toimipisteeseen. Ohjausta tarjoavia toimipisteitä ovat kaikki hyvinvointi- ja terveysasemat, Lasten ja nuorten talot, Aikuisten keskuskeskukset sekä Iso apu -palvelukeskukset.

Palveluohjauksesta asiakkaat saavat

- Tietoa tarjolla olevista palveluista ja etuuksista
- Apua palvelujen ja etuuksien hakemiseen
- Tietoa hyvinvoinnista, toimeentulosta ja arjenhallinnasta

4

Palvelutarpeen arviointi

Autismikirjon henkilöille laaditaan palvelutarpeen arviointi Eksoten toimipisteissä. Arvioinnin tarkoituksena on tutustua asiakkaan kokonaistilanteeseen ja arvioida asiakkaan palveluiden ja tukitoimien tarvetta. Arvioinnin perusteella asiakkaalle tehdään palvelusuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan tiedot asiakkaan elämäntilanteesta, toimintakyvystä ja tarvittavista palveluista

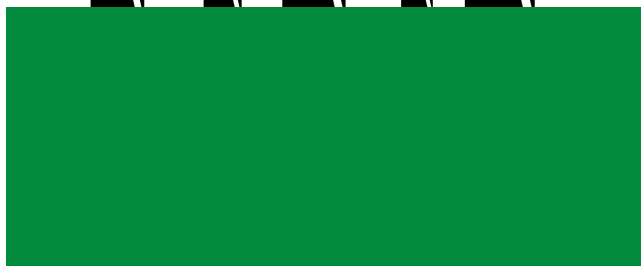
Palvelua tarjoavat kaikki hyvinvointi- ja terveysasemat, Lasten ja nuorten talot, Aikuisten keskuskeskukset sekä Iso apu -palvelukeskukset. Ajanvaraus tehdään [Eksoten asiointipalvelussa](#) tai soittamalla toimipisteeseen. Vammaispalvelujen arviointitapaaminen voidaan järjestää kotikäyntinä. Kotikäynnin ajanvaraus on tehtävä aina puhelimitse.

Koulunkäynnin tukitoimet

Autismikirjon henkilöiden tarvetta tuettuun koulunkäyntiin arvioidaan tarvittaessa. Asiakas ohjataan arviointiin Eksoten palveluista, mutta asiaan liittyen voi olla yhteydessä suoraan Eksoten toimipisteisiin tai opiskeluhoollon työryhmän jäseniin. Lisätietoa opiskeluhoollon palveluista löytyy sivuilta 14 ja [Eksoten verkkosivulta](#).

2

LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

5

Lastenneurologian yksikkö

Lastenneurologian yksikössä tutkitaan ja hoidetaan 0–16-vuotiaita lapsia, joilla on neurologinen sairaus, neurologinen poikkeavuus tai viitteitä sellaisesta. Tutkimusten ja hoidon lisäksi yksikössä laaditaan jokaiselle lapselle yksilöllinen kuntoutussuunnitelma.

Yksikön työryhmään kuuluu esimerkiksi kuntoutusohjaajia, neurologeja, neuropsykologeja, puheterapeutteja, sairaanhoitajia, sosiaalityöntekijöitä ja toimintaterapeutteja. Yksikön tutkimuksiin ja hoitoon pääsee lääkärin läheteellä. Lähetteen voi saada joko Eksoten toimipisteestä tai yksityiseltä terveysasemalta.

Lastenneurologian yksikkö

Valto Käkelän katu 1, G-siipi, 2.krs
53130 Lappeenranta

puh. 05 352 5340
arkipäivisin 9.00–14.00

[Verkkosivut](#)

7

Lasten ja nuorten talo

Lasten ja nuorten taloon on keskitetty Eksoten tarjoamat lasten, nuorten ja perheiden palvelut. Lasten ja nuorten talolla on kaksi toimipistettä, jotka sijaitsevat Lappeenrannassa ja Imatralla.

Lasten ja nuorten talon palveluita ovat

- Mielenterveys- ja päihdepalvelut
- Kehitykselliset palvelut
- Kasvatus- ja perheneuvonta, perhetyö
- Lapsiperheiden kotipalvelu ja tukisuhdetoiminta

Lasten ja nuorten talon työntekijät tekevät uusille asiakkaille alkuarvioinnin, jonka tarkoituksena on selvittää tarvittavat palvelut. Palvelujen asiakkaaksi pääsee ilman ajanvarausta käymällä toimipisteessä tai soittamalla asiakaspalveluun. Työntekijä ottaa suoraan yhteyttä Lasten ja nuorten taloon, jos tarve havaitaan esimerkiksi terveydenhoidossa, päivähoitossa tai koulussa.

Lasten ja nuorten talo

Tainionkoskentie 14, 55100 Imatra
Kasarmikatu 7, 53900 Lappeenranta

maanantai–torstai: 8.00–16.00
perjantai ja aattopäivät: 8.00–15.00

puh. 05 352 2360
arkipäivisin 9.00–15.00

[Verkkosivut](#)

8

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdepalvelut tarjoavat tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta 0–17-vuotiaille, joilla on ongelmia mielenterveyden tai päihitteiden käytön kanssa. Hoito ja kuntoutus toteutetaan yhteistyössä asiakkaan lähipiiriin ja toimintaympäristön, kuten koulun kanssa. Palveluihin kuuluu myös perheneuvonta. Palveluihin ohjaututaan läheteellä esimerkiksi Lasten ja nuorten talon alkuarvioinnin perusteella.

Neuropsykiatrian poliklinikka

Poliklinikka tarjoaa arviointia, hoitoa ja kuntoutusta 11–17-vuotiaille, joilla on toimintakykyä häiritsevä neuropsykiatrinen poikkeavuus. Poliklinikka tekee yhteistyötä asiakkaan lähipiiriin ja toimintaympäristön, kuten koulun kanssa. Palveluihin ohjaututaan läheteellä esimerkiksi Lasten ja nuorten talon alkuarvioinnin perusteella.

Kehitykselliset palvelut

Lasten ja nuorten kehityksellisissä palveluissa tutkitaan, hoidetaan ja kuntoutetaan lapsia ja nuoria, joilla on kehityksellisiä haasteita. Haasteet voivat liittyä esimerkiksi puheen ja kielen kehitykseen, oppimiseen, tarkkaavuuteen tai vuorovaikutustaitoihin. Tutkimuksiin ohjaututaan Lasten ja nuorten talon alkuarvioinnin perusteella tai esimerkiksi neuvolan, kouluterveydenhuollon tai oppilashuollon laitimalla yhteistyölomakkeella.

9

Perhetyö

Perhetyö tarjoaa varhaista ja lyhytaikaista tukea perheille arjessa selviytymiseen. Palvelu on maksutonta ja sen tarkoituksena on tukea perheen vanhempia arjen sujuvuuteen, vanhemmuuteen sekä lasten hoitoon ja huolenpitoon liittyen. Perhetyön tarkoituksena on etsiä ja vahvistaa perheen vahvuuksia ja voimavaroja. Perhetyön tarve arvioidaan tapauskohtaisesti ja sitä myönnetään määräajaksi.

Perhetyön palveluja voidaan myöntää, jos vanhempi tarvitsee tukea

- Väsymyksen, uupumuksen tai puuttuvan lähiverkoston vuoksi
- Vanhemmuuteen tai arjessa selviytymiseen
- Lapsen kasvuun, kehitykseen tai kasvatukseen liittyen
- Perhettä kohdanneen muutostilanteen tai kriisin vuoksi

Lapsiperheiden perhetyö

Esterinkatu 10, 55100 Imatra
puh. 040 197 7145

Kasarmikatu 7, 53900 Lappeenranta
puh. 040 357 8690

[Verkkosivut](#)

10

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperhe voi hakea Eksoten tilapäistä tai pitkäkestoista kotipalvelua. Tilapäistä kotipalvelua voidaan myöntää ennakoitavissa olevaan avun tarpeeseen. Pitkäkestoista kotipalvelua voidaan myöntää, kun vanhemmat tarvitsevat tukea lasten hoitoon, kasvatukseen ja kehitykseen liittyen.

Kotipalvelun tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Arviossa otetaan huomioon, onko perheellä käytössä jo jokin muu palvelu tai onko perheellä mahdollisuus esimerkiksi lähipiiriin tarjoamaan tukeen. Lapsiperheiden kotipalvelusta peritään asiakasmaksu. Eksote järjestää lapsiperheiden kotipalvelua myös palvelusetelillä. Palvelua haetaan lapsiperheiden kotipalveluhakemuksella. Hakemuksen voi täyttää myös [Eksoten asiointipalvelussa](#).

Lapsiperheiden kotipalvelu

puh. 040 549 3386

[Verkkosivut](#)

11

Lapsiperheiden tukisuhdetoiminta

Lapsiperhe voi hakea Eksoten tukisuhdetoiminnan kautta lapselleen tukihenkilöä tai tukiperhettä. Palvelua voi hakea, jos vanhemmat eivät pysty tarjoamaan lapselleen riittävää tukea ja huolenpitoa esimerkiksi uupumuksen vuoksi.

Palvelun tarve arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Arviossa otetaan huomioon, onko perheellä käytössä jo jokin muu palvelu tai onko perheellä mahdollisuus esimerkiksi lähipiiriin tarjoamaan tukeen.

Tukihenkilö on aikuinen, jonka kanssa lapsi viettää aikaa muutaman kerran kuukaudessa lapselle mieluisan tekemisen parissa. Tukiperheessä lapsi vierailee kerran kuukaudessa tavallisen perheviikonlopun merkeissä. Tukihenkilöt ja tukiperheet ovat Eksoten kouluttamia vapaaehtoisia.

Lapsiperheiden tukisuhdetoiminta

puh. 040 651 1409

[Verkkosivut](#)

12

Lasten varhaiskasvatus ja hoito

Kehitysvammaiselle autismikirjon lapsille on mahdollisuus hakea varhaiskasvatusta erityishuoltona. Lapselle on haettava ensin varhaiskasvatuspaikka asuinkunnan varhaiskasvatuspalveluista. Tämän jälkeen oikeutta erityishuoltoon haetaan erillisellä hakemuksella asuinkunnan vammaispalveluista.

Koulua käyvien 6–17-vuotiaiden on mahdollista hakea aamu-, iltapäivä- ja loma-ajan hoitoa. Hoitopalvelua ja siihen kuuluvaa kuljetuspalvelua haetaan erillisellä hakemuksella asuinkunnan vammaispalveluista.

Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale ja Taipalsaari

puh. 040 760 6089

Imatra, Parikkala, Rautjärvi ja Ruokolahti

puh. 040 573 2430

[Verkkosivut](#)

13

Opiskeluhoito

Opiskeluhoiton palveluja tarjotaan kaikissa Eksoten alueen kouluissa ja oppilaitoksissa. Palveluihin kuuluvat terveydenhuolto-, kuraattori- ja psykologipalvelut.

Palvelujen tarkoituksena on tukea ja edistää:

- Kasvua, kehitystä ja oppimista
- Psykkistä, fysisistä ja sosiaalista hyvinvointia

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja tekee terveystarkastuksia sekä antaa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää neuvontaa. Neuvontaa tarjotaan esimerkiksi mielenterveyteen, päihteisiin ja seksuaalisuuteen liittyen.

Kuraattorit neuvovat kasvuun, kehitykseen ja psykososiaalisuuteen liittyvissä asioissa. Kuraattori tukee oppilaita ja opiskelijoita ryhmätyöissä sekä auttaa opintojen keskeytymisuhan alla olevia. Psykologit tarjoavat tukea opiskeluun, oppimiseen, keskittymiseen, tunne-elämään ja käyttäytymiseen liittyviin haasteisiin.

Opiskeluhoiton työntekijöihin saa yhteyden puhelimitse, sähköpostitse tai Wilman kautta. Yhteystiedot ja lisätietoa palveluista löytää [Eksoten verkkosivulta](#).

14

Nuorten Paja

Nuorten Paja tarjoaa ryhmämuotoista työpajatoimintaa 16–29-vuotiaille ilman opiskelu- ja työpaikkaa oleville nuorille. Pajatoiminta antaa mahdollisuuden työelämän ja arjen taitojen harjoitteluun sekä oman tulevaisuuden suunnitteluun.

Nuorten Pajalla voi harjoitella yhdessä muiden nuorten kanssa esimerkiksi elämäntaitoja, ryhmässä olemista ja samalla etsiä omia vahvuuksia. Jakson aikana nuoren tukena ovat pajaohjaajat yhteistyössä oman lähiverkoston kanssa.

Nuorten paja

Nuoris- ja monitoimitalo Monari
Anni Swanin katu 7, 53100 Lappeenranta

maanantai ja perjantai: 9.00–14.00
tiistai ja torstai: 9.00–15.00

puh. 040 651 4110, 040 651 1584
040 139 0412

[Verkkosivut](#)

15

Ammattiopisto Luovi

Ammattiopisto Luovi on ammatillinen erityisoppilaitos. Opiskelijoiksi valitaan peruskoulun suorittaneita henkilöitä, jotka tarvitsevat opinnoissa tai työllistymisessä ohjausta ja tukea. Tuen tarve voi johtua esimerkiksi sairaudesta, vammasta tai oppimisvaikeudesta.

Luovissa voi osallistua valmentavaan koulutukseen, suorittaa ammatillisen tutkinnon tai sen osia sekä hankkia osaamista tietyltä alalta. Ammattiopisto Luovissa toimitaan pienryhmissä ja opiskelijoille tehdään yksilöllinen opiskelusuunnitelma. Suunnitelmassa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteet, mielenkiinnon kohteet, osaaminen, harrastuneisuus ja vahvuudet.

Vastuuopettajat, ohjaajat ja opiskeluhyvinvointihenkilöstö tukevat opiskelijaa koko opintojen ajan. Henkilöstöön kuuluvat esimerkiksi opintoneuvoja ja työhön valmentaja. Henkilöstö tekee yhteistyötä myös opiskelijan lähiverkoston kanssa. Opiskelu Luovissa on maksutonta.

Ammattiopisto Luovi

Koulukatu 5 B, 55100 Imatra
puh. 040 319 3552

Pohjolankatu 12 C, 53100 Lappeenranta
puh. 040 319 3192

[Verkkosivut](#)

16

Ohjaamo

Ohjaamo on maksuton, kaikille alle 30-vuotiaille avoin palvelupiste, joka palvelee ilman ajanvarausta.

Ohjaamosta saa tietoa, ohjausta ja neuvontaa

- Ammatinvalintaan, kouluttautumiseen ja työllistymiseen
- Asumiseen, toimeentuloon ja etuuksien hakemiseen
- Arjenhallintaan, vapaa-aikaan ja hyvinvointiin

Työntekijät keskustelevat Ohjaamoon saapuvan nuoren kanssa ja auttavat häntä yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Ohjaamossa eri alojen ammattilaiset tekevät tiivistä yhteistyötä, joten palvelut ovat helposti saatavissa yhdestä paikasta. Nuori voi myös käyttää Ohjaamossa Kelan ja TE-toimiston palveluja. Etelä-Karjalan alueen nuoria palvelee kaksi toimipistettä, jotka sijaitsevat Lappeenrannassa ja Imatralla.

Ohjaamo

Einonkatu 10, 55100 Imatra
puh. 040 735 7926

[Verkkosivut](#)

Anni Swanin katu 7, 53100 Lappeenranta
puh. 0400 154 661

[Verkkosivut](#)

17

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on tarkoitettu alle 29-vuotiaille, jotka tarvitsevat tukea ja neuvontaa elämän eri osa-alueilla. Nuorta voidaan tukea esimerkiksi opiskeluun, työhön, vapaa-aikaan ja elämäntaitojensa hallintaan liittyen sekä hakeutumisessa mielenterveys- ja päihdepalvelujen piiriin.

Etsivä nuorisotyö on työntekijän ja nuoren välistä yhteistyötä, jonka lähtökohdaksi on vapaaehtoisuus sekä nuoren toiveet ja tavoitteet. Palvelu on maksutonta ja nuoren suostumuksella voidaan tehdä yhteistyötä nuoren lähiverkoston sekä eri toimijoiden kanssa.

Etsivän nuorisotyöhön saa yhteyden puhelimitse tai toimipisteessä käymällä. Yhteyttä voi ottaa nuori, huoltaja tai yhteistyökumppani.

Imatra

Nuorisotila Hengaamo
Einonkatu 10, 55100 Imatra
puh. 020 617 7405, 020 617 7402

Lappeenranta

Nuoris- ja monitoimitalo Monari
Anni Swanin katu 7, 53100 Lappeenranta
puh. 040 680 5109, 040 680 5694
040 173 2783

Lemi

Tapiolan nuorisotila
Tapiolankatu 5, 54710 Lemi
Nuorisotila Lämppäri
Raikulitie 35, 54850 Kuukanniemi
puh. 0400 649 884, myös WhatsApp

18

Luumäki

Nuorisotila Jemma
Linnalantie 27, 54500 Taavetti
puh. 040 173 2783

Parikkala

Laptuote-säätiö
Kiipolantie 2, 59100 Parikkala
puh. 040 723 7228

Rautjärvi

Asemanseudun nuorisotila
Urheilijankatu 9, 56610 Rautjärvi
Simpeleen nuorisotila
Simpeleentie 12, 56800 Simpele
puh. 040 581 1665

Ruokolahti

Nuorisotoimisto Nurkka
Metsolantie 7, 56100 Ruokolahti
puh. 044 449 1275

Savitaipale

Nuorisotila Morova
Hallitie 3, 54800 Savitaipale
puh. 040 715 2536

Taipalsaari

Nuorisotalo Helmi
Kuhatie 3, 54915 Saimaanharju
puh. 040 674 3755, myös WhatsApp

19

Me-talo

Lappeenrannan Me-talossa järjestetään kaikille avointa ja maksutonta toimintaa kaikenikäisille. Toimintaa järjestetään yhteistyössä vapaaehtoisten, alueen yhdistysten sekä julkisen sektorin toimijoiden kanssa. Me-talon henkilökunta on paikalla arkipäivisin ja toimintaa järjestetään myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Lapset ja lapsiperheet ovat olennainen osa Me-talo Lappeenrannan toimintaa. Perhekerhot kokoontuvat viikoittain ja talossa järjestetään myös muuta monipuolista toimintaa lapsiperheille. Viikoittaisen ohjelman lisäksi toiminnassa korostuvat erilaiset teemapäivät ja tapahtumat. Myös kaupunkilaisilla on mahdollisuus järjestää Me-talossa toimintaa, jonka järjestämisessä työntekijät voivat auttaa.

Nuorilla on mahdollisuus järjestää itse Me-talossa yhteisöllistä toimintaa oman kiinnostuksen tai harrastuksen pohjalta. Me-talossa järjestetään myös koulupäiviä sekä erilaisia tapahtumia ja kokoontumisia. Me-talo koordinoi lyhytkestoisia työ- ja avustamistehtäviä, joihin nuoret voivat halutessaan osallistua.

Me-talo Lappeenranta

Kauppakeskus Opri, 2. krs.
Valtakatu 30, 53100 Lappeenranta
puh. 050 448 7832

[Verkkosivut](#)

me.
talo

20

3

AIKUISTEN PALVELUT**Aikuisten keskus**

Aikuisten keskuksen palvelut ovat tarkoitettu täysi-ikäisille psykososiaalista tukea tarvitseville henkilöille. Aikuisten keskuksessa palvelevat aikuissosiaalityö sekä psykososiaalinen kuntoutus. Imatran keskukselta saa myös mielensterveys- ja päihdepalveluja.

Palvelujen asiakaaksi pääsee ilman lähetettä. Aikuisten keskuksen palveluohjaajiin saa yhteyden puhelimitse, sähköpostitse, [Eksoten sähköisen asiointipalvelun](#) kautta tai käymällä toimipisteessä.

Aikuisten keskus

Tainionkoskentie 1, 2. krs
55100 Imatra

Valtakatu 51, 3. krs
53100 Lappeenranta

puh. 05 352 5926
arkipäivisin 8.00–16.00

[Verkkosivut](#)

eksote

22

Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityössä tarjottavia palveluja ovat

- Palvelutarpeen arviointi
- Tukeminen ja ohjaaminen:
 - Raha-asoiden, elämänhallinnan ja asumisen haasteissa
 - Työllistymisessä, päihteettömyydessä ja kuntoutumisessa
- Taloudellinen ja sosiaalinen tuki kriisitilanteissa
- Sosiaalipalveluihin ja etuuksiin liittyvä ohjaus ja neuvonta
- Yksilöllinen täydentävä ja ennaltaehkäisevä toimeentulotuki

Palvelujen piiriin pääsee ottamalla yhteyttä aikuissosiaalityön yhteyshenkilöön. Yhteyshenkilö ohjaa asiakkaan oman kunnan sosiaalityön piiriin ja voi tarvittaessa olla mukana ensimmäisessä tapaamisessa.

Aikuissosiaalityö

Yhteyshenkilö, palveluohjaaja
puh. 040 651 3999

arkipäivisin: 8.30–11.30

[Verkkosivut](#)

Tuettu asuminen

Asiakkaille voidaan järjestää tukiasunto osana psykososiaalista kuntoutusta. Lappeenrannassa toimii tuetun asumisen työryhmä ja tukiasumiseen tarkoitetut ryhmäkodit sijaitsevat Lappeenrannassa ja Savitaipaleella. Asuntoihin haetaan tukiasuntohakemuksella. Lisätietoja palveluista saa soittamalla kuntoutuskoordinaattorille.

Ryhmätoiminta

Eksote järjestää kaikille autismikirjon henkilöille avointa ryhmätoimintaa, kuten Asperger-ryhmää ja Nepsy-kahvila -toimintaa. Lisätietoja palveluista ja ajankohtaisesta ryhmätarjonnasta saa soittamalla tiimivastaavalle.

Psykososiaalinen kuntoutus

Liikkuva toiminta
puh. 040 651 3804, 040 127 4256

Tuettu asuminen
puh. 040 651 3913

Ryhmätoiminta
puh. 044 791 4768

[Verkkosivut](#)

Psykososiaalinen kuntoutus

Aikuisten psykososiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on

- Tukea voimavarojen tunnistamisessa ja vahvistamisessa
- Vahvistaa arjenhallintaa ja kykyä huolehtia hyvinvoinnista
- Tarjota onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa itsetuntoa
- Vahvistaa halua ja motivaatiota päästä eteenpäin
- Tukea kohti opintoja, työelämää ja osallisuutta yhteiskunnassa

Palvelut myönnetään yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin ja kuntoutussuunnitelman perusteella. Arvioinnin ja suunnitelman laatinnut tahot ohjaa asiakkaan tarvittavien kuntoutuspalvelujen piiriin.

Kuntouttava päivätoiminta

Päivätoimintaa järjestetään Imatralla, Joutsenossa, Lappeenrannassa, Luumäellä, Parikkalassa, Rautjärvellä ja Ruokolahdella. Palveluihin kuuluvat ryhmä- ja päivätoiminta, toiminnallisuuden arviointi, toiminta- ja psykofyysinen terapia ja neuropsykiatrinen valmennus.

Liikkuva toiminta

Liikkuva toiminta tarjoaa asiakkailleen psykososiaalisia palveluja koti- ja vastaanottokäynteinä. Autismikirjon henkilöitä palvelee kolme työryhmässä työskentelevää neuropsykiatrista valmentajaa. Toimipisteet palvelevat Imatran ja Lappeenrannan Aikuisten keskuksissa sekä lisäksi Joutsenossa ja Sammonlahdessa.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Neuropsykiatrinen työryhmä

Työryhmä vastaa yli 18-vuotiaiden neuropsykiatristen häiriöiden arvioinnista sekä hoidon ja kuntoutuksen suunnittelusta Eksoten alueella. Työryhmä toimii mielenterveys- ja päivistystyöyksikön yhteydessä ja asiakkaaksi pääsee ottamalla yhteyttä työryhmään.

Vastaanotot

Vastaanotot toimivat terveys- ja hyvinvointiasemilla. Ne vastaavat yli 18-vuotiaiden mielenterveys- ja päihdepalveluista. Asiakkaaksi pääsee ilman lähetettä ottamalla yhteyttä asiakaspalveluun.

Päivistystyöpoliklinikka

Poliklinikka vastaa yli 18-vuotiaiden ympärivuorokautisista mielenterveys- ja päihdepäivistystyöpoliklinikasta. Poliklinikka tarjoaa myös neuvontaa sekä ohjaa asiakkaan tarvittavien palvelujen piiriin. Asiakkaaksi pääsee ilman lähetettä käymällä paikan päällä tai ottamalla yhteyttä asiakaspalveluun. Päivistystyöpoliklinikan yhteydessä toimii myös neuropsykiatrinen työryhmä, päihdekliniikka, terveysneuvontapiste, nuorten aikuisten työryhmä, työkyvyn arviointi ja konsultatiivipoliklinikka.

Päihdekliniikka

Päihdekliniikka vastaa yli 18-vuotiaiden päihteidenkäyttäjien, peliriippuvaisten sekä heidän läheistensä palveluista. Päihdekliniikka toimii ajanvarauksella mielenterveys- ja päivystysyksikön yhteydessä.

Neuropsykiatrinen työryhmä

puh. 044 791 4700, 040 194 4895

Mielenterveys- ja päihdepäivystyksen poliklinikka

Etelä-Karjalan keskussairaala
Valto Käkelän katu 1, L-siipi,
53130 Lappeenranta
puh. 05 352 4610

Päivystys ilman ajanvarausta
maanantai–perjantai: 8.00–17.00

Muina aikoina aikuispsykiatrian PS1-osastolla

Päihdekliniikka ajanvarauksella
maanantai–perjantai: 8.00–16.00

Imatran mielenterveys- ja päihdepäivystyksen poliklinikka

Tainionkoskentie 1, 55100 Imatra
puh. 05 352 4610

Päivystys ilman ajanvarausta
maanantai–perjantai: 8.00–16.00

Muina aikoina aikuispsykiatrian PS1-osastolla

Päihdekliniikka ajanvarauksella
maanantai–perjantai: 8.00–15.30

4

VAMMAISPALVELUT

Iso apu -palvelukeskus

Iso apu -palvelukeskuksen palvelut ovat tarkoitettu vammais- ja ikäihmissivut ja tarvitseville henkilöille, heidän läheisilleen sekä ammattilaisille.

Palvelukeskuksen palveluja ovat:

- Palveluohjaus ja neuvonta
- Palvelutarpeen arviointi ja palvelusuunnitelman laatiminen
- Avustaminen palveluiden ja etuuksien hakemisessa
- Jatko-ohjaus

Palveluohjaus toimii ilman ajanvarausta. Halutessaan ajan voi varata sähköisesti [Eksoten asiointipalvelussa](#) tai puhelimitse.

Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale, Taipalsaari

Kauppakatu 63, 53100 Lappeenranta
puh. 040 760 6089, 040 651 1808, 040 198 8911

Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti

Esterinkatu 10, 55100 Imatra
puh. 040 573 2430, 040 651 3936

[Verkkosivut](#)

Vammaispalvelut

Vammaispalvelujen tavoitteena on asiakkaan elämänlaadun, toimijuuden ja osallisuuden lisääminen. Vammaispalveluihin kuuluvat

- Henkilökohtainen apu, kuljetuspalvelut ja asumispalvelut
- Päiväaikainen toiminta
- Tukisuhdetoiminta ja sopeutumisvalmennus

Henkilökohtainen apu

Vammaiselle autismikirjon henkilölle voidaan myöntää henkilökohtainen avustaja. Avustaja tukee arjen toimissa, joihin avustettava ei itse kykene vamman tai sairauden vuoksi. Avustaja voi tarjota tukea esimerkiksi kotona, töissä, opiskelussa tai harrastuksissa. Henkilökohtaisen avun palveluihin eivät kuulu hoiva- tai hoitotehtävät.

Kuljetuspalvelut

Vaikeavammaiselle autismikirjon henkilölle voidaan myöntää oikeus kuljetuspalveluun, jos henkilön vamma tai sairaus estää tai vaikeuttaa merkittävästi liikkumista ja julkisten kulkuvälineiden käyttöä.

Asumispalvelut

Asumispalvelujen tavoite on mahdollistaa asiakkaan tuettu itsenäinen asuminen. Itsenäisen asumisen tueksi voidaan järjestää esimerkiksi ohjausta ja hoitoa kotikäynnillä tai tietokoneen etäyhteydellä. Asumispalvelut voidaan järjestää asumisyksikössä sellaisille asiakkaille, joille tuettu itsenäinen asuminen ei takaa riittävää apua ja tukea.

Päiväaikainen toiminta

Päiväaikainen toiminta on tarkoitettu henkilöille, joille on myönnetty eläke tai kuntoutustukea työkyvyttömyyden tai sairauden perusteella. Toimintaa järjestetään Eksoten alueella yhdeksässä toimintakeskuksessa ja yhdessä työvalmennuskeskuksessa. Palveluihin kuuluvat päivätoiminta, työtoiminta ja tuettu työllistyminen

Päivätoiminta on tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat arjessaan paljon tukea. Toiminnan tavoitteena on tarjota virikkeellistä toimintaa sekä tukea omatoimisuutta ja osallisuutta. Toiminta voi olla esimerkiksi liikuntaa, luovaa toimintaa ja arjen taitojen harjoittelua.

Työtoimintaa voi tehdä vammaispalvelujen toimintakeskuksessa tai tavallisella työpaikalla. Toiminnan tavoitteena on ylläpitää ja edistää toiminta- ja työkykyä. Toiminnan sisältöön vaikuttavat asiakkaan toiveet ja voimavarat sekä työnantajan tarpeet. Työtoiminnasta maksetaan työosuusrahaa ja kyseeseen voi tulla lyhyt kokeilujakso tai jatkuva toimintaa. Vammaispalvelujen tuetun työn ohjaaja tarjoaa tukea sekä asiakkaalle että työelämän edustajalle.

Tuetun työllistymisen palvelu edistää asiakkaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Palveluissa tarjotaan tukea ja ohjausta työmahdollisuuksien selvittämisessä, työnhaussa ja työtehtävissä työsuhteen aikana. Tuetun työn ohjaaja tarjoaa tukea työsuhteen aikana asiakkaalle, työntekijälle ja työnantajalle heidän tarpeidensa mukaisesti.

Kehitysvammapoliklinikka

Kehitysvammapoliklinikalla tarjotaan tukea, neuvontaa ja ohjausta kehitysvammaisuuteen ja autismikirjon häiriöihin liittyvissä kysymyksissä. Poliklinikka palvelee kehitysvammaisia autismikirjon henkilöitä ja heidän läheisiään. Poliklinikkaan voi ottaa yhteyttä kuntoutukseen sekä elämäntilanteen ja toimintakyvyn muutoksiin liittyvissä asioissa. Kehitysvammapoliklinikan palvelut ovat maksuttomia ja niihin pääsee sosiaali- tai terveyspalveluiden lähetteellä.

Kehitysvammapoliklinikan palvelut:

- Lääkärin vastaanotto
- Lääkinnällisen kuntoutuksen arviointi ja seuranta
- Palvelutarpeen arviointi, kuntoutussuunnitelman laatiminen
- Autismikirjon kuntoutusohjaajan palvelut
- Arviointi-, ohjaus- ja terapiakäynnit asiakkaan arkiympäristössä
 - Toiminta-, puhe- ja fysioterapia
- Kehitysvammaisten erityishuoltopalvelujen ohjaus ja neuvonta
- Koulutus, ryhmäohjaus ja neuvonta

Kehitysvammapoliklinikka

Koulukatu 14
53100 Lappeenranta
puh. 044 791 4881

Tukisuhdetoiminta

Itsenäisesti tai vanhempien kanssa asuvalle vammaiselle autismikirjon henkilöille voidaan myöntää tukihenkilö. Tukihenkilö tarjoaa tukea arjessa kuten harrastuksissa tai ruoanlaiton ja kaupassa asioiden harjoittelussa. Asiakas voi tavata tukihenkilöä 1–5 kertaa kuukaudessa.

Sopeutumisvalmennus

Vammaiselle henkilölle ja hänen lähipiirilleen voidaan myöntää sopeutumisvalmennusta. Sopeutumisvalmennuksen palveluihin kuuluvat esimerkiksi kommunikaatiota vahvistavat tukiviittomakurssit ja PRT-ohjaus.

Kuntoutusohjaus

Kuntoutusohjaajat tarjoavat ohjausta ja tukea autismikirjon henkilöille sekä heidän läheisilleen. Toiminnan tavoitteena on etsiä keinoja itsenäiseen ja laadukkaaseen elämään rajoitteista huolimatta. Kuntoutusohjaus on asiakkaalle maksutonta ja ohjausta voi saada ole-malla suoraan yhteydessä erityishuollon- tai kuntoutusohjaajaan. Yhteyttä voivat ottaa asiakkaat, heidän omaisensa tai lähityöntekijät ja muut ammattihenkilöt.

Kuntoutusyksikkö

Koulukatu 14,
53100 Lappeenranta

Nuorten ja aikuisten autismikirjon kuntoutusohjaaja
puh. 040 651 1287

Kehitysvammaisten erityishuollonohjaaja
puh. 044 791 4881

Lasten kuntoutusohjaaja
puh. 044 791 5608

Seksuaaliterapia

Seksuaaliterapiassa käsitellään kysymyksiä, ajatuksia ja ongelmia, jotka liittyvät seksuaalisuuteen. Seksuaaliterapiaa on tarkoitettu kaikenikäisille ja erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille ja se on osa ihmisen kokonaisvaltaista hoitoa. Seksuaaliterapeutille voi varata ajan itse tai hoidosta vastaava ammattihenkilö. Käynnit ovat asiakkaalle maksuttomia.

Seksuaaliterapiassa käsiteltäviä asioita voivat olla

- Sairastuminen ja vammautuminen
- Raskaus, lapsettomuus
- Seksuaalisuuteen liittyvä epävarmuus ja haluttomuus
- Lapsen ja nuoren seksuaalisen kasvun tukeminen
- Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus
- Orgasmivaikeudet, erektiovaikeudet, herkkä siemensyöksy
- Uskonto, arvot ja asenteet seksuaalisuudessa
- Seksuaalinen kaltoinkohtelu tai väkivalta

Kuntoutusyksikkö

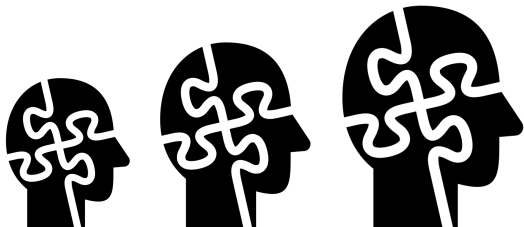
Koulukatu 14
53100 Lappeenranta

Seksuaaliterapeutti (NACS)
puh. 040 146 3269

5

TYÖN JA OPINTOJEN TUKIPALVELUT

Nuorten Ystävät

Nuorten Ystävät tarjoavat asumispalveluja Imatralla kahdessa eri yksikössä. VillaKareliä on tehostetun palveluasumisen yksikkö aikuisille ja PikkuKareliä on pienryhmäkoti lapsille ja nuorille. Palvelut ovat henkilöille, jotka tarvitsevat arjessaan laaja-alaista tukea ja ohjausta esimerkiksi kehitysvammasta, neuropsykiatrisesta häiriöstä tai mielenterveyden haasteista johtuen.

Palveluissa otetaan huomioon asiakkaan tarpeet ja toiveet. Asiakkaat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja lähipiirin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Neuropsykiatrisen ohjauksen ja yksilöllisen suunnittelun avulla asiakkaat oppivat käyttämään voimavarojaan ja suuntaamaan toimintansa tulevaisuuteen.

VillaKareliassa järjestetään monipuolista harrastetoimintaa, toiminnallisia ryhmiä sekä työ- ja päivätoimintaa. Toiminta vahvistaa ja ylläpitää asiakkaiden toimintakykyä, sosiaalisia taitoja, aktiivisuutta ja osallisuutta sekä tukee asiakkaiden kuntoutustavoitteita.

PikkuKarelian kasvatuksellisen kuntoutuksen ja monipuolisen toiminnan tavoitteena on lasten toimintakyvyn ja omatoimisuuden lisääminen, sosiaalisten taitojen sekä elämäntilanteen kehittyminen. Asiakkaalle laaditaan kuntoutussuunnitelman perusteella yksilöllinen viikko-ohjelma.

Tuetun työllistymisen palvelut

Tuetun työllistymisen palveluja käyttävät työttömät henkilöt, joilla on useampia työllistymistä vaikeuttavia tekijöitä. Asiakkaita voivat olla esimerkiksi osatyökykyiset henkilöt, joiden työllistyminen on vaikeutunut vammasta tai sairaudesta johtuen. Asiakkaan työttömyys voi olla pitkittynyt myös elämäntilanteesta tai sosiaalisista syistä johtuen.

Palveluissa tuetun työllistymisen asiantuntija selvittää yksilöllisesti asiakkaan työ- ja toimintakyvyn sekä kartoittaa asiakkaan kuntoutusmahdollisuudet. Tarkoituksena on löytää jokaiselle asiakkaalle yksilöllinen reitti työelämään.

Palveluissa asiakkaita tuetaan ja ohjataan työmahdollisuuksien selvittämisessä ja työnhaussa sekä työn alkuvaiheessa käytännön työtehtävissä. Tuetun työn ohjaaja tukee myös työyhteisöä ja työnantajaa. Ohjaajan antama tuki jatkuu tarvittaessa koko työsuhteen ajan.

Palveluissa tehdään yhteistyötä eri toimijoiden kuten TE-palvelujen kanssa. Palvelut, joilla asiakasta voidaan auttaa ovat esimerkiksi; kuntouttava työtoiminta, työ- ja koulutuskokeilu, palkkatuki, työkyvyn arviointi sekä työvoiman palvelukeskus.

Työvoiman palvelukeskus

Työvoiman palvelukeskus tukee työllistymistä tarjoamalla TE-toimiston, Eksoten ja Kelan palveluja. Palvelujen asiakkaaksi pääsee ottamalla yhteyttä TE-toimistoon, Eksoten sosiaalipalveluihin, jotka ohjaavat asiakkaan palvelujen piiriin.

Työvoiman palvelukeskuksessa arvioidaan asiakkaan ammatillista osaamista, työllistymiseen vaikuttavaa sosiaalista tilannetta, terveydentilaa sekä työ- ja toimintakykyä. Arvioinnin jälkeen asiakkaalle laaditaan työllistymissuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan yksilöllinen palvelukokonaisuus, joka edistää työllistymistä tai koulutukseen pääsyä.

Työvoiman palvelukeskus

Koulukatu 5–7, 53100 Lappeenranta
Tainionkoskentie 1, 55100 Imatra
puh. 040 835 3134

39

Sosiaalinen työllistäminen

Sosiaalisen työllistämisen palvelut edistävät työllistämispalvelujen välistä yhteistyötä. Lisäksi ne koordinoivat kuntouttavan työtoiminnan, työkokeilun ja palkkatuen paikkahallintaa. Tavoitteena on löytää työttömille heidän työllistymistään parhaiten tukevia palveluja ja reittejä työelämään.

Henkilökunta auttaa asiakasta selvittämään yksilöllisesti sopivan palvelun. Henkilökunta voi myös auttaa esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan tai palkkatukityön löytämisessä.

Sosiaalinen työllistäminen

Koulukatu 5–7, 2. krs
53100 Lappeenranta

Kuntouttava työtoiminta
puh. 040 651 1689

Palkkatukityö
puh. 040 157 6772, 040 017 5738

Yksilövalmennus
puh. 040 651 1332

40

Työelämäosallisuuden tuki

Palveluihin kuuluvat kuntouttava työtoiminta, avotyötoiminta ja yksilövalmennus. Asiakkaat ovat työttömiä työnhakijoita ja psykososiaalista kuntoutusta tarvitsevia henkilöitä. Toiminnalla kehitetään ja tuetaan asiakkaiden työ- ja toimintakykyä, elämänhallintaa sekä työllistymismahdollisuuksia.

Palveluihin kuuluvat palveluohjaus sekä asiakkaan arviointiin ja kuntoutumiseen osallistuminen. Palvelussa järjestetään ryhmä- ja päivätoimintaa, jonka tarkoituksena on vahvistaa asiakkaiden arjenhallintataitoja.

Työtoimintaa toteutetaan kahdella eri työpajalla. Työtoimintaan kuuluvat esimerkiksi muutto-, kuljetus- ja varastointipalvelu, rakennus- ja kunnossapitotyöt sekä puu- ja metallipajoissa korjaus ja entisöintityöt.

Työelämäosallisuutta tukevat palvelut

Tukkikatu 5, 53900 Lappeenranta
puh. 040 651 1688

Työpaja Parkki

Tukkikatu 5, 53900 Lappeenranta

Työpaja Joutseno

Putkinotkantie 2, 54100 Joutseno

41

SaimaanVirta

SaimaanVirta järjestää työllistymiseen liittyviä palveluja, joihin kuuluvat NUOTTI-valmennus, kuntouttava työtoiminta, työpajatoiminta, palkkatuettu työ ja työkokeilu.

NUOTTI-valmennus

Valmennus on tarkoitettu alle 30-vuotiaille jotka

- Eivät opiskele tai ole töissä
- Eivät suorita asevelvollisuutta tai vietä suunniteltua väliavuotta
- Eivät toimintakyvyltään pysty suunnittelemaan tulevaisuutta tai pääsemään opiskelemaan ja työelämään

NUOTTI-valmennuksessa nuori saa itselleen henkilökohtaisen valmentajan, jota tavataan säännöllisesti. Nuori voi tavata valmentajaa 20 kertaa viiden kuukauden aikana. Tapaamisten tavoitteena on lisätä nuoren ymmärrystä elämäntilanteestaan, taidoistaan ja vahvuksistaan sekä kannustaa nuorta suunnittelemaan tulevaisuuttaan. Valmennus on maksuton ja siihen pääsee ottamalla yhteyttä Kelaan.

42

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavaan työtoimintaan sisältyy työ- ja yksilövalmennusta sekä ryhmätoimintaa. Työtoimintaa järjestetään useassa eri toimipisteessä ja työtehtävät räätälöidään työkyvyn, toiveiden ja tavoitteiden mukaan. Työtoimintaa on 4–8 tuntia päivässä, 1–4 päivää viikossa. Palveluun ohjaututaan Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskuksen kautta.

Kuntouttava työtoiminta tarjoaa

- Mielekästä toiveiden ja osaamisen mukaista toimintaa
- Voimavarojen, työelämätaitojen ja työkyvyn vahvistusta
- Koulutus- ja ammattivaihtoehtojen kartoittamista

Työtehtäviä ovat

- Puu-, metalli- ja tekstiilityöt
- Kierrätysmateriaalin käsittelyyn liittyvät tehtävät
- Kiinteistön kunnossapito- sekä remontointi-, rakennustyöt
- Puutarhanhoito
- Asiakaspalvelu
- Muuttotyöt

43

Työpajat

Toimintaa järjestetään Imatran alueen työttömille, osatyökykyisille ja työhön kuntoutuville viidellä eri työpajalla. Tavoitteena on luoda innostavaa, mielenkiintoista ja yksilöllisesti järjestettyä toimintaa. Työpajatoiminta sisältää käytännönläheistä työskentelyä asiakaskohteissa, työ- ja yksilövalmennusta, ryhmätoimintaa sekä koulutuksellisia osioita.

Grafiikkapajalla opetellaan käyttämään ohjelmistoja, joiden avulla tehdään erilaisia esitteitä, markkinointimateriaaleja sekä kuva- ja tekstiilitulosteita. Keikkapajalla tehdään tilaustöitä yksityisille, yrityksille ja yhteisöille, sekä vastataan yhdistyksen toimitilaan liittyvistä kunnostustöistä.

Kotityöpalveluyksikkö tuottaa koti- ja siivouspalveluja yksityisille henkilöille, yrityksille ja yhteisöille. Ruokapalvelupaja ylläpitää lounasruokalaa ja kahvilaa, jossa valmistetaan ja tarjotaan päivittäinen lounas. Tekstiilipajalla tekstiili- ja vaatetusalausta kiinnostuneet pääsevät tekemään kodin tekstiilien ompelutöitä, alihankintatöitä ulkopuolisille asiakkaille ja työpajan omaa tuotantoa.

Vanhustyön pajan osallistujat käyvät Imatran palvelutaloyhdistys ry:n palveluasumisessa avustamassa asiakkaita viriketoiminnassa. Työkokeilijat pääsevät halutessaan tutustumaan sairaanhoitajan, lähihoitajan ja vanhustyöntekijän tehtäviin.

44

Nuoret töihin!

Palvelun tarkoituksena on auttaa työtöntä nuorta etsimään työtä tai työllistämään itsensä yrittäjänä.

Tavoitteena on alle 30-vuotiaan nuoren

- Työllistyminen avoimille työmarkkinoille kuuden kuukauden sisällä palvelun aloittamisesta
- Työllistyminen avoimille työmarkkinoille yhden kuukauden jälkeen tutkintoon johtaneesta koulutuksesta valmistumisesta
- Toteuttamiskelpoisen liiketoimintasuunnitelman laatiminen ja itsensä työllistäminen palvelun aikana

Kohderyhmä on alle 30-vuotiaat nuoret

- Joiden palvelutarpeen arvion mukaan oletetaan työllistyvän avoimille työmarkkinoille
- Viimeistä vuotta tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai ammatillisessa erityisoppilaitoksessa opiskelevat, joiden arvioidaan hyötyvän palveluista

Palveluun ohjaututaan TE-palvelujen kautta.

45

Palkkatuettu työ

Palkkatuetussa työsuhteessa on mahdollisuus tehdä

- Puu-, metalli- ja tekstiilityöitä
- Kierrätysmateriaalin käsittelyyn liittyvät tehtävät
- Kiinteistön kunnossapito- sekä remontointi-, rakennustöitä
- Asiakaspalvelua

Palveluun ohjaututaan TE-toimiston ja Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskuksen kautta.

Työkokeilu

Työkokeilu on jakso, jonka avulla voi palata työelämään pitkän tauon jälkeen tai kokeilla kokonaan uuden alan töitä. SaimaanVirran työkokeilupaikeista kiinnostunut voi ottaa yhteyttä Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskukseen.

Työtoiminta, Nuotti-valmennus, Nuoret Töihin!

puh. 040 835 1753

Palkkatuettu työ, työkokeilu

puh. 050 435 9676

[Verkkosivut](#)

46

Klubitalo

Klubitalo on avoin yhteisö, jonka jäseneksi ovat tervetulleita kaikki 18–65-vuotiaat, jotka tarvitsevat tukea arkielämän haasteissa. Klubitalo-toiminta perustuu kansainväliseen malliin, jonka tavoitteena on parantaa jäsentensä elämänlaatua ja tukea heidän paluutaan opintoihin ja työelämään.

Klubitalon toiminta on tasavertaista ja kaikkien panos toimintaan on yhtä tärkeä. Toiminnan suunnittelu, toteutus ja päätökset tehdään yhteisönä, jossa jokainen saa mahdollisuuden kuulla ja tulla kuuluksi. Jäsenyys ja toiminta on maksutonta.

Imatran Klubitalon päivittäinen toiminta rakentuu yhteisöä ylläpitävien työtehtävien varaan. Työtehtävien lisäksi talolla vietetään aikaa yhdessä sekä järjestetään vapaa-ajan toimintaa ja tapahtumia.

Jäsenten ohella yhteisöön kuuluu Klubitalolla työskenteleviä työ- ja opintovalmentajia. Valmentajien tehtävänä on edistää osallistujien paluuta työelämään sekä tukea opintoja haasteellisessa elämäntilanteessa.

47

Opintojen tuki

- Opintovalmentaja
- Oppilaitosyhteistyö, kontakti opiskelijan ja oppilaitoksen välillä
- Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- Vertaistuki, opiskelijaryhmät ja osaamisen jakaminen
- Opintojen suunnittelu ja aikataulutus, opiskelutekniikat

Työllistymisen tuki

- Työelämätaitojen harjoittelu ja ylläpito Klubitalon arjessa
- Henkilökohtainen työvalmennus ja työllistymisen suunnittelu
- Yhteistyö alueen toimijoiden ja TE-palvelujen kanssa
- Kontakti työnantajan ja uuden työntekijän välillä
- Tuki uuden työn alussa

Imatran Klubitalo

Suntionkuja 2, 55120 Imatra
puh. 050 469 8986

[Verkkosivut](#)

48

Heikintalo

Heikintalo on voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen yhdistys, jonka toiminnan tavoitteena on vahvistaa työelämäosallisuutta, yhteisöllisyyttä ja osallistumismahdollisuuksia. Toiminta on maksutonta ja se on suunnattu 18–62-vuotiaille henkilöille, jotka tarvitsevat tukea arkeen, työllistymiseen tai opiskeluun.

Heikintalon toiminnan ydin on toiminnallinen työpainotteinen päivä, jossa osallistujat voivat tehdä toimisto-, keittiö-, kanttiini-, kiinteistönhoito- ja siivoustöitä. Työpainotteisen toiminnan lisäksi Heikintalolla järjestetään ryhmä-, opinto- ja vapaa-ajan toimintaa. Toimintaan rekisteröityneet voivat syödä arkisin Heikintalolla edullisen lounaan sekä osallistua retkille, juhliin ja vapaa-ajan toimintaan.

Heikintalo

Kahilanniementie 5, 53130 Lappeenranta
puh. 050 401 6308

maanantai ja keskiviikko: 10.00–18.00
tiistai ja torstai: 9.00–16.00
perjantai: 9.30–15.30

[Verkkosivut](#)

49

5

MUUT PALVELUT

Autismiliitto

Autismiliitto on asiantuntija- ja kansalaisjärjestö, joka edistää autis-
mikirjon henkilöiden sekä heidän läheistensä yhteiskunnallista ase-
maa. Autismiliitto pyrkii toiminnallaan lisäämään tietoutta, vähentä-
mään ennakkoluuloja, edistämään monimuotoisuuden arvostusta,
sekä esteettömyyden ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Järjestö toimii valtakunnallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa
sekä yhteistyössä tutkimushankkeiden, asiantuntijoiden ja kokemus-
osaajien kanssa. Yhteistyö syventää järjestön asiantuntijuutta ja saa
mahdollistaa uusia toimintatapoja.

Autismiliitto pyrkii vaikuttamaan päätöksentekoon, järjestää tapahtu-
mia, kampanjoita, vertaistoimintaa ja koulutuksia sekä tarjoaa neu-
vontaa ja tukea yhteistyössä jäsenyhdistysten ja muiden toimijoiden
kanssa. Lisätietoa Autismiliitosta, sen toiminnasta ja ajankohtaisista
asioista saa järjestön verkkosivulta ja sosiaalisesta mediasta.

Autismiliitto ry

Nuijamiestentie 3 B, 4.krs,
00400 Helsinki
puh. 050 370 9155

[Verkkosivut](#)

51

Silmuke

Silmuke tarjoaa mielenterveyden tutkimus- ja kuntoutuspalveluja. Sil-
mukkeessa on tarjolla psykiatrin, lastenpsykiatrin, psykoterapeutin,
psykologin, neuropsykologin sekä puheterapeutin palveluja.

Asiakkaat saavat kaikki yksilölliset palvelut nopeasti ja joustavasti
samasta paikasta. Toimipisteet sijaitsevat Lappeenrannassa, Kou-
volassa, Mikkelissä ja Savonlinnassa, mutta palvelut on mahdollista
saada myös etänä videoyhteydellä.

Silmuke

Kauppakatu 40 D, 4. kerros
53100 Lappeenranta

maanantai–torstai: 8.00–16.00
perjantai: 8.00–13.30

puh. 050 597 6804
info@silmuke.fi

[Verkkosivut](#)

53

Kela

Autismikirjon henkilöt voivat hakea Kelalta erilaisia etuuksia, joista
osa on listattu alle. Lisätietoja etuuksista ja niiden hakemisesta saa
Eksoten palveluohjajilta, Autismiliiton palveluneuvonnasta sekä Ke-
lan verkkosivuilta tai asiakaspalvelusta.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki

Lapsi voi saada vammaistukea, jos hän vammansa tai sairautensa
vuoksi tarvitsee säännöllistä hoitoa, huolenpitoa ja kuntoutusta. Hoi-
don ja huolenpidon tarpeen tulee olla tavanomaista suurempaa ja
kestää vähintään 6 kuukautta.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki

16 vuotta täyttänyt voi saada vammaistukea, jos hänen toimintaky-
kynsä on vamman tai sairauden vuoksi heikentynyt siten, että hänellä
on vaikeuksia huolehtia itsestään ja selviytyä arjen toiminnoista. Toi-
mintakyvyn tulee olla heikentynyt vähintään vuoden ajan.

Kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssit

Kela järjestää kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseja lapsille,
nuorille ja aikuisille sekä heidän perheilleen ja lähiomaisilleen. Kurs-
seilta saat tietoa sairaudestasi tai vammastasi, vertaistukea sekä tu-
kea arjen toimintoihin ja niistä suoriutumiseen. Kurssit toteutetaan
ryhmäkuntoutuksena.

52

Nyt Ratkes

Nyt Ratkes tarjoaa laadukkaita koulutus-, työnhous-, työhyvinvointi-
ja valmennuspalveluja ratkaisukeskeisellä työotteella.

Koulutuksia ovat

- Neuropsykiatrinen valmennus
- Ratkaisukeskeinen toimintamalli
- Neuropsykiatrisiin haasteisiin vastaaminen
- Tilaaajan tarpeiden mukaiset tilauskoulutukset

Työnhous- ja työhyvinvointipalveluita ovat

- Yksilö-, ryhmä- ja työyhteisön työnhousut
- Työhyvinvointipäivien ohjelmat

Valmennuspalveluita ovat

- Neuropsykiatrinen valmennus
- NLP-coaching
- Muksuoppiohjaus

Nyt Ratkes

Tainionkoskentie 68, 2.krs
55120 Imatra

puh. 050 338 6201

anne.repo@nytratkes.com

[Verkkosivut](#)

Nyt Ratkes

54

Autismikirjon palveluopas

Etelä-Karjala
Huhtikuu 2020

Lukijalle

Tähän oppaaseen on koottu tietoa Etelä-Karjalassa järjestettävistä autismikirjon henkilöiden kuntoutumista tukevista palveluista. Opas on tehty autismikirjon henkilöille, heidän läheisilleen sekä heidän kanssaan työtä tekeville henkilöille.

Tarkoituksena on antaa tietoa palvelujen sisällöstä sekä auttaa tarvittavien palvelujen löytämisessä. Oppaasta löydät palvelujen yhteystiedot, verkko-osoitteet ja ohjeet palveluihin hakeutumisesta.

Palautetta ja tietoa uusista palveluista otetaan vastaan ilomielin, koska palveluopasta päivitetään jatkossa säännöllisesti.

Helsingissä 8.4.2020
Leevi Laisi, sosionomiopiskelija

Sisällysluettelo

YLEISTÄ TIETOA PALVELUISTA	3	VAMMAISPALVELUT	28
Oikeus palveluihin	4	Iso apu -palvelukeskus	29
Palveluohjaus	4	Vammaispalvelut	30
Palvelutarpeen arviointi	5	Kehitysvammapoliklinikka	32
Koulunkäynnin tukitoimet	5	Kuntoutusohjaus	33
LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT	6	Seksuaaliterapia	34
Lastenneurologian yksikkö	7	Nuorten Ystävät	35
Lasten ja nuorten talo	8	TYÖN JA OPINTOJEN TUKIPALVELUT	36
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	9	Tuetun työllistymisen palvelut	37
Neuropsykiatrian poliklinikka	9	Työvoiman palvelukeskus	38
Kehitykselliset palvelut	9	Sosiaalinen työllistäminen	39
Perhetyö	10	Työelämäosallisuuden tuki	40
Lapsiperheiden kotipalvelu	11	SaimaanVirta	41
Lapsiperheiden tukisuhdetoiminta	12	Klubitalo	46
Lasten varhaiskasvatus ja hoito	13	Heikintalo	48
Opiskeluhoito	14	MUUT PALVELUT	49
Nuorten Paja	15	Autismiliitto	50
Ammattiopisto Luovi	16	Kela	51
Ohjaamo	17	Silmuke	52
Etsivä nuorisotyö	18	Nyt Ratkes	53
Me-talo	20		
AIKUISTEN PALVELUT	21		
Aikuisten keskus	22		
Aikuissosiaalityö	23		
Psykososiaalinen kuntoutus	24		
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	26		

1

YLEISTÄ TIETOA PALVELUISTA

Oikeus palveluihin

Autismikirjon henkilöille kuuluvat sosiaalihuollon ja terveydenhoidon peruspalvelut. Henkilölle pitää järjestää peruspalvelujen lisäksi lisäpalveluja, jos hän tarvitsee niitä esimerkiksi sairauden vuoksi.

Kehitysvammaiset autismikirjon henkilöt voivat saada kehitysvammalain mukaisia erityispalveluja. Vaikeavammaiset autismikirjon henkilöt voivat saada sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisia erityispalveluja.

Palvelujen tarve arvioidaan jokaisen palvelun kohdalla erikseen. Jos henkilö tarvitsee erityispalveluja, niin hänelle tehdään palvelusuunnitelma.

Palveluohjaus

Eksote järjestää kaikille ilmaista palveluohjausta. Ohjausta saa hyvinvointi- ja terveysasemilla, Lasten ja nuorten taloilla, Aikuisten keskuksissa ja Iso apu -palvelukeskuksissa. Ohjaukseen voi mennä ilman ajanvarausta, mutta ajan voi myös varata soittamalla.

Palveluohjauksesta asiakkaat saavat:

- Tietoa palveluista ja etuuksista
- Apua palvelujen hakemiseen
- Tietoa hyvinvoinnista, toimeentulosta ja arjenhallinnasta

4

Palvelutarpeen arviointi

Palvelutarpeen arvioinnissa työntekijä ja asiakas miettivät yhdessä, missä asioissa asiakas tarvitsee apua ja tukea. Arvioinnin jälkeen asiakkaalle tehdään palvelusuunnitelma. Palvelusuunnitelmaan kirjoitetaan tiedot asiakkaan elämäntilanteesta, toimintakyvystä ja tarvittavista palveluista.

Arviointi ja suunnitelma tehdään Eksoten toimipisteissä. Ajanvaraus tehdään soittamalla tai [Eksoten asiointipalvelussa](#). Vammaispalvelujen arviointi voidaan järjestää kotona. Kotikäynnin ajanvaraus tehdään aina soittamalla.

Koulunkäynnin tukitoimet

Autismikirjon henkilöt voivat saada tukea koulunkäyntiin. Asiakas voidaan ohjata arviointiin Eksoten palveluista. Asiakas voi myös ottaa suoraan yhteyttä Eksoten toimipisteisiin tai opiskeluhoollon työryhmään. Lisätietoa palveluista löytyy sivuilta 14 ja [Eksoten verkkosivulta](#).

2

LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

5

Lastenneurologian yksikkö

Yksikössä tutkitaan ja hoidetaan alle 16-vuotiaita, joilla epäillään tai on todettu neurologinen sairaus tai poikkeavuus. Yksikössä työskentelee neurologeja, neuropsykologeja ja sairaanhoitajia. Siellä työskentelee myös puheterapeutteja, toimintaterapeutteja, kuntoutusohjaajia ja sosiaalityöntekijöitä.

Yksikön asiakkaaksi pääsee lääkärin läheteellä. Lähetteen voi saada Eksoten toimipisteestä tai yksityiseltä terveysasemalta.

Lastenneurologian yksikkö

Valto Käkelän katu 1, G-siipi, 2.krs
53130 Lappeenranta

puh. 05 352 5340
arkipäivisin 9.00–14.00

[Verkkosivut](#)

7

Lasten ja nuorten talo

Lasten ja nuorten talosta saa Eksoten palveluja, jotka ovat tarkoitettu lapsille, nuorille ja perheille. Lasten ja nuorten talot sijaitsevat Lappeenrannassa ja Imatralla.

Lasten ja nuorten talon palveluja ovat:

- Mielenterveys- ja päihdepalvelut
- Kehitykselliset palvelut
- Kasvatus- ja perheneuvonta, perhetyö
- Lapsiperheiden kotipalvelu ja tukisuhdetoiminta

Lasten ja nuorten taloissa tehdään uusille asiakkaille alkuarviointi. Alkuarvioinnissa selvitetään mitä palveluja asiakas tarvitsee. Asiakkaaksi pääsee ilman ajanvarausta, soittamalla tai käymällä paikan päällä. Jos tuen tarve havaitaan terveydenhoidossa, päivähoidossa tai koulussa, työntekijät ottavat yhteyttä Lasten ja nuorten taloon.

Lasten ja nuorten talo

Tainionkoskentie 14, 55100 Imatra
Kasarmikatu 7, 53900 Lappeenranta

maanantai–torstai: 8.00–16.00
perjantai ja aattopäivät: 8.00–15.00

puh. 05 352 2360
arkipäivisin 9.00–15.00

[Verkkosivut](#)

8

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Palveluista saa tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta 0–17-vuotiaille, joilla on ongelmia mielenterveyden tai päihteiden käytön kanssa. Palveluissa tehdään yhteistyötä kodin ja koulun kanssa. Palveluihin kuuluu myös perheneuvonta.

Neuropsykiatrian poliklinikka

Poliklinikalta saa arviointia, hoitoa ja kuntoutusta 11–17-vuotiaille, joilla on neuropsykiatrisen poikkeavuus. Poliklinikka tekee yhteistyötä kodin ja koulun kanssa. Palveluun pääsee läheteellä esimerkiksi Lasten ja nuorten talon arvioinnin jälkeen.

Kehitykselliset palvelut

Palveluissa tutkitaan, hoidetaan ja kuntoutetaan lapsia ja nuoria, joilla on kehityksellisiä ongelmia. Ongelmat voivat olla puheessa ja kielessä. Ongelmat voivat olla myös kehityksessä, oppimisessa, tarkkaavuudessa tai vuorovaikutuksessa. Tutkimuksiin pääsee Lasten ja nuorten talon arvioinnin jälkeen sekä neuvolan, kouluterveyden- tai oppilashuollon lomakkeella.

9

Perhetyö

Perhetyö tarjoaa lyhytaikaista tukea perheiden arkeen. Sen tarkoitus on tukea vanhemmuudessa sekä lasten hoidossa ja huolenpidossa. Perhetyössä etsitään ja tuetaan perheen vahvuuksia. Perhetyön tarve arvioidaan tapauskohtaisesti.

Palveluja voidaan myöntää, jos vanhemmalla on:

- Väsymystä ja uupumusta
- Vanhemmuuden ja arjen ongelmia
- Ongelmia lapsen kasvatuksessa
- Ongelmia lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa
- Muutostilanteen tai kriisin

Lapsiperheiden perhetyö

Esterinkatu 10, 55100 Imatra
puh. 040 197 7145

Kasarmikatu 7, 53900 Lappeenranta
puh. 040 357 8690

[Verkkosivut](#)

10

Lapsiperheiden kotipalvelu

Perhe voi hakea tilapäistä kotipalvelua lyhytaikaiseen tarpeeseen. Perhe voi hakea pitkäkestoista kotipalvelua, jos vanhemmat tarvitsevat tukea lasten hoitoon. Kotipalvelun tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Arviossa mietitään, onko perheellä käytössä jokin muu palvelu tai onko heidän mahdollista saada tukea lähipiiriltä.

Kotipalvelusta peritään asiakasmaksu. Palvelua haetaan kotipalveluhakemuksella. Hakemuksen voi täyttää [Eksoten asiointipalvelussa](#).

Lapsiperheiden kotipalvelu

puh. 040 549 3386

[Verkkosivut](#)

11

Lapsiperheiden tukisuhdetoiminta

Vanhemmat voivat hakea lapselleen tukihenkilöä tai tukiperhettä, jos he eivät pysty tukemaan lasta tai pitämään hänestä huolta. Syynä tähän voi olla esimerkiksi uupumus.

Palvelun tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Arviossa mietitään, onko perheellä käytössä jokin muu palvelu tai onko heidän mahdollista saada tukea lähipiiriltä.

Tukihenkilö on aikuinen, jonka kanssa lapsi viettää aikaa. Tukihenkilöä voi tavata mukavan tekemisen parissa. Tukiperheessä lapsi voi viettää viikonlopun kerran kuussa. Tukihenkilöt ja tukiperheet ovat koulutettuja vapaaehtoisia.

Lapsiperheiden tukisuhdetoiminta

puh. 040 651 1409

[Verkkosivut](#)

12

Lasten varhaiskasvatus ja hoito

Kehitysvammaiselle autismitirjon lapsille voi hakea varhaiskasvatusta erityishuoltona. Lapselle haetaan ensin varhaiskasvatuspaikka kunnalta, jonka jälkeen voidaan tehdä hakemus erityishuoltoon.

6–17-vuotiaat koululaiset voivat hakea hoitoa aamuiksi, iltapäiviksi ja loma-ajoksi. Hoitoa ja kuljetuspalvelua haetaan erillisellä hakemuksella asuinkunnalta.

Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale ja Taipalsaari

puh. 040 760 6089

Imatra, Parikkala, Rautjärvi ja Ruokolahti

puh. 040 573 2430

[Verkkosivut](#)

13

Opiskeluhoito

Kaikki koulut tarjoavat opiskeluhoollon palveluja. Niihin kuuluvat terveydenhuollon, kuraattorin ja psykologin palvelut.

Palvelujen tarkoituksena on tukea ja auttaa:

- Kasvua, kehitystä ja oppimista
- Psykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia

Kouluterveydenhoitaja tekee terveystarkastuksia sekä antaa terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä neuvoja. Neuvoja saa esimerkiksi mielenterveyteen, päihteisiin ja seksuaalisuuteen liittyen.

Kuraattorit neuvovat kasvuun, kehitykseen ja psykososiaalisuuteen liittyvissä asioissa. Kuraattori tukee oppilaita ja opiskelijoita ryhmätyöissä. Tukea saa myös, jos opinnot uhkaavat keskeytyä.

Psykologit tukevat opiskelussa, oppimisessa ja keskittymisessä. Tukea saa myös tunne-elämään ja käyttäytymiseen liittyen.

Opiskeluhoollon työntekijöihin saa yhteyden soittamalla, sähköpostilla tai Wilman kautta.

Yhteystiedot ja lisätiedot löytyvät [Eksoten verkkosivulta](#).

14

Nuorten Paja

Nuorten Paja tarjoaa työpajatoimintaa ryhmissä 16–29-vuotiaille, joilla ei ole opiskelupaikkaa tai työtä. Pajalla voi harjoitella työelämän ja arjen taitoja sekä suunnitella omaa tulevaisuutta. Pajalla myös harjoitellaan elämäntaitoja, ryhmässä olemista sekä etsitään omia vahvuuksia. Pajalla nuorta tukevat pajaohjaajat yhdessä nuorten läheisten kanssa.

Nuorten paja

Nuoriso- ja monitoimitalo Monari
Anni Swanin katu 7, 53100 Lappeenranta

maanantai ja perjantai: 9.00–14.00
tiistai ja torstai: 9.00–15.00

puh. 040 651 4110, 040 651 1584
040 139 0412

[Verkkosivut](#)

15

Ammattiopisto Luovi

Luovi on ammatillinen erityisoppilaitos. Opiskelijaksi voi hakea peruskoulun suorittanut henkilö, joka tarvitsee ohjausta ja tukea. Tarve voi johtua esimerkiksi sairaudesta, vammasta tai oppimisvaikeudesta.

Luovissa saa valmentavaa koulutusta. Siellä voi suorittaa ammatillisen tutkinnon kokonaan tai osittain. Luovissa opiskellaan pienryhmissä ja opiskelijalle tehdään opiskelusuunnitelma. Suunnitelmassa huomioidaan opiskelijan tavoitteet, mielenkiinnon kohteet, osaaminen ja vahvuudet.

Vastuuopettajat, ohjaajat ja muu henkilöstö tukevat opiskelijaa koko opintojen ajan. Henkilöstöön kuuluvat esimerkiksi opintoneuvoja ja työvalmentaja. Henkilöstö tekee yhteistyötä lähiverkoston kanssa. Opiskelu Luovissa on maksutonta.

Ammattiopisto Luovi

Koulukatu 5 B, 55100 Imatra
puh. 040 319 3552

Pohjolankatu 12 C, 53100 Lappeenranta
puh. 040 319 3192

[Verkkosivut](#)

16

Ohjaamo

Ohjaamo on palvelupiste alle 30-vuotiaille. Palvelu on maksuton ja toimii ilman ajanvarausta.

Ohjaamosta saa tietoa, ohjausta ja neuvontaa

- Ammatinvalintaan, kouluttautumiseen ja työllistymiseen
- Asumiseen, toimeentuloon ja etuuksien hakemiseen
- Arjenhallintaan, vapaa-aikaan ja hyvinvointiin

Työntekijät keskustelevat nuoren kanssa ja auttavat häntä yksilöllisesti. Eri alojen ammattilaiset tekevät yhteistyötä ja palvelut ovat helposti saatavissa yhdestä paikasta. Ohjaamossa voi asioida myös esimerkiksi Kelan ja TE-palvelujen kanssa. Ohjaamot sijaitsevat Lappeenrannassa ja Imatralla.

Ohjaamo

Einonkatu 10, 55100 Imatra
puh. 040 735 7926

[Verkkosivut](#)

Anni Swanin katu 7, 53100 Lappeenranta
puh. 0400 154 661

[Verkkosivut](#)

17

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on tarkoitettu alle 29-vuotiaille, jotka tarvitsevat tukea ja neuvontaa. Nuori voi tarvita tukea esimerkiksi opiskeluun, työhön tai vapaa-aikaan liittyen. Nuorta tuetaan elämänhallinnassa ja autetaan tarvittavien palvelujen piiriin.

Työ on työntekijän ja nuoren yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään nuoren toiveiden ja tavoitteiden mukaan. Palvelu on nuorille maksutonta ja vapaaehtoista. Palvelua saa soittamalla tai käymällä paikan päällä.

Imatra

Nuorisotila Hengaamo
Einonkatu 10, 55100 Imatra
puh. 020 617 7405, 020 617 7402

Lappeenranta

Nuoriso- ja monitoimitalo Monari
Anni Swanin katu 7, 53100 Lappeenranta
puh. 040 680 5109, 040 680 5694
040 173 2783

Lemi

Tapiolan nuorisotila
Tapiolankatu 5, 54710 Lemi
Nuorisotila Lämppäri
Raikulitie 35, 54850 Kuukanniemi
puh. 0400 649 884, myös WhatsApp

18

Luumäki

Nuorisotila Jemma
Linnalantie 27, 54500 Taavetti
puh. 040 173 2783

Parikkala

Laptoote-säätiö
Kiipolantie 2, 59100 Parikkala
puh. 040 723 7228

Rautjärvi

Asemanseudun nuorisotila
Urheilijankatu 9, 56610 Rautjärvi
Simpeleen nuorisotila
Simpeleentie 12, 56800 Simpele
puh. 040 581 1665

Ruokolahti

Nuorisotoimisto Nurkka
Metsolantie 7, 56100 Ruokolahti
puh. 044 449 1275

Savitaipale

Nuorisotila Morova
Hallitie 3, 54800 Savitaipale
puh. 040 715 2536

Taipalsaari

Nuorisotalo Helmi
Kuhatie 3, 54915 Saimaanharju
puh. 040 674 3755, myös WhatsApp

19

Me-talo

Me-talossa järjestetään avointa ja maksutonta toimintaa. Sitä järjestetään vapaaehtoisten ja yhdistysten kanssa. Henkilökunta on paikalla arkipäivisin, mutta toimintaa on myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Lapsiperheille järjestetään viikoittain perhekerhoja ja muuta toimintaa. Viikko-ohjelman lisäksi järjestetään teemapäiviä ja tapahtumia.

Kaupunkilaiset ja nuoret voivat järjestää

Me-talossa toimintaa kiinnostuksen pohjalta.

Me-talossa pidetään myös koulupäiviä ja tapahtumia

Me-talo voi järjestää nuorille työ- ja avustamistehtäviä.

Me-talo Lappeenranta

Kauppakeskus Opri, 2. krs.
Valtakatu 30, 53100 Lappeenranta
puh. 050 448 7832

[Verkkosivut](#)

me.
talo

20

3

AIKUISTEN PALVELUT**Aikuisten keskus**

Aikuisten keskus on tarkoitettu täysi-ikäisille, jotka tarvitsevat psykososiaalista tukea. Aikuisten keskuksessa toimii aikuissosiaalityö ja psykososiaalinen kuntoutus. Imatran keskuksessa saa myös mielenterveys- ja päihdepalveluja.

Palvelujen asiakkaaksi pääsee ilman lähetettä. Keskusten palveluohjaajiin saa yhteyden soittamalla, [Eksoten sähköisessä asiointipalvelussa](#) tai käymällä paikan päällä.

Aikuisten keskus

Tainionkoskentie 1, 2. krs
55100 Imatra

Valtakatu 51, 3. krs
53100 Lappeenranta

puh. 05 352 5926
arkipäivisin 8.00–16.00

[Verkkosivut](#)

eksote

22

Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityön palveluja ovat:

- Palvelutarpeen arviointi
- Tukeminen ja ohjaaminen
 - Raha-asioissa, elämänhallinnassa ja asumisessa
 - Työllistymisessä ja päihteettömyydessä
- Taloudellinen ja sosiaalinen tuki kriisitilanteissa
- Sosiaalipalveluihin ja etuuksiin liittyvä neuvota
- Yksilöllinen täydentävä ja ennaltaehkäisevä toimeentulotuki

Palvelujen piiriin pääsee ottamalla yhteyttä yhteyshenkilöön.

Hän ohjaa asiakkaan oikeaan paikkaan.

Hän voi tarvittaessa olla mukana ensimmäisessä tapaamisessa.

Aikuissosiaalityö

Yhteyshenkilö, palveluohjaaja
puh. 040 651 3999

arkipäivisin: 8.30–11.30

[Verkkosivut](#)

Tuettu asuminen

Asiakkailla voidaan järjestää tukiasunto osana kuntoutusta.

Lappeenrannassa toimii tukiasumisen työryhmä.

Ryhmäkodit sijaitsevat Lappeenrannassa ja Savitaipaleella.

Tukiasuntoihin haetaan tukiasuntohakemuksella.

Lisätietoa palveluista saa soittamalla kuntoutuskoordinaattorille.

Ryhmätoiminta

Eksote järjestää autismikirjon henkilöille ryhmätoimintaa.

Siihen kuuluu Asperger-ryhmä ja Nepsy-kahvila -toiminta.

Lisätietoja palveluista ja ryhmätoiminnasta saa soittamalla.

Psykososiaalinen kuntoutus

Liikkuva toiminta
puh. 040 651 3804, 040 127 4256

Tuettu asuminen
puh. 040 651 3913

Ryhmätoiminta
puh. 044 791 4768

[Verkkosivut](#)

Psykososiaalinen kuntoutus

Kuntoutuksen tavoitteena on

- Tukea voimavarojen tunnistamisessa ja vahvistamisessa
- Vahvistaa arjenhallintaa ja kykyä huolehtia hyvinvoinnista
- Tarjota onnistumisia ja vahvistaa itsetuntoa
- Vahvistaa halua päästä eteenpäin
- Tukea kohti opintoja ja työelämää

Palvelut myönnetään arvioinnin ja suunnitelman perusteella.

Niiden jälkeen asiakas ohjataan kuntoutuspalvelujen piiriin.

Kuntouttava päivätoiminta

Päivätoimintaa järjestetään seitsemässä yksikössä:

Imatralla, Joutsenossa, Lappeenrannassa, Luumäellä, Parikkalassa, Rautjärvellä ja Ruokolahdella.

Palveluja ovat esimerkiksi ryhmätoiminta ja päivätoiminta, toimintaterapia ja nepsy-valmennus.

Liikkuva toiminta

Liikkuvasta toiminnasta saa palveluja kotikäynteinä ja vastaanotolla.

Autismikirjon henkilöitä palvelee kolme nepsy-valmentajaa.

Toimipisteet ovat Imatran ja Lappeenrannan Aikuisten keskuksissa sekä Joutsenossa ja Sammonlahdessa.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Neuropsykiatrisen työryhmä

Työryhmä vastaa neuropsykiatristen häiriöiden arvioinnista.

Se suunnittelee myös hoidon ja kuntoutuksen.

Työryhmä toimii mielenterveys- ja päihdepäivystysyksikössä.

Asiakkaaksi pääsee ottamalla yhteyttä työryhmään.

Vastaanotot

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen vastaanotot toimivat

kaikilla terveys- ja hyvinvointiasemilla Etelä-Karjalassa.

Asiakkaaksi pääsee ilman lähetettä ottamalla yhteyttä.

Päivystyspoliklinikka

Poliklinikalta saa ympärivuorokautisista

mielenterveys- ja päihdepäivystyspalveluja.

Poliklinikka tarjoaa myös neuvontaa ja

asiakkaat ohjataan sieltä tarvittaviin palveluihin.

Asiakkaaksi pääsee ilman lähetettä

käymällä paikan päällä tai soittamalla.

Päihdekliniikka

Klinikka vastaa päihteidenkäyttäjien, peliriippuvaisten

ja heidän läheistensä palveluista.

Päihdeklinalta saa palveluja ajanvarauksella

ja se toimii päivystyspoliklinikan yhteydessä.

Neuropsykiatrinen työryhmä

puh. 044 791 4700, 040 194 4895

Mielenterveys- ja päihdepäivystyksen poliklinikka

Etelä-Karjalan keskussairaala
Valto Käkelän katu 1, L-siipi,
53130 Lappeenranta
puh. 05 352 4610

Päivystys ilman ajanvarausta
maanantai–perjantai: 8.00–17.00

Muina aikoina aikuispsykiatrian PS1-osastolla

Päihdekliniikka ajanvarauksella
maanantai–perjantai: 8.00–16.00

Imatran mielenterveys- ja päihdepäivystyksen poliklinikka

Tainionkoskentie 1, 55100 Imatra
puh. 05 352 4610

Päivystys ilman ajanvarausta
maanantai–perjantai: 8.00–16.00

Muina aikoina aikuispsykiatrian PS1-osastolla

Päihdekliniikka ajanvarauksella
maanantai–perjantai: 8.00–15.30

VAMMAISPALVELUT**Iso apu -palvelukeskus**

Palvelut ovat tarkoitettu vammaispalveluja ja ikäihmispalveluja tarvitseville henkilöille, heidän läheisilleen sekä ammattilaisille.

Palvelukeskuksen palveluja ovat:

- Palveluohjaus ja neuvonta
- Palvelutarpeen arviointi ja palvelusuunnitelman laatiminen
- Avustaminen palveluiden ja etuuksien hakemisessa
- Jatko-ohjaus

Palveluohjaus toimii ilman ajanvarausta.

Ajan voi myös varata soittamalla tai [Eksoten asiointipalvelussa](#).

Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale, Taipalsaari

Kauppakatu 63, 53100 Lappeenranta
puh. 040 760 6089, 040 651 1808, 040 198 8911

Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti

Esterinkatu 10, 55100 Imatra
puh. 040 573 2430, 040 651 3936

[Verkkosivut](#)

Vammaispalvelut

Vammaispalveluihin kuuluvat:

- Henkilökohtainen apu, kuljetuspalvelut ja asumispalvelut
- Päiväaikainen toiminta
- Tukisuhteitoiminta ja sopeutumisvalmennus

Henkilökohtainen apu

Vammaiselle autismikirjon henkilölle

voidaan myöntää henkilökohtainen avustaja.

Avustaja tukee avustettavaa arkeen liittyvissä asioissa, joihin avustettava ei pysty itsenäisesti.

Avustaja tukee kotona, töissä, koulussa tai harrastuksissa.

Hoiva- tai hoitotehtävät eivät kuulu henkilökohtaiseen apuun.

Kuljetuspalvelut

Vaikeavammaiselle autismikirjon henkilölle

voidaan myöntää oikeus kuljetuspalveluun.

Syynä voi olla vamma tai sairaus, joka estää

tai vaikeuttaa liikkumista ja julkisten kulkuvälineiden käyttöä.

Asumispalvelut

Asumispalvelut tukevat ja ohjaavat itsenäistä asumista.

Ohjausta ja hoitoa saa kotikäynnillä tai tietokoneen etäyhteydellä.

Asuminen voidaan järjestää asumisyksikössä asiakkaille,

jolle tuettu asuminen ei takaa riittävää apua ja tukea.

Päiväaikainen toiminta

Toiminta on tarkoitettu henkilöille, joille on myönnetty eläke tai kuntoutustuki työkyvyttömyyden tai sairauden perustella. Päivätoiminta on tarkoitettu paljon tukea tarvitseville henkilöille. Toiminnan tavoitteena on tarjota virikkeellistä toimintaa sekä tukea omatoimisuutta ja osallisuutta. Toiminta on liikuntaa, luovaa toimintaa ja arjen taitojen harjoittelua.

Työtoimintaa voi tehdä toimintakeskuksessa tai tavallisella työpaikalla.

Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää työkykyä.

Sisältöön vaikuttavat asiakkaan toiveet ja vahvuudet sekä työnantajan tarpeet.

Työtoiminnasta maksetaan työosuusrahaa.

Toiminta voi olla lyhyt kokeilujakso tai jatkuvaa toimintaa.

Tukea tarjotaan sekä asiakkaalle että työelämän edustajalle.

Tukisuhdetoiminta

Vammaiselle autismikirjon henkilölle voidaan myöntää tukihenkilö. Tukihenkilö tukee tavallisessa arjessa, kuten harrastuksissa tai ruoanlaiton ja kaupassakäynnin harjoittelussa. Asiakas voi tavata tukihenkilöä 1–5 kertaa kuukaudessa.

Sopeutumisvalmennus

Vammaiselle henkilölle ja hänen lähipiirilleen voidaan myöntää sopeutumisvalmennusta. Sopeutumisvalmennuksen palvelua ovat kommunikaatiota vahvistavat tukiviittomakurssit

31

Kehitysvammapoliklinikka

Kehitysvammapoliklinikalla tarjotaan tukea, neuvontaa ja ohjausta kehitysvammaisuuteen ja autismikirjioon liittyvissä kysymyksissä. Poliklinikka palvelee asiakkaita ja heidän läheisiään. Poliklinikkaan voi ottaa yhteyttä elämäntilanteen ja toimintakyvyn muutoksiin liittyvissä asioissa.

Kehitysvammapoliklinikan palvelut ovat maksuttomia. Niihin pääsee sosiaali- tai terveyspalvelujen lähetteellä.

Kehitysvammapoliklinikan palvelut:

- Lääkärin vastaanotto
- Lääkinnällisen kuntoutuksen arviointi ja seuranta
- Palvelutarpeen arviointi, kuntoutussuunnitelman laatiminen
- Autismikirjon kuntoutusohjaajan palvelut
- Erityishuoltopalvelujen ohjaus ja neuvonta
- Koulutus, ryhmäohjaus ja neuvonta
- Arviointi-, ohjaus- ja terapiakäynnit asiakkaan arkiympäristössä
 - Toiminta-, puhe- ja fysioterapia

Kehitysvammapoliklinikka

Koulukatu 14
53100 Lappeenranta
puh. 044 791 4881

32

Kuntoutusohjaus

Kuntoutusohjaajat ohjaavat ja tukevat autismikirjon henkilöitä ja heidän läheisiään. Tavoite on löytää keinoja itsenäiseen ja laadukkaaseen elämään rajoitteista huolimatta. Kuntoutusohjaus on asiakkaalle maksutonta. Ohjausta voi saada ottamalla yhteyttä erityishuollonohjaajaan tai kuntoutusohjaajaan. Yhteyttä voivat ottaa asiakkaat, heidän omaisensa tai lähiyöntekijät ja muut ammattihenkilöt.

Kuntoutusyksikkö

Koulukatu 14,
53100 Lappeenranta

Nuorten ja aikuisten autismikirjon kuntoutusohjaaja
puh. 040 651 1287

Kehitysvammaisten erityishuollonohjaaja
puh. 044 791 4881

Lasten kuntoutusohjaaja
puh. 044 791 5608

33

Seksuaaliterapia

Seksuaaliterapiassa käsitellään seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä, ajatuksia ja ongelmia. Seksuaaliterapiaa on tarkoitettu kaikenikäisille ja erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille. Käynnit ovat maksuttomia ja ajan voi varata soittamalla.

Seksuaaliterapiassa käsiteltäviä asioita voivat olla

- Sairastuminen ja vammautuminen
- Raskaus, lapsettomuus
- Seksuaalisuuteen liittyvä epävarmuus ja haluttomuus
- Lapsen ja nuoren seksuaalisen kasvun tukeminen
- Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus
- Orgasmivaikeudet, erektiovaikeudet, herkkä siemensyöksy
- Uskonto, arvot ja asenteet seksuaalisuudessa
- Seksuaalinen kaltoinkohtelu tai väkivalta

Kuntoutusyksikkö

Koulukatu 14
53100 Lappeenranta

Seksuaaliterapeutti (NACS)
puh. 040 146 3269

34

Nuorten Ystävät

Yritys tarjoaa Imatralla asumispalveluja kahdessa yksikössä. VillaKarelia tarjoaa tehostettua palveluasumista aikuisille. PikkuKarelia on pienryhmäkoti lapsille ja nuorille. Palvelut ovat tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat laaja-alaista tukea ja ohjausta. Tarve voi johtua esimerkiksi mielenterveyden ongelmista, kehitysvammasta tai neuropsykiatrisesta häiriöstä

Palveluissa huomioidaan asiakkaiden tarpeet ja toiveet. Asiakkaat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja asiakkaiden lähipiirien kanssa tehdään yhteistyötä.

VillaKareliassa järjestetään päivä- ja työtoimintaa sekä ryhmiä ja harrastetoimintaa.

Toiminta kehittää ja ylläpitää toimintakykyä, sosiaalisia taitoja, aktiivisuutta ja osallisuutta. Toiminta tukee asiakkaiden kuntoutusta.

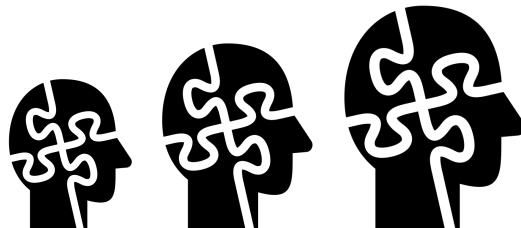
PikkuKarelian tavoite on lasten toimintakyvyn, elämänhallinnan, omatoimisuuden ja sosiaalisten taitojen kehittyminen. Asiakkaille laaditaan suunnitelman perusteella viikko-ohjelma.

35

5

TYÖN JA OPINTOJEN TUKIPALVELUT

Tuetun työllistymisen palvelut

Tuetun työllistymisen palveluja käyttävät henkilöt, joilla on useita työllistymistä vaikeuttavia haasteita. Asiakkaita voivat olla osatyökykyiset henkilöt, joiden työllistyminen on vaikeutunut. Se voi johtua esimerkiksi vammasta tai sairaudesta. Työttömyys voi olla pitkittynyt myös elämäntilanteen tai sosiaalisten syiden takia.

Palvelussa selvitetään yhdessä asiakkaan kanssa hänen työ- ja toimintakykynsä sekä kuntoutusmahdollisuudet. Selvityksen avulla asiakkaalle voidaan etsiä hänelle sopiva reitti työelämään.

Asiakkaita autetaan selvittämään työmahdollisuuksia ja hakemaan töitä. Ohjaaja tukee asiakasta työtehtävissä työn alkuvaiheessa. Ohjaaja tukee myös työyhteisöä ja työnantajaa. Tarvittaessa tuki jatkuu koko työsuhteen ajan.

Palveluissa tehdään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Asiakkaan tueksi käytettäviä palveluja ovat esimerkiksi kuntouttava työtoiminta, työ- ja koulutuskokeilu, palkkatuki, työkyvyn arviointi sekä työvoiman palvelukeskus.

37

Työvoiman palvelukeskus

Palvelukeskuksessa työllistymistä tuetaan TE-toimiston, Eksoten ja Kelan palveluilla. Asiakkaaksi pääsee ottamalla yhteyttä TE-toimistoon tai Eksoten sosiaalipalveluihin.

Palvelukeskuksessa arvioidaan asiakkaan ammatillista osaamista, sosiaalista tilannetta, terveydentilaa, työkykyä ja toimintakykyä. Arvioinnin jälkeen asiakkaalle tehdään työllistymissuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan palvelukokonaisuus, joka edistää työelämään tai koulutukseen pääsyä.

Työvoiman palvelukeskus

Koulukatu 5-7, 53100 Lappeenranta
Tainionkoskentie 1, 55100 Imatra
puh. 040 835 3134

38

Sosiaalinen työllistäminen

Sosiaalisen työllistämisen palvelut edistävät työllistämispalvelujen välistä yhteistyötä. Lisäksi ne vastaavat kuntouttavan työtoiminnan, työkokeilun ja palkkatuen paikoista.

Henkilökunta tukee asiakkaiden työllistymistä etsimällä sopivat palvelut ja yksilölliset reitit työelämään. Henkilökunta voi auttaa myös kuntouttavan työtoiminnan tai palkkatukityön löytämisessä.

Sosiaalinen työllistäminen

Koulukatu 5–7, 2. krs
53100 Lappeenranta

Kuntouttava työtoiminta
puh. 040 651 1689

Palkkatukityö
puh. 040 157 6772, 040 017 5738

Yksilövalmennus
puh. 040 651 1332

39

Työelämäosallisuuden tuki

Palveluihin kuuluvat kuntouttava työtoiminta, avotyötoiminta ja yksilövalmennus. Palvelu on tarkoitettu työttömille henkilöille, jotka tarvitsevat psykososiaalista kuntoutusta. Toiminnalla kehitetään asiakkaan työkykyä, toimintakykyä, elämänhallintaa ja työllistymismahdollisuuksia.

Palveluihin kuuluvat ohjaus sekä arviointiin ja kuntoutumiseen osallistuminen. Palvelussa järjestetään ryhmä- ja päivätoimintaa, jonka tarkoituksena on vahvistaa arjenhallintataitoja.

Työtoimintaa toteutetaan kahdella eri työpajalla. Toimintaan on esimerkiksi muutto- ja kuljetuspalvelu. Lisäksi tehdään rakennus- ja kunnossapitotöitä sekä korjaus ja entisöintitöitä puu- ja metallipajoissa.

Työelämäosallisuutta tukevat palvelut

Tukkikatu 5, 53900 Lappeenranta
puh. 040 651 1688

Työpaja Parkki

Tukkikatu 5, 53900 Lappeenranta

Työpaja Joutseno

Putkinokontie 2, 54100 Joutseno

40

SaimaanVirta

SaimaanVirta järjestää työllistymiseen liittyviä palveluja. Palveluja ovat NUOTTI-valmennus, kuntouttava työtoiminta, työpajatoiminta, palkkatuettu työ ja työkokeilu.

NUOTTI-valmennus

Valmennus on tarkoitettu alle 30-vuotiaille jotka

- Eivät opiskele tai ole töissä
- Eivät suorita asevelvollisuutta tai vietä suunniteltua välivuotta
- Eivät pysty suunnittelemaan tulevaisuutta, pääsemään opiskelemaan tai työelämään

Valmennuksessa nuori saa valmentajan, jota hän tapaa säännöllisesti. Nuori voi tavata valmentajaa 20 kertaa viiden kuukauden aikana.

Tavoite on lisätä nuoren ymmärrystä taidoistaan, vahvuuksistaan ja elämäntilanteestaan. Valmentajan myös kannustaa nuorta suunnittelemaan tulevaisuuttaan. Valmennus on nuorelle maksuton ja asiakkaaksi pääsee ottamalla yhteyttä Kelaan.

41

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavaan työtoimintaan sisältyy työvalmennusta, yksilövalmennusta ja ryhmätoimintaa. Työtoimintaa järjestetään useassa eri toimipisteessä. Henkilön työtehtävät räätälöidään työkyvyn, toiveiden ja tavoitteiden mukaan. Työtoimintaa on 4–8 tuntia päivässä, 1–4 päivää viikossa.

Kuntouttava työtoiminta tarjoaa

- Mielekästä toiveiden ja osaamisen mukaista toimintaa
- Voimavarojen, työelämätaitojen ja työkyvyn vahvistusta
- Koulutus- ja ammattivaihtoehtojen kartoittamista

Työtehtäviä ovat

- Puu-, metalli- ja tekstiilityöt
- Kierrätysmateriaalin käsittely
- Kunnossapito-, remontointi- ja rakennustyöt
- Puutarhanhoito
- Asiakaspalvelu
- Muuttotyöt

Palveluun ohjaututaan Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskuksen kautta.

42

Työpajat

Toimintaa järjestetään Imatran alueen työttömille, osatyökykyisille ja työhön kuntoutuville.

Tavoitteena on luoda innostavaa, mielenkiintoista ja yksilöllisesti järjestettyä toimintaa.

Työpajatoiminnassa työskennellään asiakaskohteissa.

Toiminta sisältää työvalmennusta, yksilövalmennusta, ryhmätoimintaa ja koulutusta.

Grafiikkapajalla opetellaan ohjelmistojen käyttöä.

Niiden avulla tehdään esitteitä, markkinointimateriaaleja sekä kuva- ja tekstiilitulosteita.

Tekstiilipajalla tekstiili- ja vaatetusala kiinnostuneet pääsevät tekemään ompelutöitä.

Keikkapajalla tehdään tilaustöitä yksityishenkilöille ja yrityksille.

Myös yhdistyksen toimitilaa kunnostetaan.

Kotityöpalveluyksikkö tuottaa koti- ja siivouspalveluja yksityisille, yrityksille ja yhteisöille.

Ruokapalvelupajalla lounasruokala ja kahvila, jossa valmistetaan lounas päivittäin.

Vanhustyön pajan osallistujat käyvät avustamassa palveluasumisen ikäihmisiä viriketoiminnassa.

Työkokeilijat pääsevät tutustumaan sairaanhoitajan, lähihoitajan ja vanhustyöntekijän tehtäviin.

43

Nuoret töihin!

Tarkoituksena on auttaa nuorta etsimään työtä tai työllistämään itsensä yrittäjänä.

Tavoitteena on alle 30-vuotiaan nuoren

- Työllistyminen kuuden kuukauden sisällä palvelun aloittamisesta
- Työllistyminen kuukauden jälkeen tutkinnon suorittamisesta
- Liiketoimintasuunnitelman laatiminen ja itsensä työllistäminen

Kohderyhmä on alle 30-vuotiaat nuoret

- Joiden arvioidaan työllistyvän avoimille työmarkkinoille
- Viimeistä vuotta opiskelevat, joiden arvioidaan hyötyvän palveluista

Palveluun ohjaututaan TE-palvelujen kautta.

44

Palkkatuettu työ

Palkkatuetussa työsuhteessa voi tehdä

- Puu-, metalli- ja tekstiilitöitä
- Kierrätysmateriaalin käsittelyä
- Kunnossapito-, remontointi- ja rakennustöitä
- Asiakaspalvelua

Palveluun ohjaututaan TE-toimiston ja Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskuksen kautta.

Työkokeilu

Työkokeilu on jakso, jonka avulla voi palata työelämään pitkän tauon jälkeen tai kokeilla töitä uudella alalla.

SaimaanVirran työkokeilupaikoista kiinnostunut voi ottaa yhteyttä työvoiman palvelukeskukseen.

Työtoiminta, Nuotti-valmennus, Nuoret Töihin!

puh. 040 835 1753

Palkkatuettu työ, työkokeilu

puh. 050 435 9676

[Verkkosivut](#)

45

Klubitalo

Klubitalo on avoin yhteisö kaikille 18–65-vuotiaille, jotka tarvitsevat tukea arkielämän haasteissa.

Tavoitteena on parantaa jäsenten elämänlaatua ja tukea paluuta opintoihin ja työelämään.

Klubitalon toiminta on tasavertaista

ja kaikkien panos toimintaan on yhtä tärkeä.

Toiminnan suunnittelu, toteutus ja päätökset tehdään yhteisönä.

Jokainen saa mahdollisuuden kuulla ja tulla kuulluksi.

Jäsenyys ja toiminta on maksutonta.

Imatran Klubitalon päivittäisessä toiminnassa tehdään työyhteisöä ylläpitäviä työtehtäviä.

Lisäksi talolla vietetään aikaa yhdessä

sekä järjestetään vapaa-ajan toimintaa ja tapahtumia.

Jäsenten ohella yhteisöön kuuluu työ- ja opintovalmentajia.

Klubitalolla valmentajat edistävät osallistujien

paluuta työelämään ja tukevat opintoja.

46

Opintojen tuki

- Opintovalmentaja
- Oppilaitosyhteistyö, kontakti opiskelijan ja oppilaitoksen välillä
- Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- Vertaistuki, opiskelijaryhmät ja osaamisen jakaminen
- Opintojen suunnittelu ja aikataulutus, opiskelutekniikat

Työllistymisen tuki

- Työelämätaitojen harjoittelu ja ylläpito Klubitalon arjessa
- Henkilökohtainen työvalmennus ja työllistymisen suunnittelu
- Yhteistyö alueen toimijoiden ja TE-palvelujen kanssa
- Kontakti työnantajan ja uuden työntekijän välillä
- Tuki uuden työn alussa

Imatran Klubitalo

Suntionkuja 2, 55120 Imatra
puh. 050 469 8986

[Verkkosivut](#)

47

Heikintalo

Heikintalo on voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen yhdistys. Toiminnan tavoite on vahvistaa työelämäosallisuutta, yhteisöllisyyttä ja osallistumismahdollisuuksia. Toiminta on maksutonta ja se on suunnattu 18–62-vuotiaille, jotka tarvitsevat tukea arkeen, työllistymiseen tai opiskeluun.

Toiminnan ydin on toiminnallinen työpainotteinen päivä. Osallistujat tekevät toimisto-, keittiö-, kanttiini-, kiinteistöhoito- ja siivoustöitä.

Lisäksi järjestetään ryhmä-, opinto- ja vapaa-ajan toimintaa. Toimintaan rekisteröityneet voivat syödä arkisin lounaan sekä osallistua retkille, juhliin ja vapaa-ajan toimintaan.

Heikintalo

Kahilanniementie 5, 53130 Lappeenranta
puh. 050 401 6308

maanantai ja keskiviikko: 10.00–18.00
tiistai ja torstai: 9.00–16.00
perjantai: 9.30–15.30

[Verkkosivut](#)

48

5

MUUT PALVELUT

Autismiliitto

Autismiliitto on asiantuntija- ja kansalaisjärjestö. Se edistää autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä yhteiskunnallista asemaa. Järjestön tavoite on lisätä tietoutta, vähentää ennakkoluuloja ja edistää monimuotoisuuden arvostusta. Se pyrkii myös edistämään esteettömyyden ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Järjestö on osa valtakunnallisia ja kansainvälisiä verkostoja. Yhteistyötä tehdään tutkimushankkeiden, asiantuntijoiden ja kokemusosaajien kanssa. Yhteistyö syventää järjestön asiantuntijuutta ja mahdollistaa uusia toimintatapoja.

Autismiliitto pyrkii vaikuttamaan päätöksentekoon, järjestää tapahtumia, kampanjoita, vertaistoimintaa ja koulutuksia. Liitto ja jäsenyhdistykset tarjoavat neuvontaa ja tukea yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Autismiliitosta, toiminnasta ja ajankohtaisista asioista saa lisätietoa järjestön verkkosivulta.

Autismiliitto ry

Nuijamiestentie 3 B, 4.krs,
00400 Helsinki
puh. 050 370 9155

[Verkkosivut](#)

50

Kela

Autismikirjon henkilöt voivat hakea Kelalta erilaisia etuuksia, joista osa on listattu alle.

Lisätietoja etuuksista saa Kelan verkkosivuilta ja asiakaspalvelusta sekä Eksoten palveluohjaajilta ja Autismiliiton palveluneuvonnasta.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki

Lapsi voi saada vammaistukea, jos hän vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee säännöllistä hoitoa, huolenpitoa ja kuntoutusta. Hoidon ja huolenpidon tarpeen tulee olla tavanomaista suurempaa ja kestää vähintään 6 kuukautta.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki

16 vuotta täyttänyt voi saada vammaistukea, jos hänen toimintakykynsä on vamman tai sairauden vuoksi heikentynyt siten, että hänellä on vaikeuksia huolehtia itsestään ja selviytyä arjen toiminnoista. Toimintakyvyn tulee olla heikentynyt vähintään vuoden ajan.

Kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssit

Kela järjestää kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseja lapsille, nuorille, aikuisille sekä heidän perheilleen ja lähiomaisilleen. Kurssit toteutetaan ryhmäkuntoutuksena ja kursseilta saa tietoa, vertaistukea ja tukea arjen toiminnoista suoriutumiseen.

51

Silmuke

Silmuke tuottaa mielenterveyden tutkimus- ja kuntoutuspalveluja. Silmukkeesta saa psykiatrin, lastenpsykiatrin, psykoterapeutin, psykologin, neuropsykologin ja puheterapeutin palveluja.

Asiakkaat saavat yksilölliset palvelut nopeasti ja joustavasti samasta paikasta.

Toimipisteet sijaitsevat Lappeenrannassa, Kouvolassa, Mikkelissä ja Savonlinnassa.

Palvelut on mahdollista saada myös etänä videoyhteydellä.

Silmuke

Kauppakatu 40 D, 4. kerros
53100 Lappeenranta

maanantai–torstai: 8.00–16.00
perjantai: 8.00–13.30

puh. 050 597 6804
info@silmuke.fi

[Verkkosivut](#)

52

Nyt Ratkes

Nyt Ratkes tarjoaa koulutus-, työnohjaus-, työhyvinvointi- ja valmennuspalveluja.

Koulutuksia ovat

- Neuropsykiatrinen valmennus
- Ratkaisukeskeinen toimintamalli
- Neuropsykiatrisiin haasteisiin vastaaminen
- Tilaajan tarpeiden mukaiset tilauskoulutukset

Työnohjaus- ja työhyvinvointipalveluita ovat

- Yksilö-, ryhmä- ja työyhteisön työnohjaukset
- Työhyvinvointipäivien ohjelmat

Valmennuspalveluita ovat

- Neuropsykiatrinen valmennus
- NLP-coaching
- Muksuoppiohjaus

Nyt Ratkes

Tainionkoskentie 68, 2.krs
55120 Imatra

puh. 050 338 6201

anne.repo@nytratkes.com

[Verkkosivut](#)

Nyt Ratkes

53